

چشم‌نور

● رئیس دانشگاه تهران:
وضعیت مالی دانشگاه‌ها هر
سال بدتر می‌شود

● چرا دلار افسار گسیخت؟

● آمار ۹ ماهه گمرک منتشر
شد؛ تجارت در سراسر آسیای

● رئیس سازمان
بهبینه‌سازی و مدیریت
راهبردی انرژی تاکید کرد:
قیمت‌گذاری؛ ریشه اصلی
ناترازی

● قدرت خرید مسکن
توسط خانوارها به یک سوم
کاهش یافته است؛ بازار
مسکن در بن‌بست «رکود»
مستمر»

**دکتر احمد فاطمی؛
وکیل‌المه‌ای که
در مسیر توسعه،
از حقوق مردم
کوتاه‌نمی‌آید**

دکتر احمد فاطمی

نماینده مجلس شورای اسلامی:

**به‌پزشکیان رای
داده‌ام اما جز با مردم با کسی
عقد اخوت نبسته‌ام**

سامانه نوبت دهی اینترنتی مراکز درمانی

nobat.tamin.ir

سازمان تامین اجتماعی

۱۴۲۰

tamin.ir

[@tamin_media](https://www.instagram.com/tamin_media)

کنار تو هستیم...

زیستن در کنار هوش مصنوعی؛ راهبردهایی برای پیشگیری از فرسودگی زیستی مغز

دکتر سیدحمیدرضا هدایتی
متخصص پزشکی اجتماعی و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی

ظهور هوش مصنوعی مرحله‌ای تازه در تاریخ فناوری رقم زده است؛ مرحله‌ای که در آن، ماشین‌ها تنها ابزار انجام کار نیستند، بلکه به تدریج در حال بر عهده گرفتن بخشی از فرایندهای بنیادین شناختی انسان‌اند. این تغییر آرام اما عمیق، پدیده‌ای نوظهور را برجسته می‌کند که می‌توان آن را «فرسودگی زیستی مغز» نامید؛ حالتی که در آن کارایی شبکه‌های عصبی نه به دلیل بیماری، بلکه در اثر کاهش استفاده فعال تحلیل می‌رود. **شواهد عصب‌شناختی:** مطالعات تصویربرداری عملکردی مغز (fMRI و PET) نشان می‌دهند استفاده مکرر از سیستم‌های تصمیم‌یار، با کاهش فعالیت متابولیک و خون‌رسانی در مناطق کلیدی مانند قشر پره‌فرونتال دورسولترال (مسئول برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری پیچیده) و هیپوکامپ (مرکز حافظه و یادگیری) همراه است.

این کاهش فعالیت، در طول زمان حتی در غیاب هرگونه پاتولوژی مشخص، می‌تواند منجر به ضعف در اتصالات عصبی و کاهش ذخیره شناختی (Cognitive Reserve) شود. پیامد این روند نه افت آشکار ضریب هوشی، بلکه کاهش تدریجی توان تفکر عمیق، تحمل ابهام و حل مسائل پیچیده است. از منظر سلامت روان نیز این فرسودگی می‌تواند احساس بی‌کفایتی ذهنی، اضطراب و کاهش اعتماد به قضاوت شخصی را تشدید کند.

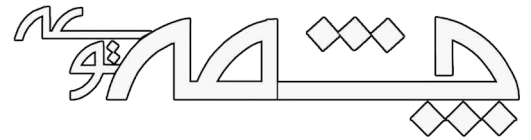
در سطح اجتماعی، کاهش تمرین تفکر نقادانه و تحلیل مستقل، جامعه را در برابر خطاهای سیستماتیک و دستکاری اطلاعات آسیب‌پذیرتر می‌سازد.

با این حال، هوش مصنوعی ذاتاً تهدید نیست. همان‌گونه که وسایل رفاهی تنها در صورت بی‌ تحرکی انسان، موجب تحلیل عضلات می‌شوند، اثرات منفی هوش مصنوعی نیز زمانی پدیدار می‌شود که نقش جایگزین ذهن به آن سپرده شود.

استفاده آگاهانه، مکمل و هدفمند از این فناوری می‌تواند حتی به تقویت توان شناختی کمک کند. در این میان، بازتعریف سلامت شناختی ضرورتی انکارناپذیر است. همان‌گونه که فعالیت بدنی و تغذیه سالم برای سلامت جسم توصیه می‌شود، فعالیت شناختی فعال نیز باید به‌عنوان یک مداخله پیشگیرانه مورد توجه قرار گیرد.

تمرین تفکر عمیق، تصمیم‌گیری بدون اتکا به الگوریتم‌ها، مواجهه آگاهانه با ابهام و پرورش قضاوت اخلاقی انسانی می‌توانند نقش «واکسن شناختی» در برابر فرسودگی زیستی مغز ایفا کنند.

در نهایت، پرسش اصلی این نیست که هوش مصنوعی تا کجا پیش خواهد رفت، بلکه این است که انسان چگونه می‌خواهد در کنار آن بماند؛ با واگذاری ذهن، یا با حفظ و تقویت ظرفیت‌های شناختی خود.

ماهنامه فرهنگی - اقتصادی سراسری ایران

سال سیزدهم - شماره ۱۸۷ - دی ۱۴۰۴

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری چشمه توسعه آفاق دانش

مدیر مسئول: نادیا شیرزاده

چاپ: چشمه توسعه

شماره تماس جهت درج آگهی و اخبار شما: ۰۹۳۶۰۸۲۳۳۸۳

گردشگری

۹

سیانانت از روستاها، پاسداری از هویت و آرمان‌های فرهنگی ایران است

گفتگو

۱۱

تأمین اجتماعی بنگاه اقتصادی نیست

اقتصاد کلان

۱۸

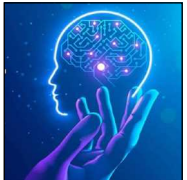
بانک مرکزی باید فرمانده اقتصاد باشد، نه قربانی سیاست‌های غلط

بازار دیجیتال

۳۰

سال افول چت‌جی‌بی‌تی؟

تماس با ما

خوانندگان محترم می‌توانند سوالات یا مشکلات خود را

به ایمیل vaqayenews@gmail.com ارسال و یا با شماره ۰۱۱۳۳۳۴۴۹۹۴ تماس حاصل نمایند.

مقدمه

در سال‌های اخیر، مفهوم اقتصاد تاب‌آور (Resilient Economy) به‌ویژه در حوزه‌های اجتماعی و مالی مورد توجه قرار گرفته است. هدف این است که سیستم‌های اقتصادی بتوانند در برابر شوک‌های ناگهانی—از بحران‌های بهداشتی گرفته تا نوسانات بازار—پایداری خود را حفظ کنند. یکی از ارکان کلیدی این مسیر، تامین اجتماعی پویا (Dynamic Social Security) است؛ سیستمی که نه تنها افراد را در مواجهه با خطرات مالی حمایت می‌کند، بلکه به‌صورت انعطاف‌پذیر با تغییرات جمعیتی و اقتصادی سازگار می‌شود.

۱. چه چیزی اقتصاد تاب‌آور را تعریف می‌کند؟

| ویژگی | توضیح |

پایداری مالی: توانایی حفظ سطح خدمات و پرداخت‌ها در طول زمان، حتی در زمان‌های بحران.
انعطاف‌پذیری ساختاری: قابلیت تغییر ساختارها (مثلاً روش‌های توزیع یا منابع مالی) برای پاسخ به نیازهای جدید.
قابلیت جذب تجربه: یادگیری از شوک‌های گذشته و به‌کارگیری این تجربه‌ها برای بهبود آینده.
توزیع عادلانه ریسک: به‌کارگیری ابزارهای مالی (بیمه، صندوق‌های اضطراری) برای تقسیم خطر بین افراد و نهادها.

۲. تامین اجتماعی پویا؛ چه ویژگی دارد؟

۱. پوشش جامع و هدفمند: پوشش سلامت، بیکاری، پیری و حوادث به‌صورت ترکیبی و متناسب با نیازهای افراد.
۲. دوره‌های پرداخت انعطاف‌پذیر: امکان انتخاب دوره‌های پرداخت (ماهانه، فصلی، سالانه) با در نظر گرفتن توان مالی افراد.
۳. تطبیق‌پذیری با داده‌های بزرگ: استفاده از هوش مصنوعی و تجزیه و تحلیل داده‌های جمعیتی برای پیش‌بینی نیازها و تنظیم حق بیمه‌ها.
۴. مکانیزم‌های اضطراری: صندوق‌های اضطراری سریع‌الاثربرای واکنش به بحران‌های ناگهانی (مثلاً بیماری‌های اپیدمی).

۳. راهکارهای کلیدی برای تحقق اقتصاد تاب‌آور با تامین اجتماعی پویا

| راهکار | توضیح | اثر بر تاب‌آوری |

یکپارچه‌سازی داده‌ها: جمع‌آوری داده‌های جمعیتی، شغلی و سلامت توسط یک پلتفرم ملی. | پیش‌بینی دقیق‌تر تقاضا و تنظیم پیشگیرانه حق بیمه‌ها.
طراحی حق بیمه متغیر: حق بیمه‌ها بر مبنای درآمد، سن و ریسک شخصی تنظیم می‌شود. | کاهش فشار مالی بر افراد کم‌درآمد و توزیع عادلانه ریسک.
صندوق اضطراری دیجیتال: ایجاد کیف پول الکترونیکی برای پرداخت‌های اضطراری به‌سرعت. | کاهش زمان واکنش به بحران‌های ناگهانی.
توسعه ابزارهای سرمایه‌گذاری اجتماعی: سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی بومی و سبز با مشارکت افراد. | ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار و تقویت رشد اقتصادی.
آموزش مالی عمومی: برنامه‌های آموزشی برای آگاهی از مزایای تامین اجتماعی و مدیریت ریسک شخصی. | افزایش مشارکت عمومی و اعتماد به سیستم.
قوانین حمایتی واضح: وضع چارچوب قانونی روشن برای حاکمیت، شفافیت و نظارت بر صندوق‌ها. | جلوگیری از سوء استفاده و ارتقای شفافیت.

۴. مدل عملیاتی پیشنهادی

۱. سطح مرکزی: وزارتخانه یا نهاد مستقل با دسترسی به داده‌های کلان (جمعیت، اقتصاد).
۲. سطح محلی: دفاتر شهرستانی برای جمع‌آوری اطلاعات دقیق‌تر و ارائه خدمات سفارشی.
۳. پلتفرم دیجیتال: سامانه یکپارچه برای ثبت، پرداخت ارزیابی و گزارش دهی، که به‌صورت API-محور به بانک‌ها و بیمه‌گران متصل است.
۴. نقشه‌راه زمانی:
  - سال ۱-۲: ایجاد زیرساخت داده‌ای و طراحی حق بیمه متغیر.
  - سال ۳: راه‌اندازی صندوق اضطراری دیجیتال و شروع آزمایش در ۵ استان.
  - سال ۴-۵: گسترش به‌صورت کشوری و ارزیابی دوره‌ای تاب‌آوری اقتصاد با شاخص‌های CPI، نرخ بیکاری و پوشش بیمه‌ای.

۵. مزایای ترکیب اقتصاد تاب‌آور و تامین اجتماعی پویا

- کاهش نابرابری‌های مالی؛ افراد با درآمد پایین نیز از پوشش مناسب بهره‌مند می‌شوند.
- بهبود اعتماد عمومی؛ شفافیت و مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌های مالی.
- پایداری طولانی‌مدت؛ سیستم مالی قادر به تحمل شوک‌های شدید (مثلاً پاندمی یا بحران‌های نفتی) خواهد بود.
- تقویت رشد اقتصادی؛ سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های سبز و بومی منجر به اشتغال پایدار می‌شود.

۶. چالش‌ها و راهکارهای مدیریت

| چالش | راهکار |

پذیرش عمومی: برنامه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی مستمر؛ مشارکت جامعه مدنی.
حفظ حریم خصوصی داده‌ها: استفاده از رمزنگاری پیشرفته و چارچوب‌های قانونی قوی.
نوسان اقتصادی: تنظیم حق بیمه سالانه بر پایه مدل‌های پیش‌بینی اقتصادی پیشرفته.
قابلیت اجرایی در مناطق دور دست: استفاده از خدمات موبایل بانکی و اپلیکیشن‌های ساده برای دسترسی آسان.

نتیجه‌گیری

تامین اجتماعی پویا، به‌عنوان یک سازوکار انعطاف‌پذیر و مبتنی بر داده، می‌تواند ستون اصلی تحقق اقتصاد تاب‌آور باشد. با یکپارچه‌سازی فناوری، قوانین شفاف و مشارکت فعال مردم، می‌توان سیستمی ساخت که نه تنها در برابر شوک‌ها مستحکم است، بلکه رشد پایدار و عدالت اجتماعی را نیز ترویج می‌دهد.

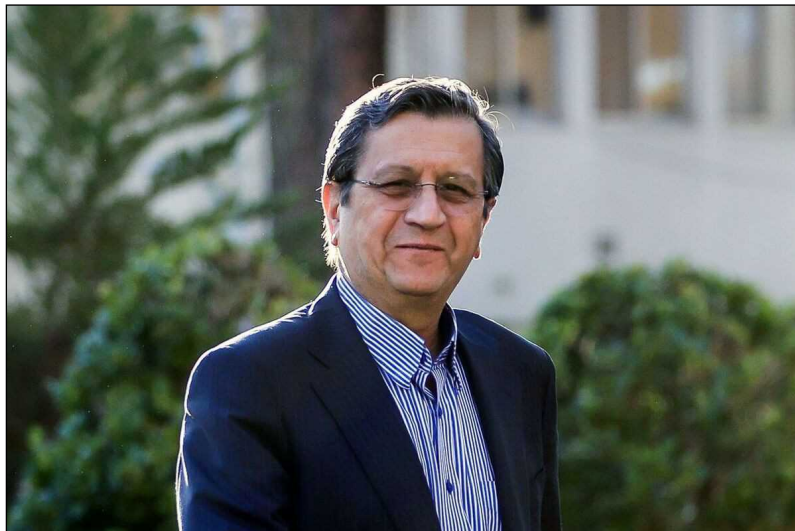
تحقق اقتصاد تاب‌آور با تامین اجتماعی پویا

حسن شیرزاد
کارشناس ارشد روابط بین‌الملل

رئیس کل بانک مرکزی در جلسه مشترک هیات عالی و هیات عامل بانک مرکزی:

ثبات اقتصادی؛ اولویت اول بانک مرکزی

رئیس کل بانک مرکزی پس از کسب رای اعتماد از دولت و امضای حکم ایشان توسط رئیس جمهوری اسلامی ایران با حضور در ساختمان میرداماد در جلسه مشترک هیات عالی و هیات عامل بانک مرکزی حضور یافت.

در ابتدای این مراسم دکتر فرزین رئیس کل سابق بانک مرکزی ضمن تقدیر از دکتر همتی بخاطر پذیرش مسوولیت سنگین ریاست بانک مرکزی در شرایط کنونی، گزارشی از آخرین وضعیت اجرای قانون بانک مرکزی در حوزه های مختلف و شاخص های اقتصادی ارائه کرد.

دکتر همتی، رئیس کل بانک مرکزی هم در این نشست ضمن تشکر از زحمات آقای دکتر فرزین و تحمل فشارهای سنگین در بانک مرکزی در طول دوران مسوولیت ایشان تصریح کرد: رئیس کل بانک مرکزی همواره با فشارهای مختلف مواجه است و در ارزیابی عملکردها باید همیشه شرایط، شاخص ها و مسایل مختلف و مشکلات جاری در نظر گرفته شود.

دکتر همتی اولویت نخست بانک مرکزی در شرایط کنونی را ایجاد ثبات اقتصادی عنوان کرد و افزود: ایجاد ثبات متضمن کنترل تورم

و مدیریت نرخ ارز خواهد بود. رئیس کل بانک مرکزی با تاکید بر ضرورت مدیریت ناترازی ها و جلوگیری از اضافه برداشت شبکه بانکی از منابع بانک مرکزی گفت: کشور در شرایط سختی است و فشار تحریم ها هم وجود دارد لذا باید با کمک تمام خبرگان اقتصادی، نمایندگان مجلس و مسوولان، شرایط اقتصادی کشور را به ثبات برسانیم تا مردم به آرامش برسند.

وی با اشاره به ظرفیت های خوب پیش بینی شده در قانون بانک مرکزی تاکید کرد: در این قانون اختیارات خوبی به بانک مرکزی واگذار شده است که می توان از آن برای بهبود شرایط استفاده کرد.

در ادامه این جلسه اعضای هیات عالی و هیات عامل بانک مرکزی نیز ضمن تقدیر از زحمات و تلاش های شبانه روزی دکتر فرزین در دوره مسوولیت در بانک مرکزی، برای آقای دکتر همتی رییس کل جدید بانک مرکزی درقبال پذیرش این مسوولیت خطیر آرزوی توفیق کردند.

رئیس کل بیمه مرکزی:

تحلیل برخی عوارض ناعادلانه بر صنعت بیمه

لازم برای افزایش اعتماد عمومی و کارآمدی صنعت بیمه بیش از پیش فراهم می شود. او همچنین ضمن اشاره به روند روبه رشد شاخص های عملکردی، درخصوص چالش هایی نظیر مدیریت خسارت، تامین سرمایه شرکت های بیمه و ضرورت بهبود فرهنگ بیمه در جامعه، دیدگاه های خود را ارائه کرد. در ادامه این نشست، محسن پورکیانی - دبیر کل سندیکای بیمه گران ایران - بر آمادگی صنعت بیمه برای همکاری نزدیک تر با مجلس در زمینه اصلاح قوانین و حمایت از توسعه متوازن صنعت بیمه تاکید کرد و گفت: فشارهای وارد شده به صنعت بیمه برای دریافت عوارض غیرمرتبط به هیچ عنوان قابل پذیرش نیست و مجلس باید در این خصوص حساسیت نشان دهد.

بر اساس این گزارش، علی جباری - مدیرعامل شرکت سهامی بیمه ایران - نیز به تحمیل غیرقانونی برخی هزینه ها به صنعت بیمه از پرداخت خسارت اکت قیمت خودرو بدون دریافت حتی یک ریال حق بیمه، گلایه کرد و از نمایندگان مجلس خواست تا به موضوع دریافت مبالغ فراقانونی از صنعت بیمه توسط پلیس، سازمان ثبت احوال و نهادهای دیگر ورود کنند. او با تاکید بر این نکته که توسعه اقتصادی پایدار بدون نظام بیمه ای کارآمد و پاسخگو قابل تحقق نیست، خاطر نشان کرد: بخش مهمی از دارایی های دولت در حال حاضر تحت پوشش بیمه نیست و نیاز به تدوین قوانین الزام آوری در این خصوص، احساس می شود.

در این نشست مدیران عامل شرکت های بیمه نیز به طرح دیدگاه های خود در خصوص مسائلی نظیر برخی ناکارآمدی های اقتصادی، تحمیل هزینه های دولت به بخش خصوصی، تضاد منافع، تحمیل عوارض غیرمنطقی به صنعت بیمه، تادیه مطالبات صنعت بیمه، تاثیر منفی نوسانات ارزی بر عملیات بیمه گری، صیانت از حقوق و منابع مالی بیمه گران، ضرورت گسترش بازار صنعت بیمه و تعیین عادلانه نرخ بیمه نامه شخص ثالث پرداختند.

صنعت بیمه کشور در حوادث اخیر از تمامی ابزارهای موجود و ظرفیت های ممکن برای رفع دغدغه های حاکمیت و رفع مشکلات مردم، استفاده کرده است.

به گزارش اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل بیمه مرکزی، رئیس کل بیمه مرکزی که در جمع اعضای کمیسیون اقتصادی مجلس و مدیران ارشد صنعت بیمه سخن می گفت با اعلام این مطلب افزود: صنعت بیمه با رویکرد اصلاح ساختار و گسترش نظارت های هوشمند در مسیر توسعه و افزایش سطح رضایتمندی بیمه گذاران قرار دارد. بر اساس این گزارش، پرویز خوش کلام خسروشاهی در نشست مشترک با اعضای کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با تشریح عملکرد یک ساله صنعت بیمه به طرح دغدغه های این صنعت پرداخت و گفت: مطالبات صنعت بیمه یکی از مهم ترین معضلات این صنعت است و متأسفانه برخی از سازمان های بزرگ کشور با استنکاف از پرداخت تمام یا بخش قابل توجهی از حق بیمه توافق شده علاوه بر بر هم زدن تراز مالی شرکت های بیمه، فرآیند پرداخت خسارت را با مشکل روبه رو می کنند.

رئیس شورای عالی بیمه با طرح برخی موانع ایجاد شده در بخش دسترسی آسان مردم به خدمات بیمه ای از جمله موضوع لزوم استخدام کدپستی از سامانه املاک برای تهیه بیمه نامه از نمایندگان مجلس خواست که با فعالان این صنعت همراهی بیشتری داشته باشند. او با اشاره به نقش کلیدی صنعت بیمه در تقویت ثبات اقتصادی، حمایت از تولید و پشتیبانی از اقشار مختلف جامعه، تاکید کرد: سیاست اصلی بیمه مرکزی در سال های اخیر، ارتقای شفافیت، بهبود نظارت بر شرکت های بیمه، و توسعه خدمات بیمه ای در سراسر کشور بوده است.

رئیس کل بیمه مرکزی در همین راستا خاطر نشان کرد: با اجرای طرح های الکترونیک سازی فرآیندها، یکپارچه سازی داده ها، و به کارگیری فناوری های نوین در ریسک سنجی و صدور بیمه نامه ها، بستری های

در نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی مطرح شد؛ پاسخ وزیر اقتصاد به ابهامات ارزی

در ادامه کیوان کاشفی نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران و قائم‌مقام دبیر شورای گفت‌وگو درباره تک‌نرخ شدن ارز گفت: این یک اقدام شجاعانه و منطقی است که همواره اجرای آن از طرف اتاق بازرگانی ایران مورد تأکید بوده است. با این حال امروز نگرانی‌هایی بابت روند اجرای این سیاست در سطح اقتصاد، چگونگی پوشش مابه‌التفاوت‌ها برای حمایت از دهک‌های پایین جامعه، پرداخت بدهی‌های دولت، روند تخصیص‌ها و... وجود دارد. بنابراین باید این مسائل مورد بحث قرار گیرد تا ابهامات برطرف شود.

تدوین برنامه ۱۷ بندی برای تک‌نرخ کردن ارز

علی مدنی‌زاده، وزیر اقتصاد و رئیس شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، در ابتدا ضمن عذرخواهی بابت عدم امکان حضور در دو جلسه قبل و لغو این جلسات، به وضعیت درآمدهای ارزی و ضرورت رفتن به سمت ارز تک‌نرخ و چگونگی اتخاذ تصمیم بابت حرکت به سمت ایجاد بازار توافقی ارز اشاره کرد و گفت: اجرای این سیاست در عمل به معنای این است که بازار اول و دوم ارز با هم یکی می‌شوند و بازار توافقی ارز شکل می‌گیرد. مطالبات فعالان اقتصادی از دولت هم در سازمان حسابرسی وزارت اقتصاد به طور دقیق محاسبه و پرداخت می‌شود. البته جدول زمان‌بندی برای پرداخت مطالبات هم اعلام خواهد شد. او ادامه داد: یک برنامه ۱۷ بندی برای اجرای سیاست تک‌نرخ شدن ارز تدوین شده و با اولویت تأمین کالاهای اساسی، سرمایه در گردش واحدها و تخصیص ارز اجرا می‌شود. همچنین افزایش سرمایه بانک کشاورزی برای تأمین سرمایه در گردش طی چند روز آینده اجرایی خواهد شد.

مدنی‌زاده ادامه داد: طبق محاسبه و بر مبنای سبد معیشتی دهک‌های متوسط، رقم یارانه‌ای که باید بابت پوشش مابه‌التفاوت حاصل از تک‌نرخ شدن ارز، پرداخت شود را تعیین کردیم، پس مابه‌التفاوتی که به ازای آزادسازی نرخ ارز به وجود می‌آید را با پرداخت یارانه پوشش داده و قدرت خرید را حفظ می‌کنیم. تصمیمات مربوط به این حوزه در اتاق عملیات بررسی و اتخاذ می‌شود. در ادامه ارسال قاسمی، عضو شورای گفت‌وگو، از طرف اتاق تعاون، تک‌نرخ شدن ارز در این روزها را بهترین تصمیم در بدترین زمان ممکن توصیه کرد و گفت: نزدیک ماه رمضان و روزهای پایانی سال هستیم که مصرف کالا افزایش می‌یابد. از طرفی تأمین سرمایه در گردش برای برخی تولیدکنندگان در حوزه کشاورزی به سختی اتفاق می‌افتد. در این رابطه ابهامات جدی وجود دارد.

فعالان بخش خصوصی در ۷ سال گذشته بارها در جلسات مختلف اصلاح سیاست‌های ارزی را از مسوولان دولتی مطالبه کرده بودند. تولیدکنندگان همواره این نکته را مطرح کرده‌اند که چند نرخ بودن ارز مولد ایجاد رانت و فساد در اقتصاد ایران است. حالا پس از حذف ارز ترجیحی، فعالان اقتصادی در جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، ضمن استقبال از این اقدام دولت، نسبت به نحوه اجرای این سیاست ابراز نگرانی کردند. در همین راستا، رئیس اتاق بازرگانی ایران، با اشاره به مشکلات معیشتی مردم تصریح کرد که رسیدن به آرامش خاطر در سطح جامعه تنها با تدبیر به‌موقع در صحنه اقتصادی از سوی دولت و دستگاه‌های مسوول امکان‌پذیر خواهد بود. وزیر اقتصاد در پاسخ به دغدغه‌های مطرح‌شده در این جلسه، تأکید کرد که دولت برنامه ۱۷ بندی برای گذار به ارز تک‌نرخ را در دستور کار قرار داده است. به گفته مدنی‌زاده، «فراهم کردن کالاهای اساسی برای دهک‌های کم‌درآمد» و «تأمین سرمایه در گردش و ارز مورد نیاز بنگاه‌ها» از اولویت‌های این برنامه است.

صدوسی‌وچهارمین نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی دوشنبه در اتاق بازرگانی ایران برگزار شد. این نشست در شرایطی برگزار شد که دولت اصلاحات ارزی را کلید زده و با ادغام تالار اول و دوم، بازار ارز به سمت تک‌نرخ شدن حرکت کرده است. این تصمیم گرچه سال‌ها مطالبه بخش خصوصی بود، اما اکنون به گفته فعالان پارلمان بخش خصوصی، در مقطع حساسی به اجرا درآمده و موجی از نگرانی و ابهام را در میان فعالان اقتصادی ایجاد کرده است. رئیس اتاق بازرگانی ایران در این نشست از فشارهای معیشتی، کمبود آرامش اجتماعی و دشواری‌های نقدینگی سخن گفت و تأکید کرد که بخش خصوصی به حمایت‌های ویژه و توضیحات فوری دولت برای رفع ابهام نیاز دارد. وزیر اقتصاد نیز تک‌نرخ شدن ارز را به معنای ادغام بازارهای ارز و شکل‌گیری بازار توافقی دانست و اعلام کرد که برنامه‌های ۱۷ بندی برای اجرای این سیاست با اولویت کالاهای اساسی، تأمین سرمایه در گردش و تخصیص منابع ارزی تدوین شده است. در ابتدای این نشست صمد حسن‌زاده، رئیس اتاق بازرگانی ایران و دبیر شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی تأکید کرد: معیشت مردم دچار مشکل شده و مردم به آرامش، اعتماد و امید نیاز دارند. از طرفی باید دقت کرد که در نیمه دی‌ماه قرار داریم و به پایان سال نزدیک هستیم و بنگاه‌های اقتصادی باید تعهدات خود را بپردازند و تسویه‌حساب کنند. این موضوع موجب نگرانی‌های جدی شده است. برخی از این واحدها در پرداخت تعهدات، حقوق کارکنان و سایر هزینه‌های خود دچار مشکل هستند. حسن‌زاده رسیدن به آرامش خاطر در سطح جامعه با تدبیر به‌موقع در صحنه اقتصادی از سوی دولت و دستگاه‌های مسوول را خواستار شد.

همچنین احمد آتش هوش، رئیس کمیسیون حقوقی اتاق بازرگانی ایران، مدیریت بازار دارو و پرداخت بدهی‌های دولت پیشین به واردکنندگان دارو را مهمم ارزیابی کرد که باید تعیین تکلیف کرد. در سوی دیگر رشید عزیزپور، رئیس کمیسیون صنایع غذایی اتاق بازرگانی ایران، نیز گفت: سهمیه ثبت سفارش، سقف ثبت سفارش و موضوعاتی از این دست چگونه مدیریت خواهد شد؟ از طرفی سیاست‌ها درباره تامین گندم و نان نیز باید شفاف‌سازی شود. درباره اتهامات موجود در اجرای سیاست تکنرخی شدن ارز، علی مسعودی، رئیس کمیسیون فاوا اتاق بازرگانی ایران، نیز تاکید کرد: تجهیزات فناوری اطلاعات در تامین زیرساخت‌های الکترونیک در حوزه امنیت و ارتباطی به توجه جدی نیاز دارد. تخصیص ارز برای این بخش نیز باید به طور جدی در دستور کار قرار گیرد.

در واکنش به اظهاراتی که مطرح شد، مدنی زاده گفت: زمان اجرای این سیاست را تعیین نکردیم و باید این طور گفت که زمان، ما را انتخاب کرده است. از طرفی کلیه رویه‌ها و فرآیندها در خلال اجرا مشخص و اعلام می‌شود و اصلاحات لازم در بخش نامه‌ها نیز اجرایی خواهد شد. درباره دارو نیز همچنان ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان تخصیص پیدا می‌کند و هنوز درباره این حوزه تصمیم جدیدی نگرفتیم. درباره موضوع گندم نیز چون مستقیم به معیشت مردم ارتباط دارد، باید خیلی دقیق تصمیم‌گیری شود و فرآیندهای آن هم اعلام می‌شود. به هر حال تامین معیشت مردم در اولویت دولت است. او تاکید کرد: نماینده اتاق بازرگانی ایران نیز در جلسات تصمیم‌گیری درباره این موضوع، دعوت خواهد شد.

موازی کاری سامانه‌های فعال در محیط کسبوکار

در بخش بعدی این نشست کیوان کاشفی در چارچوب دستور جلسه، آسیب‌شناسی سامانه‌های کسبوکار و ارائه بسته راهکارهای عملیاتی برای ارتقای کارایی سامانه‌ها و کاهش پیامدهای اختلال را مورد توجه قرار داد. نبود حکمرانی واحد بر سامانه‌ها یک اختلال جدی است که از سوی نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران مورد انتقاد قرار گرفت. او در عین حال رفتن به سمت دولت الکترونیک را ضروری خواند و افزود: رفتن به سمت دولت الکترونیک و یک گام جلوتر، دولت هوشمند در قوانین متعدد تاکید شده، اما با نگاهی به سامانه‌های فعال در حوزه کسبوکار باید اذعان داشت هیچ هماهنگی بین آنها نیست، ساختار مرتبطی ندارند و به طور موازی با هم فعالیت می‌کنند.

قائم‌مقام دبیر شورای گفت‌وگو از انجام یک مطالعه درباره وضعیت رضایت فعالان اقتصادی از عملکرد سامانه‌های فعال در محیط کسبوکار به همت مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی ایران خبر داد که بر اساس آن سامانه جامع تجارت و پنجره واحد گمرکی بیشترین اعتراض‌ها را به خود اختصاص می‌دهند. البته سایر سامانه‌ها هم به ترتیب رتبه‌بندی شدند. اصلی‌ترین چالش‌هایی که مطرح است را می‌توان در عدم امکان ورود به سامانه، طولانی شدن فرآیندها، اختلال در وبسایت‌ها، ضعف در پشتیبانی سامانه‌ها... خلاصه کرد.

نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران در نهایت پیشنهادهای

مربوط به بازمهندسی و یکپارچه‌سازی سامانه‌ها را مطرح کرد و وظیفه اصلی آن را طبق قوانین بالادستی به عهده هیات مقررات‌زدایی دانست تا با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و اتاق‌های سه‌گانه در راستای اعمال اصلاحات لازم برای ساماندهی سامانه‌ها فعال شود. کاشفی در نهایت گفت: همه سامانه‌ها برای تسهیل کار راه‌اندازی شدند، اما امروز یک مانع جدی در برابر کسبوکار هستند. جواد عسگری رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس و عضو شورای گفت‌وگو فلسفه وجودی سامانه‌ها را تسهیل محیط کسبوکار دانست که در تحقق این هدف موفق نبودند و به طور عمده اختلال‌گر و به تهدیدی علیه محیط کسبوکار تبدیل شدند.

او ادامه داد: فعالان حوزه کشاورزی گله‌مند هستند چون باید زمان زیادی را به این سامانه‌ها که با یکدیگر مرتبط نیستند، اختصاص دهند. عضو شورای گفت‌وگو برنامه هفتم توسعه را بهترین زمان برای هموارسازی عملکرد سامانه‌ها ارزیابی و در ادامه به موضوع تکنرخی شدن ارز اشاره و تاکید کرد: در این رابطه شتاب‌زده عمل نکنیم. اگر تدبیر نشود، تبعات شدیدی را شاهد خواهیم بود. در ادامه جعفر قادری نماینده مردم در مجلس و عضو شورای گفت‌وگو از ضرورت اعمال برخی اصلاحات برای هماهنگ‌سازی با سیاست تکنرخی شدن ارز برای تامین منابع لازم صحبت کرد.

در نهایت مدنی‌زاده وضعیت نامطلوب سامانه‌ها را واقعیتی تلخ توصیف کرد و گفت: بر اساس آنچه گفته شد ساختاری با رویکرد زیست‌بوم‌محوری به همت وزارت ارتباطات از ابتدای دولت چهاردهم تعریف شده تا خوشه‌های فعالیت فعالان اقتصادی و کلیه سامانه‌ها که با آن رسته خاص در ارتباط هستند، شناسایی شوند و در ارتباط با هم قرار بگیرند. در همین ارتباط وزارت اقتصاد رفع اشکالات پنج سامانه نخست که بیشترین ایراد را دارند، مورد نظر قرار می‌دهد و رفع موانع و تسهیل امور سامانه‌ها را به طور کلی تر دنبال می‌کند.

بازگشت صادرکنندگان رسمی به میدان تجارت

فعالان بخش خصوصی متفقند که گرچه یکسان‌سازی نرخ ارز می‌تواند صادرات را از بن‌بست خارج کند و فرآیند تجارت را به صادرکنندگان رسمی بپردازد، اما بدون کنترل هم‌زمان بازار آزاد، ریسک پایداری شفاف ارزی و تنش در قیمت کالاهای اساسی همچنان بالا است. به گفته آنها تجربه گذشته نشان داد ارز یارانه‌ای هرگز به قیمت مصرف‌کننده منتقل نشد و کالاها با قیمت واقعی ارز آزاد به سفره مردم می‌رسید.

در این باره آریا صادق‌نیت حقیقی، نایب‌رئیس کمیسیون صنعت اتاق بازرگانی ایران، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» گفت: در این نشست دو مساله کلیدی در بحث ارز و تجارت مطرح شد: نخست، تکنرخی شدن ارز که برای صادرات یک گام مثبت تلقی می‌شود. پیش از این، تولیدکنندگان مواد اولیه را با نرخ ارز آزاد تهیه می‌کردند و موظف بودند ارز حاصل از صادرات را در سامانه‌های بانک مرکزی با نرخ پایین‌تر تحویل دهند. این شکاف، هزینه تمام‌شده صادرات را غیرواقعی و سنگین می‌کرد، توان رقابت را از صادرکنندگان رسمی می‌گرفت و عملاً آنها را از میدان خارج می‌کرد. نتیجه این سیاست، عقب‌نشینی صادرکنندگان شناسنامه‌دار و انتقال جریان صادرات به مسیرهای غیررسمی بود. در این شرایط صادرات به دست افرادی سپرده می‌شد که قصد بازگشت ارز به چرخه اقتصادی کشور را نداشتند و اختلاف نرخ برای آنها موضوعیتی پیدا نمی‌کرد. او ادامه داد: این روند هم بازارهای کشور را بی‌ثبات و پرریسک و اعتبار تجارت رسمی را تخریب می‌کرد. همچنین کشور را با بحران بزرگ بازگشت ارز مواجه کرد. اکنون که دولت به جمع‌بندی تکنرخی رسیده و شجاعت اجرایی آن را نشان داده است، بخش خصوصی امیدوار است که دولت مدیریت بازار را نیز به‌صورت هم‌زمان پیش ببرد تا نرخ آزاد دوباره از مسیر تعادلی فاصله نگیرد و شفاف ارزی پایدار و مزمین نشود.

نایب‌رئیس کمیسیون صنعت اتاق بازرگانی ایران افزود: دومین نگرانی مطرح‌شده از سوی بخش خصوصی، اثر این اصلاحات بر معیشت و سفره مردم است. تکنرخی شدن می‌تواند قیمت کالاهای اساسی و اقلام غذایی را دچار تنش و افزایش کند. البته باید به این نکته توجه کرد که در گذشته نیز ارز یارانه‌ای به تامین‌کنندگان و واردکنندگان اختصاص می‌یافت، اما در سید مصرفی خانوار بازتابی نداشت. در واقع دلار ارزان تحویل داده می‌شد، اما کالاها با قیمت ارز آزاد به سفره مردم می‌رسید. بنابراین، ریشه بحران تنها نرخ ارز نبود، بلکه ناکارآمدی سازوکار توزیع و نظارت بود که مانع انتقال منافع ارزی به مصرف‌کننده نهایی شد. صادق‌نیت حقیقی توضیح داد: حوزه دارو فعلاً از این اصلاحات مجزا مانده و همچنان با ارز کنترل‌شده تامین می‌شود. این روند تا زمانی ادامه دارد که زیرساخت بیمه‌ها تقویت و اطمینان حاصل شود که این بیمه‌ها پوشش هزینه‌های اختلاف نرخ را می‌پذیرند و سلامت مردم دچار مخاطره نشود.

رئیس دانشگاه تهران: وضعیت مالی دانشگاه‌ها هر سال بدتر می‌شود

امید راه‌حل دوم را خودگردانی دانشگاه‌ها عنوان کرد و اظهار کرد: ما در دانشگاه تهران آمادگی داریم به رغم اینکه هزینه‌های اجتماعی و سیاسی سنگینی دارد، طرح خودگردانی دانشگاه را به اجرا بگذاریم. در این طرح خودگردانی که آماده است و تقدیم وزارت علوم هم شده، دانشگاه‌ها مانند نهادهای عمومی غیردولتی حداقل اختیاراتی را به عهده بگیرند. همان‌طور که آقای قالیباف سال‌ها در شهرداری تهران از اختیارات خود ساختار، توانستند کارهای بزرگی انجام دهند.

وی با اشاره به حمایت وزیر علوم، افزود: خوشبختانه ایشان در این زمینه هم خوش‌فکر، هم صاحب‌نظر و هم اهل ریسک هستند و این کار ریسک بالایی هم دارد و بنده به نمایندگی از ۱۵ دانشگاه و به‌طور خاص دانشگاه تهران به عنوان دانشگاه پایلوت اعلام آمادگی می‌کنم به صورت آزمایشی، اگر اختیارات کافی، در اختیار ما قرار گیرد، نیازهای خود را تأمین می‌کنیم.

رئیس دانشگاه تهران در دیدار رؤسای ۱۵ دانشگاه سطح یک کشور با رئیس مجلس، با هشدار نسبت به تشدید بحران مالی آموزش عالی، تأکید کرد: وضعیت دانشگاه‌ها در این ۳۰ سال هر روز بدتر شده است.

به گزارش چشمه توسعه، رؤسای ۱۵ دانشگاه سطح یک کشور به همراه وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، ۲۴ آذرماه ۱۴۰۴ با محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار و گفت‌وگو کردند؛ در این دیدار، رئیس دانشگاه تهران با تشریح بحران مالی آموزش عالی، خواستار واگذاری اختیارات گسترده و حرکت به سمت خودگردانی دانشگاه‌ها شد.

محمدحسین امید، رئیس دانشگاه تهران، به نمایندگی از رؤسای دانشگاه‌های برتر، با بیان اینکه به نمایندگی از ۱۵ دانشگاه سطح یک برای حل مشکلات کشور اعلام آمادگی می‌کنیم، تأکید کرد: وضعیت دانشگاه‌ها در این ۳۰ سال هر روز بدتر شده و با قاطعیت می‌توانم بگویم که وضع ما امسال حتماً بهتر از سال آینده است و این روند ادامه دارد.

وی با اشاره به سابقه ۳۰ ساله خود در مسائل اجرایی، اداری و مالی آموزش عالی، افزود: برای من که حداقل ۳۰ سال اخیر در جریان کامل و متن مسائل اجرایی، اداری و مالی آموزش عالی بوده‌ام، مسائل و مشکلات مالی دانشگاه‌ها بحرانی است که امروز با آن دست به گریبانیم. دانشگاه‌ها با منابع محدود و اختیارات محدود مسئولیت نامحدودی بر عهده دارند. رئیس دانشگاه تهران برای توقف این چرخه، دوره‌حل ارائه داد؛ اول اینکه دولت نیازهای دانشگاه‌ها برای تغییر زیرساخت‌ها، اصلاح و بازسازی و تأمین نیازهای جاری را تأمین کند. من به عنوان کسی که در این خصوص تجربه دارم یقین دارم دولت‌ها نمی‌توانند و یا برخی که می‌توانستند نمی‌خواستند و البته اغلب نمی‌توانستند چنین هزینه‌ای را تأمین کنند و به دلیل مسائل و مشکلات کلان کشور، این دولت و دولت بعد هم نمی‌توانند نیازهای دانشگاه‌ها را تأمین کنند.

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی: صیانت از روستاها، پاسداری از هویت و آرمان‌های فرهنگی ایران است

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با تاکید بر اینکه صیانت از روستاها، پاسداری از هویت و آرمان‌های فرهنگی ایران است، گفت: دولت با رویکردی عدالت‌محور، راهبرد «هر روستا یک بوم‌گردی» را برای تقویت اقتصاد محلی، توانمندسازی زنان و هنرمندان و هدایت هدفمند گردشگران دنبال می‌کند؛ الگویی که امروز در گلستان به‌درستی شکل گرفته است.

به گزارش چشمه توسعه، سیدرضا صالحی‌امیری در آیین افتتاحیه هفدهمین جشنواره فرهنگ اقوام، با تبیین سیاست‌های کلان دولت در حوزه میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، اظهار کرد: اگر روستاهای ما تخلیه شوند، این به‌معنای فاصله گرفتن از آرمان‌های فرهنگی ایران است. رسالت ما ماندگاری خانواده‌ها در روستا، حمایت عملی از آنان، رساندن تسهیلات و تامین مواد اولیه تولید در همان جغرافیاست تا هم روستاییان بمانند و هم مسیر بازگشت به روستا تقویت شود.

وی با اشاره به شکل‌گیری الگوی موفق گردشگری روستایی در استان گلستان افزود: شعار راهبردی ما روشن است؛ هر روستا یک بوم‌گردی. این سیاست به‌معنای هدایت آگاهانه گردشگران به روستاهاست و هدف‌گذاری ما رسیدن به نقطه‌ای است که حداقل نیمی از گردشگران کشور به سمت روستاها و اقامتگاه‌های بوم‌گردی سوق داده شوند.

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، فعال‌سازی اقتصاد روستا را وابسته به نقش‌آفرینی زنان و هنرمندان دانست و تصریح کرد: اقتصاد روستا زمانی پویا می‌شود که زنان، هنرمندان و صنایع دستی در متن توسعه قرار گیرند. هنرهایی که زنان، مردان و فرزندان این سرزمین خلق کرده‌اند باید دیده شود و برای آن‌ها بازاریابی هدفمند صورت گیرد. ایجاد بازارچه‌های صنایع دستی در همه شهرهای استان و حذف واسطه‌های غیرضروری، راهکاری مؤثر در این مسیر است.

صالحی‌امیری با اشاره به تحولات مهم در حوزه صادرات صنایع دستی گفت: امروز خوشبختانه بخش عمده موانع صادرات برداشته شده و پیمان‌سپاری ارزی حذف شده است. از نظر قانونی مسیر صادرات هموار شده و دولت

با جدیت در حال پیگیری تسهیل این فرآیند است. وزیر میراث فرهنگی با تاکید بر اهمیت انسجام ملی خاطر نشان کرد: تجربه تاریخی نشان می‌دهد موتور توسعه هر ملت، وحدت و همدلی است. ملتی که دچار تفرقه شود، از مسیر پیشرفت بازمی‌ماند؛ اما جامعه‌ای که بر انسجام، همگرایی و هم‌نوایی تکیه دارد، توان مقاومت و پیشرفت خود را تقویت می‌کند. صالحی‌امیری گلستان را نماد عینی این انسجام دانست و گفت: گلستان تصویر واقعی ایران است؛ سرزمینی که اقوام مختلف در کنار هم زیست می‌کنند و هیچ‌کس بر دیگری برتری ندارد. مذهب، قومیت و جنسیت در چارچوب قانون اساسی برابری دارند و این اصل به‌خوبی در زیست اجتماعی گلستان متجلی شده است.

وی با تجلیل از جایگاه اقوام ترکمن تصریح کرد: ترکمن‌های ایران سرمایه‌های ملی ما هستند؛ مردمانی نجیب، وفادار و برخوردار از فضیلت انسانی که همواره در تاریخ این سرزمین نقش‌آفرین بوده‌اند.

وزیر میراث فرهنگی با اشاره به ظرفیت‌های گسترده استان گلستان گفت: بیش از هزار اثر ثبت ملی در این استان وجود دارد و از دیوار تاریخی گرگان تا گنبد قابوس، گلستان در مسیر یک جهش بزرگ فرهنگی و گردشگری قرار گرفته است. او از ایجاد موزه بزرگ مردم‌شناسی در مجموعه ۵۰ هکتاری استان خبر داد و افزود: با همکاری مدیریت استان، این مجموعه حداکثر تا یک سال آینده به بهره‌برداری خواهد رسید و به یکی از کانون‌های مهم جذب گردشگر در گلستان تبدیل می‌شود.

صالحی‌امیری با تاکید بر رویکرد سرمایه‌گذاری در گردشگری اعلام کرد: در سال ۱۴۰۵، همایش بزرگ سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری گلستان برگزار خواهد شد. بسته‌های آماده سرمایه‌گذاری به فعالان اقتصادی معرفی می‌شود و استان وارد مرحله‌ای نوین از توسعه گردشگری خواهد شد.

وزیر میراث فرهنگی در پایان با قدردانی از نمایندگان مجلس، استاندار، مدیران استانی و فعالان فرهنگی گلستان گفت: گلستان امروز نه تنها یک استان، بلکه الگویی الهام‌بخش برای ایران زمین است و ما در سایر استان‌ها، این تجربه موفق انسجام و هم‌زیستی را به‌عنوان نمونه معرفی می‌کنیم.

انتقاد نماینده تبریز از عدم رعایت مولفه‌های توریسم آموزشی

نوبین با اشاره به جذب بی‌ضابطه انبوهی از دانشجویان خارجی بدون توجه به تقویت زیرساخت‌ها، عنوان کرد: دانشجویانی که در تکلم زبان فارسی و انگلیسی مانده‌اند و در طول روز مشغول گردش و تفریح‌اند مشخصاً تحصیل اولویت‌شان نیست و اسکان این افراد در خوابگاه‌ها کنار دانشجویان ایرانی اشتباه است و اوایل نیز دانشجویان متعددی نسبت به رفتار آنان در پخش موسیقی به‌وقت مطالعه و استراحت در فضای خوابگاه معترض بودند.

علیرضا نوبین؛ با تأکید بر اینکه عدم توجه به مولفه‌های توریسم آموزشی در تبریز، تجربه تلخ توریسم سلامت را تکرار خواهد کرد، تصریح کرد: هیچ‌کس مخالف درآمدزایی از طریق جذب دانشجویان خارجی نیست اما این افراد به‌جای پذیرش در دانشگاه تبریز می‌توانند در سایر دانشگاه‌ها توزیع شوند. نباید به بهانه درآمدزایی، اعتبار و جایگاه علمی دانشگاه تبریز را خدشه‌دار و این نهاد علمی را به مدرک‌فروشی مشهور کرد.

وی با اشاره به گزارشات دریافتی از سوءرفتار برخی دانشجویان خارجی، متذکر شد: طبیعتاً دانشگاه متولی تمام مسائلی اتباع خارجی نیست و هر کشوری نیز چارچوب‌های اخلاقی خود را دارد. انتظار می‌رود برخورد‌های قاطعی با رفتارهای غیرمعارف معهود دانشجویان خارجی صورت گیرد تا افکار عمومی برابر تردد این افراد در جامعه جبهه‌نگیرد.

نماینده مردم تبریز، آذرشهر و اسکو در مجلس شورای اسلامی با اشاره به جذب بی‌ضابطه انبوهی از دانشجویان خارجی بدون توجه به تقویت زیرساخت‌ها، عنوان کرد: دانشجویانی که در تکلم زبان فارسی و انگلیسی مانده‌اند و در طول روز مشغول گردش و تفریح‌اند مشخصاً تحصیل اولویت‌شان نیست و اسکان این افراد در خوابگاه‌ها کنار دانشجویان ایرانی اشتباه است و اوایل نیز دانشجویان متعددی نسبت به رفتار آنان در پخش موسیقی به‌وقت مطالعه و استراحت در فضای خوابگاه معترض بودند.

وی در پایان تأکید کرد: دولت سالانه برای ارتقاء علمی جامعه هزینه می‌کند و وزارت علوم باید ترتیبی اتخاذ نماید که دلار دانشجویان خارجی موجب فروپاشی علمی جامعه و انتقال پیام تبعیض به دانشجویان ایرانی نشود.

نماینده بوشهر:

منطقه ویژه اقتصادی شمال بوشهر گسترش می‌یابد

نماینده مردم بوشهر در مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: ۲۲۳ هکتار از مناطق شمال استان در فاز اول در طرح مناطق ویژه اقتصادی قرار گرفتند و در فازهای بعدی نیز گسترش خواهد یافت.

جعفر پور کیگانی با اشاره به تحقق ایجاد منطقه ویژه اقتصادی در شمال استان بوشهر اظهار داشت: طبق وعده‌ای که به مردم شریف استان بوشهر داده بودیم ۲۲۳ هکتار از مناطق شمال استان در فاز اول در طرح مناطق ویژه اقتصادی قرار گرفتند و در فازهای بعدی نیز گسترش خواهد یافت.

وی تصریح کرد: با هدف ایجاد توسعه اقتصادی از طریق گسترش صادرات محصولات پتروشیمی و توسعه صنایع تبدیلی حوزه نفت و گاز به منظور جلوگیری از خام‌فروشی و ایجاد ارزش افزوده برای تولیدات نفتی و همچنین فراهم شدن زمینه رضایت‌مندی مردم این مناطق به عنوان منطقه ویژه فعال خواهند شد. و در بخش‌های دیگر نیز فعال خواهد بود ضمن اینکه از آنجایی که نسبت فعالیت‌های خدماتی در استان بوشهر به سایر بخش‌ها رجحان دارد، ضرورت دارد که با توجه به پتانسیل‌های موجود برای استفاده از معافیت‌های قانونی اعم از ۱۵ سال معافیت عملکرد مالیاتی، معافیت ارزش افزوده، معافیت‌های گمرکی در جهت استقرار واحدهای تولیدی در بخش‌های مختلف اقتصادی و صنایع مونتاژی نسبت به اصلاح این مهم از فعالیت‌های اقتصادی استان به نفع صنعت، کشاورزی اقدام نمایم.

نماینده مردم بوشهر تصریح کرد: منطقه ویژه اقتصادی بوشهر با مصوبه دولت جمهوری اسلامی ایران در چهار محدوده شروع به فعالیت نموده است و از همان ابتدا با توجه به تعریفی که برای این منطقه شده، می‌تواند در حوزه‌های مختلف اقتصادی اعم از صنعتی، کشاورزی، خدماتی، بازرگانی، هنری، ورزشی فعالیت نماید. ضمن اینکه به دلیل واقع شدن این منطقه در ورودی شهر بوشهر مقرر شد تا در زمینه صنایع هایتک، سلامت، گردشگری بندری، خدماتی، تجاری به جذب سرمایه‌گذار اقدام نمایم همچنین ویژگی اصلی منطقه ویژه اقتصادی شمال بوشهر که موجب توسعه دیلم و گناوه خواهد شد نزدیکی به سواحل خلیج فارس و آب‌های آزاد و همچنین قطب تولید انرژی کشور است.

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی:

تأمین اجتماعی بنگاه اقتصادی نیست

اصلاحات را با جدیت دنبال می‌کنیم

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی در نشست با تشکل‌های کارفرمایی سیستان و بلوچستان در چارچوب سلسله نشست‌های «هم‌اندیشی برای تحول آفرینی» با تأکید بر اینکه تأمین اجتماعی بنگاه اقتصادی نیست، ورود این سازمان به حوزه بنگاهداری را روندی اشتباه و نادرست توصیف کرد.

به گزارش چشمه توسعه، مصطفی سالاری در نشست با نمایندگان تشکل‌های کارفرمایی استان سیستان و بلوچستان گفت: ما در تأمین اجتماعی بنگاهداری نیستیم و این سازمان به انتخاب خود در مسیر بنگاهداری قرار نگرفته و اکنون نیز مکلف به خروج از بنگاهداری شده و باید به سمت سهامداری حرکت کنیم.

وی در ادامه به تشریح جمعیت تحت پوشش تأمین اجتماعی و وضعیت منابع مصرف ماهانه این سازمان پرداخت و افزود: در شرایط رخ داده پس از جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، کاهش قابل توجه وصولی حق بیمه اتفاق افتاد، در حالی که تعهدات و مأموریت‌های سازمان در قالب وظیفه قانونی پابرجاست.

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی ادامه داد: در حال حاضر ماهانه حدود ۱۰۰ همت پرداختی بابت تعهدات حقوق ماهانه به حدود پنج میلیون نفر بازنشسته، بازمانده، از کار افتاده و مقرری‌بگیران بیمه بیکاری صورت می‌گیرد. همچنین حدود ۲۵ همت صرف درمان ۴۸ میلیون نفر جامعه تحت پوشش می‌شود که باید از طریق وصول حق‌بیمه‌ها تأمین شود و عدم وصول آن، روند ایفای تعهدات و خدمت‌رسانی را با چالش مواجه خواهد کرد.

سالاری همچنین در ادامه به تشریح دلایل و ریشه‌های ناترازی در سازمان تأمین اجتماعی پرداخت و این موضوع را دارای راه‌حل دانست و اضافه کرد: تأمین اجتماعی در حوزه ناترازی قابل بازگرداندن به ریل اصلی است.

وی با اشاره به اینکه اصلاح قانون و بهبود و ارتقای کیفیت اجرا را دنبال می‌کنیم، تصریح کرد: ساماندهی و اصلاح مقررات سخت و زیان‌آور مطالبه همزمان کارگران، کارفرمایان و سازمان تأمین اجتماعی است.

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی در ادامه، انتقاد کارفرما از بابت اصلاح عناوین شغلی را نتیجه و حاصل سوءاستفاده از قوانین دانست و گفت: اصلاح قوانین مربوط به حوزه تأمین اجتماعی را پیگیری می‌کنیم. همچنین مشکلات کارفرمایان و فعالان تولید و اقتصاد استان سیستان و بلوچستان را به‌طور ویژه پیگیری و در دستور کار قرار داده و نتیجه را گزارش می‌کنیم.

سالاری افزود: سهم بنگاهداری و شرکت‌های زیرمجموعه، چه شستا و چه غیر آن، در مجموع کمتر از ۳ درصد منابع

سازمان را تأمین می‌کند و اساساً عددی نیست که تمرکز اصلی سازمان بر آن باشد. تمرکز اصلی باید بر بیمه‌گری اجتماعی باشد؛ وظیفه‌ای ملی که اگر آینده آن امروز درست ترسیم نشود، چالش‌های جدی‌تری ایجاد خواهد کرد. وی با بیان اینکه در گذشته برخی قوانین و مقررات به تأمین اجتماعی تحمیل شده و با گذشت زمان تبعیاتی آنها مشخص شده، بیان کرد: در کنار الزامات قانونی، برخی رویه‌های مذکور به‌ویژه در زمینه مشاغل سخت و زیان‌آور به کارفرمایان و سازمان صدمه وارد می‌کند که نیازمند بازنگری است.

سالاری از دیگر مشکلات تأمین اجتماعی را عدم اعلام دستمزد واقعی از سوی حدود ۳۰ درصد کارفرمایان اعلام کرد و افزود: از این بخش سالانه حدود ۵۰ هزار میلیارد تومان متضرر می‌شویم.

او ادامه داد: نقش بیمه این است که از نسل امروز دریافت و به نسل قبل پرداخت شود و در آینده نیز از نسل بعد برای نسل امروز تأمین صورت گیرد؛ بنابراین تأمین اجتماعی بنگاه اقتصادی نیست. اگرچه به‌دلیل مطالبات از دولت، ناخواسته وارد بنگاهداری شده‌ایم اما این مسیر نه مطلوب ما است، نه به صلاح سازمان و نه مورد تأکید قانون‌گذار و مدیریت کلان کشور. سالاری افزود: تمرکز اصلی باید بر بیمه‌گری اجتماعی باشد؛ وظیفه‌ای ملی که اگر آینده آن امروز درست ترسیم نشود، چالش‌های جدی‌تری ایجاد خواهد کرد.

او همچنین به چالش بازنشستگی‌های زود هنگام و مشاغل سخت و زیان‌آور اشاره کرد و گفت: بازنشستگی زود هنگام، برای کارفرما و سازمان، هزینه‌های سنگینی ایجاد کرده است. سال گذشته ۵۲ درصد بازنشستگان سازمان با سنوات ارفاقی بازنشسته شدند، در حالی که سن بازنشستگی قانونی ۵۵ سال است؛ این روند نه از نظر بازار کار و پایداری منابع سازمان قابل قبول نیست.

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی اصلاح قوانین مربوط به مشاغل سخت و زیان‌آور، اصلاح آیین‌نامه‌های اجرایی و بازنگری در ترکیب هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف را از مسیرهای در دست پیگیری سازمان عنوان کرد و افزود: پیشنهادهای مشخصی در این زمینه به مجلس و مراجع تصمیم‌گیر ارائه شده و این موضوعات به‌صورت جدی در حال پیگیری است.

وی افزود: موارد و فهرست‌های اعلامی از سوی تشکل‌های کارفرمایی استان بررسی و نتیجه آن متعاقباً اعلام می‌شود. گفتنی است جلسه مذکور در چارچوب سلسله نشست‌های «هم‌اندیشی برای تحول آفرینی» با حضور معاون استاندار، روسای اتاق بازرگانی و اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی سیستان و بلوچستان و جمعی از نمایندگان مجلس و نمایندگانی از تشکل‌های کارفرمایی حوزه‌های مختلف استان، فعالان اقتصادی و معاونان و مدیران سازمان تأمین اجتماعی در محل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی سیستان و بلوچستان برگزار شد.

فاطمی نماینده مردم بابل در مجلس شورای اسلامی؛

دولت وزرای ناکارآمد را برکنار کند

و کشاورزان، دامداران و صاحبان صنعت طیور را درمانده کرده است که می‌تواند وزیر جهاد کشاورزی به این درماندگی آن‌ها پایان دهد.

واردات خودرو راهکار مهار خودروسازان

نماینده مردم بابل در مجلس، با بیان اینکه نحوه قیمت‌گذاری خودروهای داخلی بسیار غیرمنصفانه است، گفت: واردات خودرو با تعرفه کمتر تنها راه مهار اشتهای سیری‌ناپذیر خودروسازان در افزایش قیمت‌ها است. احمد فاطمی، با انتقاد از نحوه قیمت‌گذاری خودروهای داخلی و بی‌توجهی به اجرای کامل مصوبه واردات خودرو، گفت: متأسفانه قیمت خودروهای داخلی بسیار گران است و حتی با دلار ۱۳۰ هزار تومانی نیز بالاتر از متوسط قیمت‌ها در سطح جهانی است.

نماینده مردم بابل در مجلس شورای اسلامی، تصریح کرد: نحوه قیمت‌گذاری خودروهای داخلی بسیار غیرمنصفانه است چرا که خودروهای داخلی از نازل‌ترین کیفیت برخوردار هستند.

این نماینده مردم در مجلس دوازدهم، تأکید کرد: بی‌تردید واردات خودرو تنها ابزاری است که می‌تواند واردات خودرو را هم به لحاظ قیمت و هم کیفیت کنترل کند که باید با تعرفه کمتر از ۵۰ درصد انجام شود تا اشتهای سیری‌ناپذیر خودروسازان داخلی را در افزایش قیمت‌ها مهار کند، همچنین فضای رقابت‌پذیری را در حوزه تولید خودرو ایجاد کند تا با این روش کیفیت خودروهای داخلی نیز ارتقا یابد.

فاطمی یادآور شد: متأسفانه برغم اهداف قانونگذاران تاکنون اجرای واردات خودرو شکست خورده است و نتوانست بازار را کنترل کند و این در حالی است که هدف از واردات خودرو این بود که بازار را رقابتی کنیم و قیمت‌ها کاهش پیدا کند اما چون واردات قطره‌چکانی بوده است نسبت به واردات خودروهای اقتصادی موردنظر اقدام نشده و در این زمینه به هدف دست پیدا نکرده‌ایم.

نماینده مردم بابل در مجلس شورای اسلامی با انتقاد از گرانی‌های افسارگسیخته و تورم سرسام‌آور که مشکلات جدی برای اقشار مختلف جامعه ایجاد کرده است از رئیس‌جمهور خواست قبل از اینکه استیضاح به مرحله عمل برسد نسبت به برکناری وزرای ناکارآمد و ضعیف اقدام کند.

احمد فاطمی در تذکر شفاهی، گفت: امروز موج فزاینده گرانی و تورم سرسام‌آور کمر آحاد مردم را شکسته است، کمر کارگران، کارمندان و بازنشستگان در زیر چرخ دنده‌های گرانی در حال له شدن است اما آقایان نعل وارونه می‌زنند و به جای پاسخگویی فراقلمی می‌کنند.

نماینده مردم بابل در مجلس شورای اسلامی ادامه داد: از آقای دکتر پزشکیان قویا می‌خواهم به فوریت برخی از وزرای ناکارآمد و ضعیف را برکنار کند و تا استیضاح به مرحله عمل نرسیده، خود داوطلبانه کار را سامان دهد.

وی تصریح کرد: براساس ماده ۱۲۵ قانون مدیریت خدمات کشوری حقوق سالانه کارمندان و کارگران باید متناسب با تورم افزایش پیدا کند اما شنیده‌ها حاکی است که دولت در لایحه‌ای که تنظیم کرده و پیشنهاد داده است می‌خواهد افزایش حقوق را در حد ۲۰ درصد نگه دارد که این نقض قانون و وهن مجلس است.

فاطمی تأکید کرد: من توصیه می‌کنم که دولت در این لایحه، میزان حقوق را متناسب با نرخ تورم افزایش دهد در غیر این صورت همکاران را به شهادت می‌طلبم که زیر بار این پیشنهاد نخواهیم رفت و آن‌ها را به داوری می‌خوانم. این نماینده مردم در مجلس دوازدهم یادآور شد: مجلس قانون اصلاح جزء ۳ بند پ ماده ۱۰۶ قانون برنامه هفتم که به فوق‌العاده خاص اشاره دارد را به منظور عدالت در پرداخت تصویب کرد و شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز آن را تأکید کردند اما هنوز آیین‌نامه‌های اجرایی آن تصویب نشده است و در کمیسیون‌های دولت سرگردان است بنابراین از آقای دکتر عارف می‌خواهیم که روند آن را تسریع کند.

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس خاطر نشان کرد: وضعیت واردات و توزیع نهاده‌های دامی در کشور اسفناک است

نگاهی به شخصیت
استاددانشگاهی که نماینده مجلس
شد

دکتر احمد فاطمی نماینده مجلس
شورای اسلامی:

به پزشک‌های رای داده ام اما جز با مردم با کسی عقد اخوت نبسته ام

وکیل‌المهای که در مسیر توسعه، از حقوق مردم کوتاه نمی‌آید. دکتر احمد فاطمی، عضو هیئت علمی دانشگاه و نماینده مردم بابل در مجلس دوازدهم شورای اسلامی، از جمله چهره‌هایی است که ورودش به پارلمان را نه صرفاً یک مسئولیت سیاسی، بلکه تداوم یک رسالت اجتماعی می‌داند؛ رسالتی ریشه‌دار در محرومیت‌زدایی، عدالت اجتماعی و دفاع از حقوق اقشار مولد و زحمتکش جامعه. چرا که خودش با نان حلال کارگری بزرگ شد.

هم‌زمانی آن با عضویت در کمیسیون تلفیق، دکتر فاطمی نشان داده است که برای پیگیری مطالبات مردم، به یک حوزه خاص محدود نمی‌شود. از مطالبات فرهنگیان و بازنشستگان گرفته تا توانمندسازی معلولان، افزایش حقوق کارگران، حمایت از تولید، و توجه به نقش فرهنگ، ورزش و هنر در توسعه اجتماعی، همگی در دایره نگاه جامع او قرار دارند. ویژگی برجسته دکتر احمد فاطمی، نگاه توسعه‌محور مبتنی بر عدالت و اخلاق سیاسی است؛ نگاهی که توسعه را نه صرفاً در رشد اقتصادی، بلکه در توانمندسازی نیروی انسانی، کارآمدی نظام‌های رفاهی و تعامل سازنده با جهان معنا می‌کند. پایبندی به اصول اخلاقی، صداقت در عمل و تقدم منافع عمومی بر مصلحت‌های مقطعی، او را به نماینده‌ای قابل اعتماد برای اقشار مختلف جامعه بدل کرده است.

در شرایطی که کشور بیش از هر زمان دیگر نیازمند نمایندگانی مسئولیت‌پذیر، پاسخ‌گو و توسعه‌گراست، عملکرد دکتر احمد فاطمی را می‌توان نمونه‌ای از پیوند میان قانون‌گذاری، حضور میدانی و دغدغه واقعی برای مردم دانست؛ پیوندی که با روح و رسالت نشریه چشمه توسعه هم‌راستا است.

ویژگی برجسته دکتر احمد فاطمی، نگاه توسعه‌محور مبتنی بر عدالت، اخلاق سیاسی و فهم عمیق از دیپلماسی نوین است؛ نگاهی که توسعه را نه صرفاً در رشد اقتصادی، بلکه در توانمندسازی نیروی انسانی، کارآمدی نظام‌های رفاهی، پویایی تولید ملی و تعامل سازنده با جهان معنا می‌کند. ترکیب دانش دانشگاهی، تجربه قانون‌گذاری و حضور میدانی در کنار مردم، این ظرفیت را برای او فراهم ساخته است که نقشی مؤثر در ایجاد تحولات اساسی در دیپلماسی سیاسی و اقتصادی کشور ایفا کند؛ تحولاتی که می‌تواند از مسیر تقویت دیپلماسی پارلمانی، گسترش همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی، حمایت هدفمند از تولید و ارتقای جایگاه ایران در مناسبات اقتصادی و سیاسی جهانی محقق شود. پایبندی به اصول اخلاقی، صداقت در عمل و تقدم منافع عمومی بر مصلحت‌های مقطعی، دکتر فاطمی را به نماینده‌ای آینده‌نگر، قابل اعتماد و توسعه‌گرا بدل کرده است.

انتخاب آگاهانه کمیسیون اجتماعی مجلس از سوی دکتر فاطمی، بیانگر درک عمیق او از پیوند ناگسستی «توسعه پایدار» و «عدالت اجتماعی» است. کمیسیونی که از بهزیستی، امور معلولان و مددکاران اجتماعی تا صندوق‌های بازنشستگی، روابط کار، مسائل کارگران و کارفرمایان و حمایت از تولید ملی را در بر می‌گیرد؛ حوزه‌هایی که مستقیماً با شاخص‌های توسعه انسانی و معیشت مردم گره خورده‌اند.

آنچه دکتر فاطمی را از بسیاری چهره‌های صرفاً اداری متمایز می‌کند، حضور میدانی و لمس واقعی مسائل است. او هم در شالیزار، در کنار کشاورزان و زحمتکشان بخش زراعت دیده می‌شود و هم در کارخانه، همراه تولیدکننده، تکنسین خط تولید و کارآفرین. همین نگاه میدانی سبب شده است که در عین حمایت قاطع از حقوق کارگران، به‌طور هم‌زمان گره‌گشای مسائل تولیدکنندگان و کارفرمایان نیز باشد؛ رویکردی متوازن که لازمه توسعه واقعی و پایدار است. با وجود گستردگی مسئولیت‌ها در کمیسیون اجتماعی و

نماینده مردم تهران در تذکر شفاهی؛

دولت به پارکینگ بازنشستگان تبدیل شده است

تصمیمات غیر کارشناسی
موجب اخلال در زندگی مردم شده
است

نماینده مردم تهران در مجلس، ضمن هشدار به دشمنان جمهوری اسلامی، گفت: هر اقدام آن‌ها با پاسخ کوبنده و پشیمان‌کننده مواجه خواهد شد. به گزارش چشمه توسعه، علیرضا سلیمی، نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی، در تذکر شفاهی خود در صحن علنی مجلس گفت: دشمن غدار بدانند هر اقدام او با پاسخ کوبنده و پشیمان‌کننده مواجه خواهد شد. آن‌ها تیزی شمشیر ما را چشیده‌اند و بدانند شمشیر ما آبدیده‌تر و دستان ما پر قدرت‌تر از گذشته است.

وی با اشاره به شرایط داخلی افزود: اصناف که علیرغم گلابه‌های به‌حق مردم، از این که اجازه داده نشد عوامل نفوذی دشمن از اتفاقات به‌وجود آمده سوءاستفاده کنند، تشکر می‌کنم؛ اما دولت بدانند باید با اقدامات جدی و تغییر تیم اقتصادی ناهماهنگ، به وظایف خود به‌درستی عمل کند. نماینده مردم تهران با انتقاد از برخی تصمیمات دولت تصریح کرد: انتصابات نادرست و تصمیمات غیر کارشناسی موجب اخلال در زندگی مردم شده است. متأسفانه دولت به پارکینگ بازنشستگان تبدیل شده و حتماً باید بازسازی جدی در ساختار و تیم مدیریتی خود انجام دهد. سلیمی همچنین با اشاره به لایحه بودجه اظهار داشت: مجلس به دلیل ضعف بودجه‌ای که از سوی دولت ارائه شد، بودجه را بازگرداند تا اصلاح شود، به‌ویژه در حوزه حقوق که نیازمند بازنگری و اصلاح جدی است.

چرا دلار افسار گسیخت؟

یک اقتصاددان با تأکید بر اینکه نوسانات اخیر بازار ارز بیش از آنکه محصول عوامل خارجی باشد، ریشه در مشکلات درون ساختاری اقتصاد کشور دارد، گفت: ضعف در فرآیندهای تجاری، پایش ناکافی مبادلات پولی و نظارت‌نداشتن بر رفتار بازیگران بازار از مهم‌ترین عوامل بی‌ثباتی ارزی محسوب می‌شود.

محمد واعظ برزانی، با اشاره به مجموعه عوامل مؤثر بر بازار ارز اظهار کرد: نوسانات ارزی دلایل داخلی و خارجی متعددی دارد، اما مهم‌ترین دلایل داخلی به مسائل موجود در فرآیندهای صادرات و واردات، پایش ناکافی مبادلات پولی و بین‌بانکی و نبود نظارت مؤثر بر رفتار نهادهای مالی، بانک‌ها و حتی برخی از فعالان اقتصادی و مردم بازمی‌گردد. بخشی از تقاضا در بازار ارز ممکن است با هدف برهم‌زدن تعادل شکل بگیرد که مسئولان بانک مرکزی نیز اخیراً به آن اشاره کرده‌اند.

وی مدیریت روانی جامعه را از مؤلفه‌های مهم در کنترل بازار ارز دانست و افزود: شرایط کنونی فضای روانی جامعه را به سمتی سوق داده که گویی در وضعیت «نه جنگ، نه صلح» قرار داریم. در چنین شرایطی بخشی از مردم برای حفظ ارزش دارایی‌های خود به سمت خرید ارز و طلا حرکت می‌کنند که این موضوع تقاضای احتیاطی و سفته‌بازی را افزایش داده و به تشدید نوسانات ارزی منجر می‌شود. این استاد دانشگاه با بیان اینکه ایجاد تعادل میان عرضه و تقاضای روزانه ارز نقش کلیدی در ثبات بازار دارد، تصریح کرد: اگر سیاستی اتخاذ شود که بین میزان عرضه روزانه ارز و تقاضای آن توازن برقرار کند، می‌توان انتظار کاهش نوسانات را داشت. هر چند بانک مرکزی در روزهای اخیر اقداماتی را برای مدیریت بازار آغاز کرده است، اما باید توجه داشت بخش قابل توجهی از فشارهای کنونی از خارج از حوزه سیاست‌های ارزی نشأت می‌گیرد و سایر بخش‌های اقتصادی نیز باید در این مسیر هماهنگ شوند.

واعظ برزانی ادامه داد: در مدیریت بازار ارز باید به داده‌های واقعی توجه شود؛ اینکه چه میزان ارز در تالارهای معاملاتی، بازار آزاد داخلی و بازارهای خارجی عرضه می‌شود و در مقابل چه مقدار تقاضا وجود دارد. سیاست‌گذار ارزی باید متناسب با این اطلاعات، عرضه را تنظیم کند. در این میان پایش دقیق معاملات بازار آزاد اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا بخشی از عرضه و تقاضا در بازار رسمی و غیررسمی مشترک است و هرگونه اختلال در آن می‌تواند کل بازار را دچار نوسان کند.

وی با اشاره به نقش نظام پیمان‌سپاری ارزی گفت: اگر صادرکنندگان امکان تأخیر در بازگشت ارز خود را داشته باشند، طبیعی است که عرضه ارز را به زمانی موکول کنند که نرخ بالاتر است. بنابراین مدیریت بازار به معنای دولتی کردن مبادلات نیست، بلکه به معنای طراحی سازوکاری برای علامت‌دهی به بازار و تنظیم رفتار بازیگران آن است. نظارت دقیق بانک مرکزی بر فرآیند بازگشت ارز صادراتی می‌تواند مانع از سودجویی‌های مخرب شود.

این اقتصاددان با تأکید بر ضرورت حمایت از صادرات و کنترل واردات اظهار کرد: اگر سیاست‌ها به گونه‌ای باشد که صادرات تضعیف و واردات تشویق شود، قطعاً در تأمین ارز دچار کسری خواهیم شد. تسهیل بیش از حد مقررات واردات، مانند مجوز واردات بدون انتقال ارز در مناطق مرزی، تقاضای ارزی را به شدت افزایش می‌دهد و تعادل بازار را برهم می‌زند.

واعظ برزانی حضور سوداگران را از دیگر عوامل نوسانات دانست و گفت: سوداگران با ایجاد اختلال در جریان عرضه و تقاضا تلاش می‌کنند افزایش نرخ ارز را امری طبیعی جلوه دهند که این رفتارها به شکل‌گیری انتظارات تورمی و تشدید نوسانات دامن می‌زند.

وی در پایان با اشاره به نقش عوامل خارجی از جمله جنگ، کسری بودجه دولت و رویدادهای سیاسی خاطر نشان کرد: این عوامل بدون تردید بر بازار ارز اثرگذار بوده‌اند، اما اگر تحلیل حرفه‌ای و نظام نظارتی مؤثر وجود داشته باشد، حتی در شرایط پرتنش نیز می‌توان از بروز نوسانات شدید جلوگیری کرد. برای کاهش اثر شوک‌های سیاسی باید سیاست‌های اقتصادی هماهنگ شود و برنامه‌های مشخصی برای مدیریت انتظارات تورمی و فضای روانی جامعه طراحی و اجرا شود تا کنترل بازار ارز دشوار نشود.

لاهوتهی رئیس کنفدراسیون صادرات ایران:

چرا دلار و طلا در ایران صعودی شد؟

رئیس کنفدراسیون صادرات ایران با اشاره به جهش اخیر قیمت ارز و طلا، گفت که افزایش قیمت‌ها بیش از آنکه ناشی از یک عامل مشخص باشد، نتیجه هم‌زمان رشد قیمت‌های جهانی، افزایش نرخ ارز در بازار داخلی، سیاست‌های نادرست تجاری و ارزی، کاهش عرضه ارز و تشدید نااطمینانی‌های سیاسی است.

محمد لاهوتهی، با اشاره به روند افزایشی قیمت طلا و نقره در بازارهای جهانی، اظهار کرد: افزایش قیمت انس جهانی طلا و نقره از یک طرف و رشد نرخ ارز در بازار داخلی از طرف دیگر، باعث شده ما شاهد افزایش جهشی قیمت‌ها در بازار داخلی باشیم؛ بخشی از این رشد ناشی از قیمت‌های جهانی و بخش دیگر مربوط به افزایش نرخ ارز در داخل کشور است که اثر ریالی آن با سرعت بیشتری خود را نشان می‌دهد.

او افزود: در موضوع ارز، تردیدی وجود ندارد که روند تجارت خارجی کشور طی سال‌های اخیر، به ویژه از سال ۱۳۹۷ به بعد به دلیل سیاست‌گذاری‌های اتخاذ شده با اختلال جدی مواجه شده است. شرایطی که سیاست‌گذار ارزی و تجاری ایجاد کرده، نه رضایت صادرکننده را به همراه داشته، نه واردکننده از آن خشنود بوده و نه حتی دولت به‌عنوان متولی امر به اهداف مدنظر خود دست یافته است. رئیس کنفدراسیون صادرات ایران ادامه داد: این موضوع به روشنی نشان می‌دهد سیاست‌هایی که از سال ۱۳۹۷ در حوزه تجارت خارجی اعمال شده‌اند، هر کدام آثار مثبت یا منفی خود را به سرعت نشان داده‌اند و امروز برآیند آن‌ها به شکل ناپایداری در بازار ارز بروز کرده است.

لاهوتهی با اشاره به فاصله معنادار میان نرخ‌های رسمی و غیررسمی ارز، گفت: یکی از نکات کلیدی در شرایط فعلی، اختلاف فاحش بین قیمت ارز رسمی و غیررسمی است. دولت و بانک مرکزی به‌عنوان رگولاتور و تنظیم‌گر بازار و وظیفه دارند این فاصله را کاهش دهند، اما تجربه سه سال‌های گذشته نشان می‌دهد همواره اختلافی حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد میان این دو نرخ وجود داشته است.

او افزود: همین اختلاف قیمتی باعث شد صادرکنندگانی که قصد داشتند با شفافیت فعالیت کنند، با مشکلات جدی مواجه شوند، از میدان خارج شوند یا حتی فعالیت خود را متوقف کنند. در مقابل، کارتهای بازرگانی متفرقه جایگزین آن‌ها شد و بخشی از کالاهای صادراتی که ارز حاصل از آن‌ها به چرخه رسمی بازنگشته، از مسیرهای دیگری وارد بازار شد.

رئیس کنفدراسیون صادرات ایران تصریح کرد: البته موضوع این نیست که ارز صادراتی به کشور بازنگشته، بلکه مسئله این است که این ارز به روش‌های موردنظر بانک مرکزی بازنگشته و عملاً در بازار غیررسمی عرضه شده است. حالا که جلوی فعالیت این کارتهای نیز گرفته شده و بخشی از صادرات هم انجام نشده، عرضه ارز در بازار غیررسمی کاهش یافته است.

لاهوتهی گفت: برخی کارشناسان معتقدند بخشی از افزایش نرخ ارز در هفته گذشته می‌تواند ناشی از همین کاهش عرضه ارز در بازار غیررسمی باشد، اما نباید از نظر دور داشت که عوامل بیرونی نیز در این روند بی‌تأثیر نیستند.

او با اشاره به فشارهای خارجی و تحریم‌ها افزود: تشدید تحریم‌ها، سخت‌گیری‌های کشورهای غربی از جمله اروپا و آمریکا در تجارت با ایران، محدودیت‌ها در فروش نفت و تحریم‌های مضاعفی که به تازگی اعمال شده‌اند، همگی بر بازار ارز اثرگذار هستند.

رئیس کنفدراسیون صادرات ایران ادامه داد: از سوی دیگر، شرایط موسوم به «نه جنگ، نه صلح» که مدت‌هاست به‌عنوان یکی از دغدغه‌های مسئولان عالی‌رتبه کشور مطرح می‌شود، فضای بی‌اعتمادی و نااطمینانی را در اقتصاد ایجاد کرده و این عامل نیز بر انتظارات بازار تأثیر گذاشته است.

لاهوتهی تأکید کرد: اگر همه این عوامل را کنار هم بگذاریم، از سیاست‌های ارزی و تجاری گرفته تا کاهش عرضه ارز، عدم بازگشت ارز صادراتی به مسیرهای رسمی، تحریم‌های جدید، فشارهای خارجی و شرایط سیاسی، می‌توان تصویر روشن‌تری از دلایل وضعیت فعلی بازار ارز به دست آورد.

او در پایان با اشاره به تحولات داخلی گفت: در کنار این موارد، شرایط داخلی نیز اهمیت دارد. مباحث مربوط به بودجه، تصمیمات کمیسیون تلفیق و سیاست‌هایی که دولت در دستور کار دارد و نیازمند همراهی سایر بخش‌هاست، همگی در شکل‌گیری فضای فعلی اقتصاد کشور مؤثر بوده‌اند و مجموعه این عوامل باعث شده شرایط کنونی در بازار ارز رقم بخورد.

هند چهارمین اقتصاد بزرگ جهان شد

طبق محاسبات گزارش اقتصادی پایان سال دولت هند، این کشور از ژاپن پیشی گرفته و به چهارمین اقتصاد بزرگ جهان تبدیل شده است.

به گزارش چشمه توسعه، دهلی نو می‌گوید هند پس از رشد بالای پایدار، از ژاپن به عنوان چهارمین اقتصاد بزرگ جهان پیشی گرفته است. ظاهراً سرعت اقتصادی سریع‌تر از حد انتظار افزایش یافته است و هند ممکن است به زودی جایگاه سوم را تصاحب کند.

در این گزارش آمده است که با روندهای فعلی، انتظار می‌رود هند ظرف سه سال آینده، از آلمان پیشی گرفته و به سومین اقتصاد بزرگ جهان تبدیل شود.

اقتصاد هند چقدر بزرگ است؟

در گزارش اقتصادی پایان سال دولت هند آمده است که تولید ناخالص داخلی در حال حاضر به حدود ۴.۱۸ تریلیون دلار رسیده است و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰، به ۷.۳ تریلیون دلار برسد.

طبق این گزارش، با روندهای فعلی، هند در وزن اقتصادی، فقط از آمریکا و چین عقب خواهد ماند.

تولید ناخالص داخلی واقعی هند در سه ماهه دوم سال مالی ۲۰۲۶-۲۰۲۵، نرخ رشد ۸.۲ درصد داشته که نسبت به نرخ ۷.۸ درصد در سه ماهه قبل افزایش یافته و بالاترین میزان در شش سه ماهه گذشته را نشان می‌دهد. عملکرد صادرات نیز تقویت شده است. صادرات کالا در نوامبر، به ۳۸.۱۳ میلیارد دلار رسید که نسبت به ۳۶.۴۳ میلیارد دلار در ژانویه افزایش یافته و این افزایش به دلیل

صادرات کالاهای مهندسی، الکترونیک، داروسازی و فرآورده‌های نفتی بوده است.

با این حال، تأیید رسمی به داده‌هایی بستگی دارد که در سال ۲۰۲۶، زمانی که ارقام نهایی تولید ناخالص داخلی سالانه منتشر می‌شود، اعلام خواهد شد. صندوق بین‌المللی پول (IMF) پیش‌بینی می‌کند که هند سال آینده از ژاپن پیشی خواهد گرفت.

بانک مرکزی هند پیش‌بینی خود از رشد اقتصادی برای سال مالی ۲۰۲۶-۲۰۲۵ را به ۷.۳ درصد افزایش داده است. گفته می‌شود که رشد اقتصادی هند با وجود ادامه عدم قطعیت تجارت جهانی و سیاست‌ها، عمدتاً ناشی از تقاضای داخلی، به ویژه مصرف خصوصی قوی، بوده است.

هند با چه چالش‌های اقتصادی روبرو است؟

از نظر درآمد، شکاف با اقتصادهای پیشرفته همچنان گسترده است. طبق آخرین داده‌های بانک جهانی، سرانه تولید ناخالص داخلی هند در سال ۲۰۲۴، به ۲۶۹۴ دلار رسید که حدود ۱۲ برابر کمتر از ۳۲ هزار و ۴۸۷ دلار در ژاپن و تقریباً ۲۰ برابر کمتر از ۵۶ هزار و ۱۰۳ دلار در آلمان بود.

از نظر جمعیت، هند در سال ۲۰۲۳ از همسایه خود چین پیشی گرفت و به پرجمعیت‌ترین کشور جهان تبدیل شد. آمار دولتی نشان می‌دهد که بیش از یک چهارم از ۱.۴ میلیارد نفر جمعیت هند، بین ۱۰ تا ۲۶ سال سن دارند. ایجاد مشاغل کافی با درآمد خوب برای میلیون‌ها فارغ‌التحصیل جوان، مانعی در راه است، اما این گزارش چشم‌انداز روشنی ارائه می‌دهد. بر اساس گزارش خبرگزاری فرانسه، فشارهای ارزی نیز افزایش یافته است. رویه پس از کاهش حدود ۵ درصدی در سال ۲۰۲۵، در اوایل دسامبر، به پایین‌ترین حد خود در برابر دلار رسید. این اتفاق در بحبوحه نگرانی‌ها در مورد عدم توافق تجاری با واشنگتن و تأثیر افزایش عوارض بر کالاهای هندی رخ داد.

طبق آمار صندوق بین‌المللی پول، هند در سال ۲۰۲۲ به پنجمین اقتصاد بزرگ جهان تبدیل شد و تولید ناخالص داخلی آن از حاکم استعماری سابقش بریتانیا پیشی گرفت.

سهامداران حقیقی وارد فاز تردید می‌شوند؟

قدرت‌نمایی بزرگان بورسی

رفتار هیجانی برای خروج یا خرید از بازار می‌کنند. دامنه نوسان ۳ درصدی در بورس، اگرچه با هدف کنترل نوسانات شدید طراحی شده، اما در عمل می‌تواند به تشدید رفتارهای هیجانی در بازار سهام منجر شود. محدود شدن دامنه تغییرات قیمت باعث می‌شود فرآیند کشف قیمت به صورت ناقص و فرسایشی انجام شود و فشار خرید یا فروش به جای تخلیه در یک روز، به چندین روز معاملاتی منتقل شود.

در چنین شرایطی، صف‌های خرید و فروش به ابزار غالب بازار تبدیل می‌شوند و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بیش از آنکه مبتنی بر تحلیل بنیادی یا چشم‌انداز سودآوری شرکت‌ها باشد، تحت تأثیر جو روانی و رفتار جمعی قرار می‌گیرد. دامنه نوسان محدود، ریسک نقدشوندگی را افزایش داده و امکان خروج به موقع از سهم را کاهش می‌دهد؛ موضوعی که خود به تشدید ترس یا طمع در میان فعالان بازار دامن می‌زند. در نتیجه، به جای کاهش نوسان، شاهد انباشت هیجان و بی‌ثباتی رفتاری در بورس خواهیم بود.

شاخص کل فرابورس اما با رشد ۰.۷۸ درصدی همراه شده است و در کانال ۳۴ هزار واحدی قرار دارد. ارزش معاملات خرد بازار سهام نیز تا لحظه تنظیم این گزارش، رقم ۲۱ هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان را ثبت کرده است و هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان پول حقیقی نیز از بازار سهام خارج شده است. همچنین صندوق‌های درآمد ثابت نیز با خروج ۲ همت پول حقیقی همراه شده‌اند.

از صف خرید به صف فروش

دامنه نوسان محدود سبب شده تا سهام، قابلیت نوسان بیش از ۳ درصدی را نداشته باشد. روز گذشته حجم و ارزش معاملات بازار به علت عدم عرضه صف‌های خرید پایین بود و امروز افزایش چشمگیر این دو پارامتر در نتیجه عرضه صفوف خرید اتفاق افتاده است. چون قیمت سهام جای نوسان ندارد با هر خبر مثبت یا منفی و یا شناسایی سود توسط بازیگران، به دو طرف دامنه نوسان (مثبت و منفی ۳ درصد) برخورد کرده و معامله‌گران هم با دیدن صف‌های فروش اقدام به

معاملات بورس تهران در روز چهارشنبه با افزایش عرضه در کلیت بازار سهام آغاز شده است؛ شاخص کل بورس در دقایق ابتدایی معاملات، تا سطح ۴ میلیون و ۳۸۸ هزار واحدی نیز رشد کرد؛ اما پس از آن با افزایش عرضه‌ها در شاخص کل با عقب‌نشینی همراه شد و به سطح ۴ میلیون و ۳۶۰ هزار واحدی رسید. اما از حوالی ساعت ۱۰، موج جدیدی از تقاضا در بازار سهام ایجاد شد که موجب شد شاخص از کف روزانه با رشد همراه شود و به محدوده ۴ میلیون و ۳۶۵ هزار واحدی برسد. اگر شاخص کل بتواند معاملات امروز را نیز با رشد به اتمام برساند؛ هر ۴ روز معاملاتی این هفته را با سبزشویی به پایان برده است. به گزارش چشمه توسعه، افت شاخص هم‌وزن از قله روزانه اما شتاب بیشتری داشت؛ این شاخص که تا سطح یک میلیون و ۱۵۰ هزار واحدی پیشروی کرده بود؛ با افزایش عرضه‌ها در نمادهای کوچک و متوسط با کاهش همراه شد و افزون بر از دست دادن کل رشد روزانه، با افت ۰.۲۶ درصدی نسبت به روز گذشته مواجه شده است.

رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی مطرح کرد؛

شکاف فناوری و بهره‌وری در اقتصاد ایران

به گزارش روابط عمومی اتاق یزد، عیسی منصور، رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، در سلسله رویدادهای «یزد آینده، یزد پایدار» که با موضوع «یزد، بهره‌وری و توسعه» برگزار شد، با هشدار نسبت به خطر عقب‌ماندگی ساختاری در عصر هوش مصنوعی، تأکید کرد که رشد اقتصادی ایران در دهه‌های گذشته عمدتاً متکی بر منابع و نفت بوده و نه بهره‌وری. منصوری در این نشست با ارائه آماری از روند بلندمدت اقتصاد ایران (۲۰۲۲-۱۹۷۰) عنوان کرد که رشد اقتصادی بلندمدت ایران (میانگین ۳.۱ درصد) به شدت متبوع‌محور بوده است. به گفته وی، حدود ۸۰ درصد از رشد اقتصادی ایران وابسته به منابع (نفت و سرمایه فیزیکی) بوده و سهم بهره‌وری کل عوامل تولید (TFP) در این رشد ۷ درصد بوده است که رقمی بسیار پایین است.

وی افزود: برخلاف تصور رایج، نیروی انسانی در ایران بیشتر از متوسط جهانی کار می‌کند (۲۴۷۷ ساعت در سال)، اما این ساعات کار بالا به دلیل فقدان بهره‌وری، منجر به رشد تولید سرانه نشده است. منصوری تصریح کرد که در ایران سرمایه انسانی و سرمایه فیزیکی دو مسیر جداگانه را طی کرده‌اند و ترتیبات نهادی ناتوان از اتصال این دو برای خلق ارزش افزوده و ارتقای بهره‌وری بوده است. رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، ریشه پیشرفت در حوزه بهره‌وری را نه فناوری، بلکه «موضوع نهادی» دانست و توضیح داد: فناوری وارد کشور شده، اما به بهره‌وری تبدیل نشده است. در دوره‌هایی که جهان از همگرایی بهره‌وری سود می‌برد، ایران درگیر شوک‌ها یا انقطاع نهادی بود و نتیجه آن یک جاماندگی جمعی است.

منصوری با مقایسه وضعیت نهادی ایران و ویتنام، اشاره کرد که در ویتنام «شکست بنگاه» مجاز است و بنگاه‌های ناکارآمد حذف می‌شوند که این امر به رشد بهره‌وری کمک می‌کند؛ اما در ایران به دلیل حمایت‌های ناکارآمد، بنگاه‌های ناکارآمد حفظ می‌شوند و در نتیجه در «بهره‌وری» پیشرفتی رخ نمی‌دهد. وی با اشاره به دو جریان مسلط بهره‌وری در جهان امروز، گفت: یک جریان با محوریت آمریکا بر «فناوری‌مزی» و خلق فناوری‌های جدید تمرکز دارد و جریان دیگر با محوریت چین بر «منطق مقیاس»، سرعت یادگیری و هماهنگی صنعتی استوار است. منصوری هشدار داد که در عصر هوش مصنوعی (AI)، اگر اتصال انتخابی به این منطق‌های مسلط جهانی صورت نگیرد و اصلاحات نهادی انجام نشود، عقب‌ماندگی کشور غیرقابل جبران خواهد شد.

وی در ادامه به تجربه تاریخی یزد در بهره‌وری و توسعه پرداخت و دوران قنات و معماری اقلیمی یزد را نمونه‌های درخشانی از «بهره‌وری بالا» و «سازگاری با اقلیم» دانست، اما دوره صنعتی شدن معاصر یزد (از دهه ۴۰ تا ۷۰) را دوره‌ای دانست که اگرچه از نظر کمی موفق بود، اما بر پایه انرژی ارزان و فشار بر منابع آبی بنا شد و بهره‌وری پایدار رخ نداد. رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران پیشنهاد داد که الگوی توسعه آینده یزد باید «بهره‌وری شبکه‌ای سازگارانه» باشد و تأکید کرد: یزد نباید یک کارخانه در دل کویر باشد؛ بلکه باید به یک گره دانشی - صنعتی اقلیم خشک تبدیل شود که با مصرف حداقل منابع، به شبکه‌های جهانی متصل است.

رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، گفت: الگوی مطلوب توسعه یزد باید در تبدیل شدن به یک «گره دانشی - صنعتی» در شبکه‌های جهانی دنبال شود و نباید تجربه صنایع آب‌بر و انرژی‌بر را تکرار کرد.

آمار ۹ ماهه گمرک منتشر شد؛

تجارت در سراثشیمی

جدیدترین آمار گمرک از تجارت خارجی ایران در ۹ ماه نخست سال جاری، افت ۵.۷۸ درصدی در ارزش صادرات و کاهش ۱۵.۲۳ درصدی در ارزش واردات را نشان می‌دهد. این در حالی است که وزن کالاهای صادراتی و وارداتی افزایش داشته است. کارشناسان معتقدند افت ارزش صادرات ناشی از «محدودیت شرکای تجاری» و «فروش کالاهای با ارزش افزوده پایین» است. همچنین «محدود شدن واردات طلا به کشور» و «افت واردات ماشین‌آلات» به عنوان دلایل کاهش ارزش واردات ذکر می‌شود؛ آماری که می‌تواند نشانه دیگری از عمق رکود در بخش تولید باشد.

گمرک ایران کارنامه ۹ ماهه تجارت خارجی کشور را در سال جاری منتشر کرد. آماری که حاکی از کاهش ارزش و رشد وزنی تجارت خارجی است. بر اساس این آمار منتشرشده، افت ارزش افزوده کالاهای صادراتی ایران همچنان ادامه دارد. از سوی دیگر، در بخش واردات نیز با کاهش ارزش مشاهده می‌شود که به عقیده فعالان اقتصادی، بخشی از این کاهش ارزش ناشی از کاهش واردات طلا به کشور و بخش دیگر، مربوط به افت جهانی قیمت برخی محصولات است. در این میان باید توجه کرد که با توجه به آمارهای مربوط به حوزه سرمایه‌گذاری، شائبه‌هایی مبنی بر کاهش واردات کالاهای سرمایه‌ای مطرح می‌شود.

بر اساس گزارش خبرگزاری تسنیم، مجموع تجارت خارجی ایران در ۹ ماه سال جاری به ۱۴۸ میلیون و ۲۲۶ هزار تن و به ارزش ۸۵ میلیارد و ۳۹۴ میلیون دلار رسید. این میزان تجارت خارجی ۱۰.۹۲ درصد کاهش ارزش و ۱.۳۶ درصد افزایش وزنی را نشان می‌دهد. از این رقم ۱۱۸ میلیون و ۹۰۱ هزار تن انواع کالا به ارزش ۴۱ میلیارد و ۲۴۳ میلیون دلار به کشورهای مختلف صادر شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل به لحاظ وزن یک درصد افزایش و از نظر ارزش ۵.۷۸ درصد کاهش داشته است.

بر اساس این گزارش، در ۹ ماه سال جاری مقدار ۲۹ میلیون و ۳۲۵ هزار تن کالا به ارزش ۴۴ میلیارد و ۱۵۱ میلیون دلار وارد کشور شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل به لحاظ وزن ۲.۷۵ درصد افزایش و از نظر ارزش ۱۵.۲۳ درصد کاهش یافته است.

تداوم خام‌فروشی

با توجه به انتشار آمار تجارت ایران در ۹ ماه نخست سال جاری، سید یوسف قاضی‌عسگر، نایب‌رئیس کمیسیون مدیریت واردات اتاق بازرگانی ایران، گفت: تجارت خارجی را نمی‌توان با یک معیار کلی سنجید و باید تجارت را به صورت کالا به کالا و در قالب گروه‌های محصولی تحلیل کرد. از سوی دیگر، رشد فزاینده نرخ ارز در سال جاری، از افت محسوس ارزش صادرات جلوگیری کرده است زیرا به دلیل این افزایش نرخ، تمایل به صادرات افزایش یافته است. او ادامه داد: در حوزه واردات نیز با توجه به آنکه عمده واردات کشور مربوط به کالاهای اساسی است و قیمت جهانی در این مواد، از دانه‌های روغنی تا شکر و خوراک دام و طیور، در بسیاری از مقاطع روندی کاهش داشته و این کاهش، بیش از آنکه ریشه در داخل داشته باشد، ناشی از بازارهای جهانی است. کاهش قیمت‌های جهانی، به کاهش بهای تمام‌شده مواد اولیه منجر شده است و این امر نیز در برخی صنایع، از جمله فولاد یا صنایع غذایی، قابل مشاهده است. از همین رو، نمی‌توان همه علت‌ها را در داخل کشور جست‌وجو

کرد. باید مشاهده کرد که کدام گروه محصولی در حوزه‌های ارزش و تناژ افزایشی بوده و کدام گروه در سراثشیمی کاهش قرار گرفته و سپس این دورا در کنار محدودیت‌های وارداتی و صادراتی، قرار داد. قاضی‌عسگر در پایان توضیح داد: در این میان باید اشاره کرد که هم‌اکنون حجم انبوهی از کالاهای اساسی و مواد اولیه خوراک دام و طیور، در کشتی‌های حاضر در بندر و پشت گمرک‌ها مانده و به سبب عدم تأمین ارز از سوی بانک مرکزی، هنوز تخلیه نشده‌اند. این رقم که به چندین میلیارد دلار می‌رسد، در منطق اقتصادی، باید به عنوان واردات انجام‌شده شناسایی شود. اما در محاسبات رسمی گمرک، آمار این نوع کالاها هنوز ثبت نشده است.

با نگاهی به آمار تجارت خارجی کشور در ۹ ماه نخست سال جاری می‌توان دریافت تجارت خارجی ایران از نظر وزن کمی رشد کرده، اما از نظر ارزش کاهش قابل توجهی داشته است. صادرات افزایش یافته، اما ارزش افزوده کمتری ایجاد کرده است. به عبارتی دیگر، بخش بزرگی از صادرات ایران به کشورهای مقصد همچنان مواد اولیه است نه کالاهای نهایی با ارزش افزوده بالا. واردات نیز از نظر ارزش افت کرده که هم به دلیل کاهش ورود طلا و همچنین پایین آمدن قیمت جهانی بعضی کالاها است. فعالان اقتصادی کشور بر این باورند که سیاست‌گذاری‌ها در کشور به نوعی مشوقی برای واردات است و در مقابل، تنبیهی برای صادرکننده.

در واقع کاهش ارزش پول ملی که می‌توانست عاملی برای افزایش ارزش صادرات کشور باشد، در مقابل موانع صادراتی نتوانست تأثیر مناسبی در وضعیت تجاری کشور بگذارد.

فعالان تجاری کشور بر این باورند که تا زمانی که مشکل ارز حل نشود و صادرات به سمت کالاهای ارزشمندتر نرود، تجارت ایران پر حجم اما کم‌اثر خواهد ماند و بازارهای منطقه به سایر رقبا واگذار می‌شود.

یک استاد دانشگاه عنوان کرد

بودجه ۱۴۰۵ زیر سایه تورم

— آینده معیشت چه می‌شود؟

نادمی با بیان اینکه در مورد ساختار هزینه‌ها هم بودجه انقباضی بسته شده، تصریح کرد: بودجه تنها ۵ درصد رشد اسمی دارد که با تورم فعلی در حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد، به معنای کاهش واقعی ۳۰ تا ۴۰ درصدی مخارج واقعی دولت است. همچنین تقریباً بیش از ۱۳۰ ردیف بودجه کم بازده حذف شده که اقدامی در راستای شفاف سازی و تمرکز منابع است. اما این امکان وجود داشت که با شجاعت بیشتر منابع بودجه‌ای کم بازده‌تری بیشتر حذف شود و جهت گیری‌های منفعت اجتماعی را بیشتر لحاظ کرد.

این پژوهشگر اقتصادی در ادامه درباره افزایش حقوق کارکنان و بازنشستگان در بودجه سال آینده گفت: افزایش حقوق حدود ۲۰ درصد در نظر گرفته شده با تورم حدود ۴۰ درصد، به این معنی است که قدرت خرید این قشر هم کاهش پیدا می‌کند. بر این اساس با توجه به پیش‌بینی تورم سال آینده که احتمالاً معادل امسال یا مقداری کمتر خواهد بود، پیش‌بینی می‌شود طبقات متوسط ضعیف‌تر شوند که این وضعیت می‌تواند منجر به تشدید نابرابری در توزیع درآمد و حتی گسترش فقر مطلق شود.

وی در ادامه با اشاره به اینکه در سال آینده قرار است یارانه‌ها از جمله در حوزه نان و انرژی به جای تولید کننده مستقیماً به مصرف کننده داده شود، گفت: حذف ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی و تخصیص یارانه نقدی به جای آن یک اقدام مهم و ریسک پذیر است که اگر درست اجرا شود می‌تواند فساد و رانت جویی را کاهش دهد و در راستای بهبود عدالت اجتماعی باشد. در غیر این صورت اجرای این سیاست با خطر افزایش قیمت کالای اساسی مواجه خواهد بود و ممکن است باعث افزایش فقر به خصوص فقر غذایی شود.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه هدف گذاری دولت در بودجه کنترل تورم از مسیر کاهش کسری بودجه بوده، تصریح کرد: اما اصلاحات همزمانی که در قیمت گذاری و یارانه‌ها دیده شده ممکن است منجر به جهش‌های قیمتی کوتاه مدت شود، بنابراین افزایش حقوق‌ها که به میزان کمتری از تورم در نظر گرفته شده در نهایت منجر به تشدید فقر و نابرابری خواهد شد.

بنابراین به گفته وی اگرچه بودجه سال ۱۴۰۵ جهت گیری‌های مثبتی به سمت شفافیت، کارایی و عدالت اجتماعی داشته، اما موفقیت آن به شدت به نحوه اجرا و جبران شوک‌های قیمتی بستگی دارد. اگر دولت بتواند تورم را کنترل کند و حمایت‌های هدفمندی را به صورت موثر اجرا کند، می‌توان امیدوار بود که فقر و نابرابری مقداری تعدیل شود یا دست کم افزایش پیدا نکند.

یک استاد دانشگاه با هشدار درباره پیامدهای اجتماعی بودجه ۱۴۰۵ گفت: با وجود جهت‌گیری‌های مثبت آن در حوزه شفافیت و کارایی، افزایش حقوق حدود ۲۰ درصدی در شرایط تورم ۴۰ درصدی می‌تواند به تضعیف طبقه متوسط، تشدید نابرابری درآمدی و حتی گسترش فقر مطلق منجر شود؛ مسئله‌ای که موفقیت بودجه را به نحوه اجرا و جبران شوک‌های قیمتی وابسته می‌کند.

به گزارش چشمه توسعه، لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ که هفته گذشته به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد، واکنش‌های زیادی در بین کارشناسان و حتی در فضای مجازی بین مردم عادی داشت. با توجه به فاصله قابل ملاحظه بین میزان افزایش حقوق کارمندان و بازنشستگان با نرخ تورم، حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، افزایش هزینه‌های واردات از جمله افزایش نرخ ارز پایه حقوق گمرکی و غیره بسیاری معتقدند سال آینده سال سختی برای طبقه متوسط و دهک‌های پایین جامعه خواهد بود.

از طرف دیگر برآوردهای مختلف، از افزایش شدید نرخ فقر طی سال‌های اخیر حکایت دارد. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نشان می‌دهد که حدود ۳۰ درصد جمعیت ایران معادل حدود ۲۶ میلیون نفر زیر خط فقر زندگی می‌کنند. همچنین حدود ۴ میلیون نفر در شرایط فقر شدید به سر می‌برند. در چنین شرایطی نگرانی از اجرای سیاست‌هایی که ممکن است منجر به گسترش فقر شود، دوچندان می‌شود.

البته در حال حاضر کلیات لایحه بودجه از سوی مجلس به دولت استرداد شده و رئیس‌جمهور هم نامه‌ای درباره اعمال اصلاحات در لایحه بودجه ۱۴۰۵ به مجلس ارسال کرده که در آن به افزایش حقوق کارکنان و بازنشستگان، اصلاحات مالیاتی و افزایش یارانه برای تامین کالا برگ و تقویت معیشت مردم اشاره شده است. بنابراین باید منتظر ماند و دید که لایحه بودجه چه تغییراتی خواهد داشت.

یونس نادمی استاد دانشگاه و پژوهشگر اقتصادی درباره کلیات بودجه سال ۱۴۰۵ اظهار کرد: از بعد منابع و مصارف بودجه باید گفت درآمدهای نفت و فروش دارایی‌های سرمایه‌ای بیش از ۷۰ درصد در بودجه کاهش پیدا کرده، سهم مالیات از کل درآمدهای بودجه به ۶۰ درصد رسیده و نرخ مالیات بر ارزش افزوده از ۱۰ درصد به ۱۲ درصد افزایش داشته و همزمان دولت برای حمایت از اقشار ضعیف معافیت مالیات حقوق پایین را گسترش داده که این تحولات مثبتی در جهت پایداری مالی و کاهش وابستگی بودجه به نفت است.

اما به گفته وی افزایش مالیات‌های غیرمستقیم می‌تواند به نوعی به زیان طبقات متوسط و پایین تمام شود و از این نظر بر فقر و نابرابری تاثیر بگذارد.

“

گیر وزیر اقتصاد این است که گردنش زیر ساطور مجلس قرار دارد ولی بانک مرکزی اینگونه نیست.

شقایق اقتصاددان عنوان کرد:

بانک مرکزی باید فرمانده اقتصاد باشد، نه قربانی سیاست‌های غلط

این اقتصاددان با بیان اینکه همتی آدم مقتدری است و تجربه خوبی هم دارد، تصریح کرد: مسائل ارزی ما بیشتر با سیاست‌های بخش واقعی و سیاست‌های بخش تجاری کشور مرتبط است؛ یعنی با بخش نفت، صنعت، پتروشیمی و کشاورزی که ارز کشور را تامین می‌کنند و بانک مرکزی در انتهای خط است. با این حال اگر بانک مرکزی مقتدر باشد، می‌تواند تیم اقتصادی را به خط کند. من فکر می‌کردم آقای همتی در وزارت اقتصاد می‌تواند این تیم را به خط کند اما نشد و متأسفانه گیر وزیر اقتصاد این است که گردنش زیر ساطور مجلس قرار دارد، ولی بانک مرکزی اینگونه نیست. مجلس نمی‌تواند بانک مرکزی را استیضاح کند.

ریشه مشکلات اقتصادی چیست؟

او تأکید کرد: فکر کنم رئیس کل بانک مرکزی در ساختار سیاسی کشور ما راحت‌تر می‌تواند کار کند، اما به طور کلی ریشه این بحران‌ها کوتاه مدت نیست و همه نارضاضی هستند. من معتقدم این شرایط ۳۰ سال سیاست‌های غلط اقتصادی بازمی‌گردد؛ اقتصاد دستوری، محیط غیررقابتی و انحصاری، سلطه شبه‌دولتی‌ها، محیط کسب‌وکار پیچیده

یک اقتصاددان با اشاره به ضرورت اصلاح حکمرانی اقتصادی گفت: بانک مرکزی نباید به قربانی سیاست‌های غلط و تصمیمات ناهماهنگ تبدیل شود، بلکه باید با پشتوانه رئیس‌جمهور و ایجاد هماهنگی میان وزارتخانه‌های اقتصادی، نقش فرمانده اقتصادی را ایفا کند؛ در غیر این صورت، ریشه بحران‌ها در بخش واقعی اقتصاد همچنان باقی خواهد ماند. وحید شقایق شهری اقتصاددان، درباره انتخاب عبدالناصر همتی به عنوان جانشین محمدرضا فرزین (رئیس کل بانک مرکزی)، اظهار کرد: اگر آقای همتی این مسئولیت را بپذیرد، به نظر من یک فداکاری بزرگ انجام داده است. همتی تجربه بسیار گران‌بها و قابل اتکایی دارد. متأسفانه مجلس در گذشته درباره ایشان عجله کرد و به نظر من اشتباه بزرگی مرتکب شد که او را استیضاح کرد.

او ادامه داد: کشور در این شرایط سخت اقتصادی بیش از هر زمان دیگری به افراد مقتدر نیاز دارد. ما به اقتدار نیاز داریم؛ چون باندهای رانتی قدرتمندی در اقتصاد شکل گرفته‌اند که اجازه نمی‌دهند اصلاحات واقعی انجام شود و قطعاً هر کسی و حتی آقای همتی کار بسیار سختی را پیش رو دارد. یک آدمی که به زندان افتاد کلی هم منابع ارزی به جیب زده بود، به هر دلیل و طریقی که آزاد شد، برای کشور شاخ و شونه می‌کشد. افرادی که معلوم نیست این ثروت‌های افسانه‌ای را آورده‌اند و رانت کلان دارند.

“

ذینفعانی درون دولت هستند که حاضر نیستند منافعشان به خطر بیفتد و کار بسیار سخت است.

انتقاد از دلار ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی

شقایق با انتقاد از وجود ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی، توضیح داد: ببینید این ارز چه بلایی سر کشور آورد. تجربه تلخ سال‌های قبل بدون اعمال نظام‌های کنترلی و اطلاعاتی تکرار شد و بخش بزرگی از منابع ارزی کشور هدر رفت. پشت این رانت‌ها شبکه‌هایی قرار دارند که اجازه نمی‌دهند دولت‌ها با آن‌ها مقابله کنند. البته از صبح دیروز صندوق‌های طلا حدود ۵ درصد ریزش داشته‌اند و بازار به وضوح این خبر را شنیده است. این نشان می‌دهد انتظارات بازار به سرعت به اخبار سیاسی و مدیریتی واکنش نشان می‌دهد.

“

بانک مرکزی باید نقش «فرمانده اقتصادی» را ایفا کند؛ با حمایت رئیس جمهور، نهادهای نظارتی و امنیتی و ایجاد هماهنگی میان وزارتخانه‌ها.

بسیار سخت است. ما چهار وزیر (نفت، اقتصاد، صمت و کشاورزی) داریم که ارز کشور را تامین می‌کنند و بانک مرکزی باید با جدیت برای اصلاح سیاست‌های این چهار بخش تلاش کند. البته این مسئولیت را رئیس جمهور باید به رئیس کل بانک مرکزی بدهد که بسیار مهم است، اگر اینطور نشود دست بانک مرکزی خالی خواهد بود و با دست خالی نمی‌توان کاری کرد.

شقاقتی در پایان صحبت‌های خود اظهار کرد: پیشنهاد اصلی من این است که رئیس کل بانک مرکزی بداند مسئله فقط سیاست پولی نیست. گره اصلی در ابتدای زنجیره است؛ در سیاست‌های غلط بخش واقعی اقتصاد و سیاست‌های تجاری. بانک مرکزی باید نقش «فرمانده اقتصادی» را ایفا کند؛ با حمایت رئیس جمهور، نهادهای نظارتی و امنیتی و ایجاد هماهنگی میان وزارتخانه‌ها. اگر این اصلاحات ساختاری انجام نشود، کشور در سال‌های آینده با بحران‌های شدیدتر و منابع ارزی محدودتر مواجه خواهد شد و بانک مرکزی تنها نهادی خواهد بود که فحش می‌خورد، در حالی که ریشه مشکل جای دیگری است.

و نامناسب و ساختارهای معیوب حکمرانی اقتصادی در کشور دست به دست هم دادند تا در کنار تحریم‌ها، کشور با مجموعه‌ای از بحران‌های بزرگ در هم تنیده و به هم رسیده رو به رو شود.

این کارشناس اقتصادی با بیان اینکه ما سال‌ها با درآمدهای نفتی این بیماری‌ها را پنهان می‌کردیم، تصریح کرد: در ۱۴ سال اخیر چون تحریم‌ها اعمال شد این بیماری‌ها اثرات خود را نمایان کردند. از سال ۹۰ با تشدید تحریم‌ها، به تدریج منابع ارزی تحلیل رفت و آثار این بحران‌ها شدیدتر شد. امروز کشور هم‌زمان با بحران آب، فرونشست زمین، بحران بانکی، بحران انرژی، فرسودگی زیرساخت‌ها و بحران صندوق‌های بازنشستگی مواجه است. هر کدام از این‌ها به تنهایی می‌تواند یک کشور را فلج کند و ما همه این بحران‌های بزرگ را با هم داریم.

شقاقتی با بیان اینکه مردم تنها آقای پزشکبان را می‌بینند، اما اینطور نیست، توضیح داد: تحلیل ما باید ۳۰ یا ۴۰ ساله باشد، نه اینکه ۵ ساله تحلیل کند. هر کسی ۵ سال اخیر را تحلیل کند منافع حزبی یا دیگری دارد اما من به عنوان یک اقتصاددان مشکل را طولانی مدت می‌بینم و تحلیل می‌کنم. ریشه این اتفاقات سیاست‌های غلط حکمرانی اقتصادی به همراه تحریم‌ها است. بانک مرکزی انتهای خط است و مسئله اصلی ما در سیاست‌های غلط بخش واقعی اقتصاد و سیاست‌های تجاری است.

رانت خواران پشت صحنه مانع اصلاح ساختاری

عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی تهران گفت: هر کسی رئیس کل بانک مرکزی شود، اگر حکمرانی اقتصادی اصلاح نشود، با دست خالی نمی‌تواند کاری انجام دهد. بانک مرکزی باید بتواند سیاست‌های پولی و ارزی را با سیاست‌های بخش واقعی اقتصاد و سیاست‌های تجاری هماهنگ کند. ذینفع‌های بزرگی پشت صحنه هستند که اجازه اصلاح ساختار اقتصادی را به دلیل رانت‌های بزرگ خود نمی‌دهند و اینجا است که اقتدار بانک مرکزی می‌تواند کمک کننده باشد. این یعنی رئیس بانک مرکزی باید اختیار و پشتوانه لازم را از رئیس جمهور بگیرد تا بتواند وزارتخانه‌های کشاورزی، صمت و نفت را در یک چارچوب هماهنگ قرار دهد. اگر این هماهنگی شکل نگیرد، منابع ارزی ناکافی خواهد بود و بحران‌ها تشدید می‌شوند.

شقاقتی با بیان اینکه همان افرادی که همتی را کنار گذاشتند شعار می‌دادند اگر همتی برود دلار گران‌تر نمی‌شود، توضیح داد: آن زمان دلار ۸۵ هزار تومان بود اما الان به ۱۴۴ هزار تومان رسید که واقعا زیاد است. من این عدد را برای اقتصاد ایران قبول ندارم و کاملا حبابی است. عدد مشخصی اعلام نمی‌کنم، اما عدد فعلی به شدت حبابی است و حتی در بدبینانه‌ترین سناریوها هم نرخ ارز در سال ۱۴۰۴ باید پایین‌تر از این ارقام باشد. آنچه امروز می‌بینیم محصول انتظارات، نااطمینانی و همان سیاست‌های انباشته غلط گذشته است.

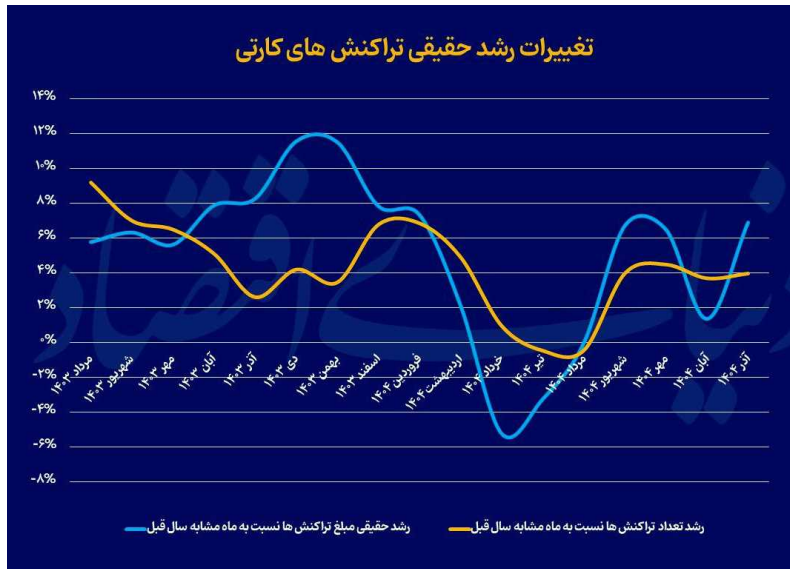
همتی نیروی دلسوز و مقتدری است

او درباره عبدالناصر همتی گفت: من معتقد هستم همتی نیروی بسیار دلسوز و فداکار است که با اقتدار خود می‌تواند شرایط را بهبود ببخشد. البته این را بدانید که ذینفعانی درون دولت هستند که حاضر نیستند منافعشان به خطر بیفتد و کار

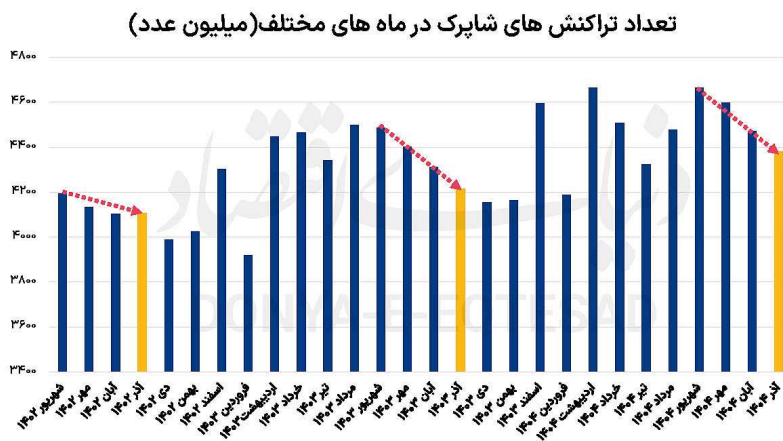
“

کشور هم‌زمان با بحران آب، فرونشست زمین، بحران بانکی، بحران انرژی، فرسودگی زیرساخت‌ها و بحران صندوق‌های بازنشستگی مواجه است.

رشد نقطه‌ای ارزش حقیقی تراکنش‌های کارت‌ها در آذر ماه ۶.۸۵ درصد شد؛ تحریک تقاضا در بلک‌فرایدی؟

به کاهش تعداد کارت‌خوان‌ها در شهرهای بزرگ مرتبط باشد. تعداد کارت‌خوان‌ها در تهران بیش از ۱۶ درصد کاهش نسبت به ماه مشابه سال قبل داشته است. در رتبه‌های بعدی کاهش، استان اصفهان با بیش از ۱۴ درصد کاهش و استان خوزستان با ۱۳ درصد کاهش قرار داشته‌اند.

خریدهایی قسطی قدرت خرید را افزایش داد؟

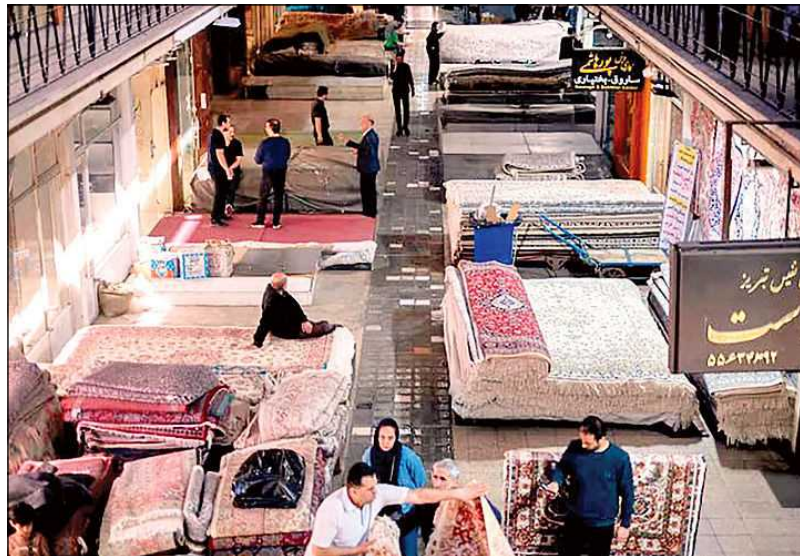
داده‌های آماری منتشر شده نشان می‌دهد قدرت خرید مصرف‌کننده بیش از گذشته تحت فشار تورم قرار گرفته چرا که تورم مزمن در اقتصاد ایران به سطوح جدیدی وارد شده است. به طوری که در آذر ماه تورم نقطه به نقطه مصرف‌کننده به سطوح بیش از ۵۰ درصد وارد شد. در کنار رشد قیمت‌هایی که مصرف‌کننده با آن مواجه است، تولیدکنندگان نیز از یک طرف با کاهش تقاضا و از سوی دیگر با افزایش قابل توجه هزینه تولید مواجه شده‌اند. در چنین شرایطی فروشگاه‌ها و لندتک‌ها به عنوان واسطه مالی میان تولیدکننده و مصرف‌کننده طی ماه‌های اخیر و به خصوص در آذر ماه، تلاش کردند با افزایش اعتبار مشتریان بار تومی هر دو طرف یعنی مصرف‌کننده نهایی و تولیدکنندگان را سبک‌تر کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهد با نزدیک شدن به رویداد جهانی بلک‌فرایدی که در ایران هفته اول آذر ماه بود، فروشگاه‌ها و لندتک‌ها اعتبار مشتریان خود برای خرید قسطی را به میزان قابل توجهی افزایش دادند. به نظر می‌رسد این اقدام را می‌توان اصلی‌ترین تلاش شرکت‌ها برای رونق بخشی به حراج بزرگ سال میلادی قلمداد کرد. همچنین گزارش‌های زیادی از افزایش تبلیغات از نظر هزینه و تعداد برای افزایش فروش در بلک‌فرایدی امسال منتشر شده است. به طوری که برخی از گزارش‌ها رشد دو یا سه برابری هزینه تبلیغات را مطرح کرده‌اند.

طبق گزارش‌های رسمی، در آذرماه سال جاری، مجموعاً حدود ۴.۴ میلیارد تراکنش به ارزش ۳۴۲۰ هزار میلیارد تومان در بستر شبکه شاپرک (شبکه الکترونیک پرداخت کارت‌ها) انجام شده است. تراکنش‌های کارت‌ها که در آذر ماه سال جاری انجام شده، نسبت به آبان ماه از نظر تعداد، ۲ درصد کاهش داشته است.

همچنین بر اساس آمار منتشر شده، تعداد کالاها و خدمات خریداری شده در آذر ماه نسبت به آبان ماه کاهش داشته، به طوری که در آبان ماه ۹۱.۱ درصد از تراکنش‌های کارت‌ها برای خرید انجام شده ولی این رقم در آذر ماه به ۹۰.۶ درصد کاهش یافته است. با این حال، با خارج کردن اثر تورم از ارزش تراکنش‌ها و مقایسه ارزش حقیقی تراکنش‌های کارت‌ها در آذر سال جاری و آذر سال قبل تصویر دیگری نمایان می‌شود. ارقام منتشر شده نشان می‌دهد، ارزش حقیقی تراکنش‌ها در آذر امسال ۶.۸۵ درصد بیشتر از آذر سال گذشته بوده است. همچنین تراکنش‌ها در آخرین ماه پاییز امسال نسبت به ماه مشابه سال قبل، از نظر تعداد ۴ درصد افزایش یافته است. بر این اساس، به نظر می‌رسد در آذر سال جاری، طرف تقاضا در اقتصاد ایران نسبت به ماه مشابه سال گذشته تقویت شده است. با توجه به این که با شروع آذر ماه رویداد بلک‌فرایدی آغاز می‌شود، به نظر می‌رسد افزایش تبلیغات مربوط به امکان خرید اعتباری در آذر ماه سال جاری توانسته در تحریک تقاضای مصرف‌کننده موثر عمل کند. در آذر ماه ۱۴۰۴ بیش از ۳۴۲۰ هزار میلیارد تومان تراکنش در شبکه شاپرک انجام شد که نسبت به آبان ماه کاهش ۲ درصدی در تعداد و افزایش ۸.۷ درصدی در ارزش اسمی داشته است. البته با خارج کردن اثر تورم رشد ارزش حقیقی تراکنش‌ها در آذر ماه ۴.۳ درصد بوده است. در مقایسه با آذر ماه ۱۴۰۳، تعداد تراکنش‌ها ۴ درصد و ارزش اسمی بیش از ۳۳ درصد و ارزش حقیقی ۶.۸۵ درصد رشد یافته است. حدود ۶ درصد از تراکنش‌های کارت‌ها آذر ماه مربوط به ابزار پذیرش اینترنتی، ۲.۳ درصد مربوط به ابزار پذیرش موبایلی و ۹۱.۶ درصد آن هم با ابزار کارت‌خوان‌های فروشگاه‌ها انجام شده است. طبق گزارش شاپرک منتشر شده، در آذرماه سال جاری ۹۸۸۶ درصد از مبالغ تراکنش‌ها مربوط به خرید کالا و خدمات و ۱.۱۴ درصد از آنها مربوط به پرداخت قبض و خرید شارژ بوده است. از نظر تعداد سهم خرید کالا و خدمات از کل تراکنش‌های کارت‌ها انجام شده ۹۰.۵۸ درصد بوده است. در رتبه‌های بعدی ۵.۱۴ درصد از تراکنش‌ها مربوط به پرداخت قبض و خرید شارژ و ۴.۲۸ درصد تراکنش‌ها مربوط به مانده‌گیری بوده است. طبق گزارش شاپرک، استان‌های تهران، خراسان رضوی، فارس، اصفهان و خوزستان به ترتیب بیشترین تعداد کارت‌خوان فروشگاه‌ها را دارا هستند. داده‌های منتشر شده نشان می‌دهد تعداد کارت‌خوان‌ها در این شهرها در آذر ماه امسال هم نسبت به آبان ماه و هم نسبت به آذر سال قبل کاهش داشته است. برخی کارشناسان معتقدند احتمالاً یکی دیگر از دلایل کاهش ماهانه تعداد تراکنش‌های کارت‌ها

در گزارش فایننشال تایمز بررسی شد؛

رکود عمیق صنعت فرش ایران

موجود باعث شده تا دیگر کسی تمایلی به پذیرش ریسک تجارت با ایران نداشته باشد. شجاعی با افسوس می‌گوید: «حتی نمایشگاه فرش تهران که هر سال در شهریورماه پلی میان ما و خریداران جهانی بود، امسال لغو شد؛ این هم، آن‌طور که گفته می‌شود، به دلیل ساده مثل کمبود برق بوده است.»

کارشناسان هشدار می‌دهند که ظرفیت تولید کشور به شکلی نگران‌کننده تحلیل رفته است. بسیاری از طراحان برجسته فرش، عطای کار در وطن را به لقایش بخشیده‌اند و مهاجرت کرده‌اند. تولید فرش دست‌باف که صنعتی سرمایه‌بر است، دیگر توجیه اقتصادی ندارد. از سوی دیگر، انزوای تجاری ناشی از تحریم‌ها، فرصت همگامی با سلیقه روز جهانی به ویژه گرایش به دکوراسیون «مینیمال» را از ایران ربوده است. آقامیری معتقد است: «فرش‌های روستایی و عشایری ما پتانسیل بالایی برای انطباق با طرح‌های مدرن دارند، اما چون کانال‌های ارتباطی با طراحان و بازارهای بین‌المللی قطع شده است، ما از نیاز واقعی بازار جا مانده‌ایم.» تورم افسارگسیخته و فرسایش قدرت خرید، فرش دست‌باف را از چیدمان خانه‌های ایرانی حذف کرده است؛ به طوری که امروزه کمتر از ۳ درصد فرش‌های تولیدی در داخل کشور مصرف می‌شود. شجاعی در تشریح این بحران داخلی می‌گوید: «کاهش آمار ازدواج، رکود بازار مسکن و تغییر ذائقه نسل جوان به سمت دکوراسیون مدرن، در کنار فشارهای اقتصادی، باعث شده فرش دیگر یک کالای ضروری تلقی نشود.»

در این میان، فرش‌های ماشینی که از الیاف مصنوعی و به صورت انبوه تولید می‌شوند، با تبلیغات گسترده و شرایط اقساطی، جای خالی هنر دست را پر کرده‌اند. بهرامی با انتقاد از عملکرد سیاست‌گذاران می‌گوید: «هیچ حمایت یا بازاریابی موثری صورت نمی‌گیرد. در دهه ۷۰ خورشیدی، حدود ۶ میلیون نفر در این صنعت شغال بودند و سالانه ۱۰۰ میلیون مترمربع فرش بافته می‌شد؛ اما امروز تعداد بافندگان به کمتر از ۷۰۰ هزار نفر و میزان تولید به زیر ۲ میلیون مترمربع سقوط کرده است.»

در روزهای اخیر، حمید قنبری، معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت خارجه، اعلام کرد که این وزارتخانه قصد دارد کارگروهی ویژه برای حمایت از صادرات فرش دست‌باف تشکیل دهد و وعده داد که مقررات بازگشت ارز صادرکنندگان تسهیل خواهد شد تا صادرات این محصول ارزشمند آسان‌تر شود. حاجی آقامیری اما معتقد است که هنوز امیدی برای فرش ایرانی وجود دارد، به شرطی که روابط ایران با سایر کشورها ترمیم شود. او در این باره می‌گوید: «اگر تحریم‌ها برداشته شود و دوباره ارتباطات با جهان برقرار شود، می‌توانیم بار دیگر بازار فرش‌های هنری دست‌باف را به دست بگیریم.» با این حال، بهرامی نگاه چندان خوش‌بینانه‌ای ندارد و با ناامیدی می‌گوید: «آینده؟ آینده‌ای نمانده است. صدای دار قالی در روستاها و شهرها خاموش شده است.» او ادامه می‌دهد: «فکر نمی‌کنم فرش دست‌باف دوباره احیا شود؛ دست‌کم نه به شکلی که بتوانیم به روزهای اوچمان بازگردیم.»

صنعت فرش دست‌باف ایران با افتی بی‌سابقه دست‌وپنجه نرم می‌کند. صادرات این کالای هنری تحت‌تأثیر تحریم‌های آمریکا و قوانین پیچیده ارزی، به کمترین میزان خود در تاریخ رسیده است. فعالان این حوزه معتقدند در کنار این چالش‌ها، بی‌ثباتی‌های منطقه‌ای نیز به زوال این هنر اصیل دامن زده است؛ تا جایی که حجم تولید فرش‌های ایرانی با سابقه چند هزارساله، نسبت به دهه‌های گذشته به شدت کاهش یافته است و جایگاه جهانی ایران در این بازار در حال دست رفتن است.

براساس گزارشی از فایننشال تایمز، این وضعیت ضربه سنگینی به کسب‌وکارهای محلی وارد کرده است. اکرم فخری، بافنده ۴۵ ساله از کاشان، شهری که به ظرافت هنرهای دستی‌اش شهرت دارد می‌گوید: «هزینه‌های تولید فرش بالاست و سود آن ناچیز.» او توضیح می‌دهد که برای تهیه پشم و ابریشم یک فرش باید ۲۵۰ دلار هزینه کند و سپس یک سال تمام وقت خود را صرف بافت آن کند. اگر فرش بی‌عیب از آب درآید، نهایتاً می‌تواند امید داشته باشد آن را کمی بیش از ۶۰۰ دلار بفروشد. فخری می‌گوید: «در نبود حمایت‌های تأمین اجتماعی و کمک‌های دولتی، واقعاً خسته و فرسوده شده‌ام. با درد دائمی کمر و پا کار می‌کنم، اما توان مالی استخدام یک کمک‌بافنده را هم ندارم.» بر اساس بررسی‌های کمیسیون فرش و صنایع دستی اتاق بازرگانی ایران، پیش‌بینی می‌شود صادرات فرش در سال جاری، به رقمی کمتر از ۴۰ میلیون دلار سقوط کند؛ این در حالی است که سال گذشته این عدد ۴۱۷ میلیون دلار ثبت شده بود.

مرتضی حاجی آقامیری، رئیس این کمیسیون، با اشاره به اینکه در ۶ سال اخیر میانگین صادرات سالانه همواره زیر ۱۰۰ میلیون دلار بوده، این وضعیت را «زدیک به صفر» توصیف می‌کند. تلخی این آمار زمانی بیشتر می‌شود که بدانیم سه دهه پیش، صادرات فرش ایران در دوران اوج خود، سالانه از مرز ۲ میلیارد دلار فراتر می‌رفت. فرش ایرانی با آن اسلیمی‌های پیچیده و ترنج‌های افسونگر، پیوندی ناگسستنی با جغرافیای ایران دارد. هرچه طرح ظریف‌تر باشد، سرانگشتان بافنده باید زمان بیشتری را با تاروپود نجوا کنند. کارشناسان، فرش‌های ابریشمین قم را در زمره ارزشمندترین‌ها می‌دانند و معتقدند تسلط بر نقشه‌های ظریف تبریز، نیازمند سال‌ها ممارست است. در کنار این ظرافت‌های شهری، فرش‌های عشایری قشقایی و بختیاری با هندسه‌ای متمایز و طرح‌های جسورانه «گل‌وباغ»، روایتی دیگر از این هنر اصیل هستند.

به گفته محسن شجاعی، از فعالان حوزه فرش در مشهد، بافت یک فرش شش‌متری تمام‌ابریشم با طرح قم، دست‌کم به ۱۸ ماه زمان نیاز دارد و قیمتی میان ۱۰ تا ۳۰ هزار دلار پیدا می‌کند. براساس این گزارش، نقطه عطف این فروپاشی به سال ۲۰۱۸ بازمی‌گردد؛ زمانی که خروج آمریکا از توافق هسته‌ای و آغاز کارزار «فشار حداکثری»، صادرات ایران را هدف گرفت. اما ضربه بعدی از درون وارد شد؛ دولت برای جبران کمبود ذخایر ارزی، صادرکنندگان را ملزم کرد ارز حاصل از فروش را به نرخ رسمی (بسیار پایین‌تر از بازار آزاد) به بانک مرکزی بازگردانند.

عبدالله بهرامی، رئیس اتحادیه ملی تعاونی‌های فرش دست‌باف، معتقد است این سیاست‌های پولی انگیزه حضور در بازارهای جهانی را از میان برده است. روزگاری که فرش ایرانی به ۸۰ کشور جهان سفر می‌کرد گذشته است و امروز مقاصد آن به چند کشور محدود مانند امارات، آلمان، ژاپن، بریتانیا و پاکستان محدود شده است. در این خلأ بزرگ، رقبایی چون ترکیه، هند، چین و افغانستان جای ایران را گرفته‌اند. شجاعی می‌گوید: «پس از بسته شدن بازار آمریکا، برخی تجار ناچار شدند فرش ایرانی را از طریق کشورهای ثالث و با نام‌هایی همچون فرش نیالی یا مصری صادر کنند. این اقدام اگرچه راهی برای عبور از تحریم بود، اما با پنهان کردن هویت فرش ایران، ضربه‌ای جبران‌ناپذیر به برند ملی ما زد.»

از منظر فایننشال تایمز، سایه سنگین تنش‌های ژئوپلیتیکی، بازار خرده‌فروشی فرش را به رکودی عمیق کشانده است. با کاهش چشم‌گیر ورود گردشگران غربی، یکی از اصلی‌ترین رگ‌های حیات این صنعت قطع شده است. از سوی دیگر، نااطمینانی‌های

بررسی پیامدهای اقتصادی و اجتماعی حذف ارز ترجیحی؛ اصلاحات اقتصادی و لزوم حمایت از معیشت مردم

کشاورزی با تاکید بر رویکرد عدالت‌محور دولت چهاردهم در اصلاحات اقتصادی، گفت: هدف اصلی وزارت جهاد کشاورزی رساندن مستقیم حقوق و یارانه‌های بیت‌المال به مردم، در کنار تضمین پایدار امنیت غذایی کشور است. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، غلامرضا نوری قزلیچه شامگاه جمعه در جلسه شورای معاونین این وزارتخانه که با حضور مسعود پزشکیان برگزار شد، ضمن قدردانی از حضور وی در این وزارتخانه، این حضور را نشانه اهمیت جایگاه بخش کشاورزی و امنیت غذایی در شرایط حساس اقتصادی کشور دانست. وی با اشاره به اقدامات و برنامه‌های در دست اجرای وزارت جهاد کشاورزی اظهار کرد: در آستانه اجرای اصلاحات مهم اقتصادی در کشور قرار داریم؛ اصلاحاتی که با هماهنگی‌های گسترده بین قوا و دستگاه‌های اجرایی شکل گرفته و با تاکید رئیس‌جمهور، هدف آن اطمینان از رسیدن دقیق و عادلانه حمایت‌های معیشتی به مردم است.

وی افزود: رویکرد ما از ابتدا جابه‌جایی رانت و منافع از گروهی به گروه دیگر نبوده، بلکه تاکید بر احقاق حق مردم و تحقق عدالت اقتصادی بوده است؛ طبیعی است که با اصلاح این ساختارها، برخی منافع ناموجه به خطر بیفتد و با واکنش‌هایی همراه شود، اما این مسیر با قاطعیت و حمایت رئیس‌جمهور ادامه خواهد یافت. نوری با اشاره به آمادگی کامل بخش کشاورزی برای تامین نیازهای کشور در ایام پرمصرف پیش‌رو، از جمله ماه‌های رجب، شعبان، ماه مبارک رمضان و عید نوروز، تصریح کرد: به همت تولیدکنندگان کشور و برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده، تامین کالاهای اساسی و محصولات غذایی بدون وقفه در سراسر کشور ادامه دارد؛ به‌گونه‌ای که طی بیش از یک سال گذشته، به‌رغم خشکسالی، تحریم‌ها و چالش‌های منطقه‌ای، غذای مورد نیاز مردم به وفور در دسترس بوده است.

لزوم حمایت از معیشت مردم

مهدی نصرتی، اقتصاددان در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» در ارزیابی سیاست حذف ارز ترجیحی در سال ۱۴۰۵ توسط دولت چهاردهم گفت: سیاست حذف ارز ترجیحی به طور کلی اقدام صحیحی است چراکه قیمت‌گذاری پایین‌تر ارز از قیمت تعادلی آن، سبب افزایش تقاضا و کاهش عرضه می‌شود. در نهایت نیز بسیاری کالاها هم با نرخ یارانه‌ای به دست مردم نمی‌رسد. اما این سیاست در صورتی مورد حمایت است که منافع مستقیمی را برای مردم به دنبال داشته باشد. اما چنانچه قرار به حذف ارز باشد و چیزی هم به مردم نرسد، شخصا با این سیاست موافق نیستیم.

با شروع فرآیند بررسی بودجه ۱۴۰۵، صحبت در خصوص سیاست‌های ارزی از جمله در بخش حذف یا تداوم اعطای ارز ترجیحی مجدداً در صدر اخبار اقتصادی کشور قرار گرفته است. با توجه به رد کلیات بودجه توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی، همچنان نمی‌توان در خصوص سیاست‌های ارزی بودجه اظهار نظر قطعی کرد. اما کاهش جدی درآمدهای نفتی دولت در سال آتی یکی از مهم‌ترین محرک‌ها برای حذف ارز ترجیحی به نظر می‌رسد. کارشناسان اقتصادی بر ضرورت حذف ارز ترجیحی از منظر اقتصادی تاکید دارند اما روش‌ها و زمان اجرای این طرح جای بحث و بررسی دارد. در روزهای گذشته حمید پورمحمدی رئیس سازمان برنامه و بودجه تاکید کرد که در حال حاضر بحث اصلی بر سر اصلاحات اقتصادی و نحوه استفاده بهینه از منابع محدود کشور است؛ اینکه این منابع صرف تامین کالاهای اساسی شود یا در قالب ارز ترجیحی تخصیص یابد. به باور برخی کارشناسان اقتصادی روند کاهش درآمدهای نفتی دولت در سال آتی، سیاستگذار را به سمت حذف ارز ترجیحی سوق می‌دهد. سیاستی که اگر در شرایط اجبار و بدون توجه به راهکارهای جایگزین آن اجرایی شود می‌تواند آثار مخربی را به بخشی از مردم تحمیل کند و حتی امنیت غذایی را در میان قشر گسترده‌ای از مردم به خطر بیندازد.

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری، در نشست فعالان سیاسی و اجتماعی چهارمحال و بختیاری گفت: «ما دیگر دلار ۲۸۵۰۰ تومانی برای واردات نهاده نمی‌دهیم. با ارز آزاد وارد کنند. آن ارز را (در قالب یارانه) به مصرف‌کننده می‌دهیم.» پزشکیان گفت: «دلار را به هر کسی می‌دهیم می‌خورد.» صحبت‌های رئیس دولت چهاردهم در حالی منتشر شد که پیش‌تر برخی از دولتمردان از بازنگشتن ارزهای حاصل از فروش نفت خبر داده بودند. این در حالی است که تمامی دولت‌ها بسته به فلسفه اقتصادی که دارند نسبت به تامین حداقل‌های معیشتی مردم وظایفی را بر عهده دارند. در ایران نیز دولت‌ها با پرداخت ارز ترجیحی برای واردات کالاهای اساسی به دنبال تامین ارزان‌تر برخی اقلام ضروری برای مردم بوده‌اند. سیاستی که در عمل با نواقصی همراه بوده و انتقادات جدی را به دنبال داشته است. با این‌وجود مساله حمایت دولت از تامین حداقل نیازهای مردم و به‌خصوص اقشار آسیب‌پذیر باید مورد توجه قرار گیرد.

نبود وحدت رویه میان سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها و خلف وعده‌های سیاستگذاران، پیش‌بینی تصمیمات دولت را دشوار می‌کند. کما اینکه با وجود وعده‌های متعدد دولتمردان در خصوص اعطای ارز ترجیحی به کالاهای اساسی در سال ۱۴۰۴ شاهد حذف یا کاهش تخصیص این ارز به محصولات مختلف طی ماه‌های گذشته بوده‌ایم. در همین حال انتظار می‌رود این سیاست در سال ۱۴۰۵ به‌طور جدی دنبال شود. در این سال‌ها تامین کالاهای اساسی مردم با ارز ترجیحی یا واقعی‌سازی قیمت ارز مورد نیاز برای تامین آن‌ها، یکی از مهم‌ترین موضوعاتی است که از سوی اقتصاددانان و صاحب‌نظران اقتصادی، مورد بحث قرار گرفته است.

برخی از کارشناسان اقتصادی با تاکید بر بروز رانت گسترده در این بخش خواستار حذف ارز ترجیحی و حمایت از مصرف‌کننده نهایی هستند. بخش دیگری نیز به وعده‌های دولت مبنی بر حذف ارز ترجیحی و حمایت از مصرف‌کننده نهایی اطمینان ندارند. بنابراین معتقدند اعطای ارز ارزان به کالاهای اساسی ادامه یابد و نظارت بیشتری بر واردات و توزیع آن انجام گیرد. این کارشناسان با اشاره به آثار حذف ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی در سال ۱۴۰۱ نسبت به بروز شوک‌های تورمی جدید در موقعیت کنونی هشدار می‌دهند. توجه به این نکته ضروری به نظر می‌رسد که تشدید تورم اقلام خوراکی در شرایط فعلی امنیت غذایی مردم را تهدید می‌کند.

اجرای اصلاحات اقتصادی با محور تامین امنیت غذایی

در شرایطی که تامین امنیت غذایی مردم در سایه اجرای اصلاحات اقتصادی مورد تردید قرار گرفته است، وزیر جهاد

این استاد اقتصاد افزود: همه مردم مصرف‌کننده کالاها را وارد شده با ارز ترجیحی بوده‌اند، بنابراین این ارز باید به عامه مردم تخصیص یابد؛ نه اینکه دولت بگوید به برخی دهک‌ها یارانه می‌دهیم و به برخی نه. چراکه در غیر این صورت فشار مضاعفی به مردم وارد می‌شود. نصرتی تأکید کرد: در همین حال انتظار می‌رود در جریان پرداخت یارانه ارز ترجیحی به مردم، همان ارز به مردم پرداخت شود، نه ریالی که ارزش آن هر روز سقوط می‌کند. وی افزود: به نظر می‌رسد در حال حاضر دولت به دنبال حذف یارانه‌ها و ارز ترجیحی به سبب کسری بودجه است. من به عنوان بخشی از مردم، ترجیح می‌دهم در سمت مردم باشم و از تحمیل فشار بیشتر به مردم حمایت نکنم.

ضرورت توجه به ابعاد اجتماعی

مهدی دارابی کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» در ارزیابی سیاست‌های دولت برای سال آتی در خصوص حذف ارز ترجیحی گفت: چالش‌ها و مشکلات ناشی از پرداخت ارز ترجیحی در این سال‌ها به قدری روشن شده که ضرورت حذف آن از منظر اقتصادی بر کسی پوشیده نیست.

وی با اشاره به کسری تراز پرداخت سالانه‌ای که در کشور شاهد آن هستیم گفت: در این سال‌ها با تعیین نرخ‌های به شدت پایین برای ارز ترجیحی، شاهد تشدید کسری تراز پرداخت بوده‌ایم؛ بنابراین اصلاح سیاست پرداخت ارز ترجیحی ضروری است هر چند نحوه اجرای آن از اهمیت به مراتب بیشتری برخوردار است. این کارشناس اقتصادی افزود: دو راهکار برای حذف ارز ترجیحی وجود دارد. راهکار نخست آن است که دولت همچون تجربه سال ۱۴۰۱ اقدام به حذف ارز ترجیحی کرده و یارانه حاصل از آن را به‌طور مستقیم یا با روش‌های دیگری همچون کالا برگ به مردم پرداخت کند. روش دوم نیز حذف تدریجی ارز ترجیحی است. به عنوان نمونه سیاستگذار می‌تواند از تخصیص ترکیبی ارز ترجیحی به کالاها اساسی استفاده کند یا حذف ارز ترجیحی به‌صورت قلم به قلم از لیست دریافت ارز ترجیحی انجام شود. البته در این روش بازار با شرایط بالاترکلیفی همراه خواهد بود.

وی افزود: یکی از راهکارهای پیشنهادی برای حذف تدریجی ارز ترجیحی این است که سیاستگذار می‌تواند هر مرتبه ۳۰ درصد از تخصیص ارز ترجیحی را کاهش دهد. به این ترتیب حذف کامل ارز ترجیحی در ۳ مرحله اجرایی خواهد شد. این اقدام شوک اجتماعی کمتری را به دنبال دارد اما ناسازگاری زمانی خواهد داشت. به علاوه آنکه تجربه نشان داده مسوولان ما اگر به سمت کار تدریجی بروند، آن را در میانه رها خواهند کرد.

دارابی گفت: در روش حذف یکباره ارز ترجیحی مشکلاتی همچون بالاترکلیفی بازار و یا انصراف از مسیر اصلاح در میانه راه وجود ندارد، اما شوک‌های قیمتی ناشی از آن در شرایط کنونی چالش‌برانگیز خواهد بود و احتمال بروز مشکلات اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. این کارشناس اقتصادی گفت: اگر مساله را از منظر اقتصادی بخواهیم حل کنیم، من با حذف ارز ترجیحی موافقم، اما اگر ملاحظات اجتماعی را هم در نظر بگیریم با این قاطعیت نمی‌توان نظر داد. بنابراین برای تصمیم‌گیری صحیح می‌توان نظرسنجی دقیقی از جامعه داشت و با داده صحبت کرد. دارابی در پایان تأکید کرد: سیاست حذف ارز ترجیحی به هر روشی که باشد از سیاستگذار انتظار می‌رود با اجرای سیاست پرداخت یارانه نقدی یا اعطای کالا برگ، حمایت‌های لازم را از مردم انجام دهد تا از تحمیل فشار در تأمین معیشت مردم جلوگیری شود.

کاهش درآمدهای ارزی

یک کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» در ارزیابی مساله حذف ارز ترجیحی و تأثیر آن بر تأمین امنیت غذایی مردم گفت: مساله حذف ارز ترجیحی تخصیص یافته به کالاها اساسی را می‌توان از چند منظر بررسی کرد. در مرحله نخست آنکه در پرداخت ارز ارزان و اعطای یارانه مستقیم به مردم، مساله عدالت اجتماعی و تخصیص بهینه منابع مطرح است. در چنین فضایی دولت‌ها به دنبال آن هستند که با حذف مسیرهای منتهی به رانت، روش‌های دیگری را برای حمایت از مردم و به‌خصوص اقشار آسیب‌پذیر اجرایی کنند. انتظار می‌رود احتمال بروز رانت در این روش‌ها به حداقل کاهش یابد.

وی افزود: اما در حال حاضر مساله دولت نه عدالت اجتماعی بلکه کاهش جزی درآمدهای ارزی است. در واقع صورت مساله این است که تحت تأثیر شرایط تحریمی و تشدید احتمالی آن در سال آتی و با تشدید تنش‌های ژئوپلیتیک، هر روز بیشتر از قبل فشار جدی به اقتصاد ایران تحمیل خواهد شد. فروش نفت کاهش خواهد یافت و انتقال ارز حاصل از آن به کشور نیز با چالش‌های به‌مراتب جدی‌تری روبه‌رو می‌شود. در چنین فضایی باید تأکید کرد که دولت ارزی ندارد که بخواهد به واردات کالای اساسی اختصاص دهد.

این کارشناس اقتصادی گفت: در حال حاضر با توجه به شرایط تورمی که کشور در سال‌ها و ماه‌های اخیر با آن روبه‌رو بوده و همچنین انتظارات قابل توجه تورمی، شرایط حساس است. در این فضا حذف ارز ترجیحی برای واردات کالاها اساسی چنانچه با راهکار صحیحی اجرایی نشود، تبعات جدی اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. چراکه امنیت غذایی بخش بزرگی از مردم به خطر خواهد افتاد. در همین حال باید اقرار کرد که در شرایط کنونی نمی‌توان به اجرای عدالت اجتماعی در عین حذف ارز ترجیحی و حمایت از مصرف‌کنندگان نهایی نیز امید داشت. با این حال نباید فراموش کرد که مساله اصلی در موقعیت کنونی کمبود جزی منابع ارزی دولت است. در واقع ما منابع محدودی داریم و حال باید ببینیم این منابع محدود را چطور هزینه کنیم تا از بروز سوءتغذیه در میان بخشی از مردم جلوگیری شود.

وی با اشاره به سیاست تخصیص یارانه انرژی و تلاش دولت برای اصلاح آن گفت: زمانی شما منابع مالی مناسبی دارید و مساله‌تان این است که دهک‌های بالایی جامعه از این یارانه بیش‌ترین بهره را می‌برند. بنابراین برای تأمین عدالت عمومی نحوه تخصیص این یارانه را تغییر می‌دهید و راهکار عدالت توزیعی را بررسی می‌کنید. اما در حال حاضر تصمیمات دولت در بخش‌های مختلف تخصیص یارانه در سایه کمبود جزی درآمدهای دولت است.

وی افزود: دولت منابع مالی برای واردات ارزان کالای اساسی ندارد. اما نباید فراموش کرد که افزایش قیمت‌ها در ماه‌های اخیر هم به قدری بالا بوده که در حال حاضر مساله بروز سوءتغذیه برای بخش بزرگی از مردم مطرح است. در چنین شرایطی دولت باید بداند چطور با این منابع محدود سیاستگذاری کند که از بروز فقر غذایی شدید برای دهک‌های پایین جلوگیری کند. یعنی مساله سوءتغذیه را مدیریت کند. در این میان تعیین و تأمین سبدی غذایی برای بخشی از مردم ضروری است تا مساله سوءتغذیه به ابرچالشی جدی برای کشور بدل نشود.

این کارشناس اقتصادی گفت: در حال حاضر مدیریت حذف ارز ترجیحی بسیار دشوار است؛ چون منابع ارزی رو به کاهش است بنابراین این بازی مجموع منفی است. در حال حاضر کاهش مصرف توسط عده‌ای به‌منزله افزایش قابل توجه مصرف توسط عده دیگری نیست. یعنی همه گروه‌های مردم ناراضی هستند. به بیان دقیق‌تر متضرران سیاست‌های ناکارآمد افزایش یافته است. در واقع باید اقرار کرد که ما در این مسیر قرار گرفته‌ایم و بدون اصلاحات جدی سیاستی شرایط دشواری پیش روی کشور است.

رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی تاکید کرد

قیمت‌گذاری؛ ریشه اصلی ناترازی

معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی با تشریح نتایج مطالعات چندساله در حوزه انرژی، مدیریت مصرف و ذی‌نفع‌سازی مردم را محور اصلی اصلاح ناترازی انرژی و بازنگری در سیاست‌های این حوزه عنوان کرد.

به گزارش «چشمه توسعه» نشست هم‌اندیشی جمعی از استادان و صاحب‌نظران حوزه انرژی به میزبانی اسماعیل سقباصفهانی، معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی و با محوریت بررسی چالش ناترازی انرژی و تبیین رویکردهای اصلاح سیاست‌های انرژی کشور برگزار شد. در ابتدای این نشست، رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی، با اشاره به تشکیل این سازمان به‌عنوان یکی از تدابیر شاخص برنامه هفتم توسعه، اظهار کرد: تشکیل یک سازمان جدید در نظام اداری کشور، فی‌نفسه اقدامی مطلوب نیست، مگر آنکه بتواند در اصلاح بخشی از سیاست‌های ناکارآمد موجود در حوزه انرژی نقش آفرین باشد. امید آن می‌رود که این سازمان بتواند به حل مساله ناترازی انرژی کمک کند.

وی با اشاره به صدور حکم مسوولیت خود از سوی رئیس‌جمهور و تاخیر در برگزاری این نشست، گفت: تشکیل این سازمان با پیگیری‌ها و بررسی‌های گسترده‌ای از سوی رئیس‌جمهور همراه بود و در ابتدا نیز ابهاماتی نسبت به کارآمدی آن وجود داشت، چرا که شکل‌گیری چنین نهادی تنها در صورتی موثر خواهد بود که حاکمیت و دولت، اصلاح سیاست‌های موجود در حوزه انرژی را بپذیرند. سقباصفهانی با تشریح روند بررسی‌ها و مطالعات انجام‌شده، افزود: بخش عمده‌ای از زمان صرف‌شده پیش از تشکیل سازمان، به تبیین مفهوم اصلاح سیاست‌ها و چگونگی اجرای آن اختصاص یافت. در همین راستا طی حدود چهار سال گذشته و از ابتدای دولت سیزدهم، کار گروه‌هایی به دستور مقام معظم رهبری تشکیل و مطالعات گسترده‌ای در زمینه وضعیت تاریخی انرژی کشور، تجارب دولت‌های پیشین و مطالعات بین‌المللی انجام شد. رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی با ارائه جمع‌بندی این مطالعات، تصریح کرد: نخستین نتیجه آن است که مساله اصلی در حوزه انرژی، مصرف است. اگرچه در سال‌های اخیر، با وجود تحریم‌ها، اقدامات قابل قبولی در حوزه تولید انجام شده، اما در مدیریت مصرف عملکرد مناسبی نداشته‌ایم. بنابراین اولویت اصلی باید بر مدیریت مصرف متمرکز شود. معاون رئیس‌جمهور دومین محور این جمع‌بندی را نقش قیمت‌ها در ناترازی انرژی دانست و گفت: بررسی‌ها نشان می‌دهد اصلی‌ترین علت ناترازی، ناشی از نظام قیمت‌گذاری است. هر چند اقداماتی در حوزه‌هایی مانند استانداردسازی یا توسعه حمل‌ونقل عمومی صورت گرفته، اما به دلیل فقدان تدبیر موثر در حوزه قیمت، این سیاست‌ها نیز به نتیجه مطلوب نرسیده‌اند.

وی با اشاره به سیاسی شدن کالای انرژی در طول سال‌های گذشته افزود: به‌واسطه عدم تدبیر مناسب و نگاه سیاسی به قیمت‌ها، انرژی از یک کالای اقتصادی به کالایی سیاسی تبدیل شده و فاصله معناداری میان قیمت‌های واقعی و تعرفه‌های موجود ایجاد شده است؛ فاصله‌ای که با اصلاحات محدود قابل جبران نیست. سقباصفهانی با تاکید بر ناپایداری اصلاحات قیمتی در گذشته خاطر نشان کرد: هر زمان که اصلاح قیمت‌ها با ایجاد شوک‌های مقطعی انجام شده، به دلیل سیاسی بودن نظام قیمت‌گذاری و وابستگی آن به تصمیمات دولت و مجلس، این اصلاحات مجدداً به عقب بازگشته است. وی ادامه داد: مطالعات اجتماعی نشان می‌دهد کشور در شرایط فعلی ظرفیت تحمل این سطح از ناپهینگی قیمتی را ندارد، به‌ویژه در بخش خانگی. همین مساله سبب شده در مقاطع مختلف، به‌رغم پذیرش ضرورت اصلاح، به دلیل عمق شکاف قیمتی، اصلاحات نیمه‌تمام رها شده و سیاست‌گذاران به عقب بازگردند.

معاون رئیس‌جمهور با اشاره به تجارب جهانی در اصلاح قیمت انرژی گفت: بررسی‌ها نشان می‌دهد در دنیا دو رویکرد اصلی ذیل پارادایم «ذی‌نفع‌سازی» به کار گرفته شده است: ذی‌نفع‌سازی غیرمستقیم و ذی‌نفع‌سازی مستقیم. در شرایط اجتماعی کنونی کشور، مدل ذی‌نفع‌سازی غیرمستقیم که مبتنی بر هزینه‌کرد منافع اصلاح قیمت‌ها در حوزه‌هایی مانند حمل‌ونقل، آموزش و سلامت است، از پذیرش اجتماعی کافی برخوردار نیست. وی افزود: ذی‌نفع‌سازی مستقیم نیز که در ایران یکبار به‌صورت پرداخت نقدی تجربه شد، اگرچه در کوتاه‌مدت آثار متفاوتی داشت، اما در بلندمدت به دلیل تورم‌پذیری، از منظر اجتماعی با شکست مواجه شد. در برخی کشورها، مدل‌های محدودتری از ذی‌نفع‌سازی مستقیم با ارائه کالاهای مصون از تورم مورد استفاده قرار گرفته است تا اعتماد عمومی تقویت شود.

سقباصفهانی با اشاره به منطق تدریجی این مدل‌ها تصریح کرد: در اغلب تجارب موفق، در سال‌های ابتدایی سهم عمده منافع اصلاحات به مردم اختصاص داده شده و به تدریج و در یک بازه ۱۰ تا ۲۰ ساله، سهم حاکمیت افزایش یافته است تا جامعه بتواند از دوره سخت گذار عبور کند. وی در ادامه به الگوهای نوین ذی‌نفع‌سازی اشاره کرد و گفت: در برخی کشورها، مردم از طریق صرفه‌جویی یا مشارکت در تولید انرژی، به‌ویژه انرژی‌های تجدیدپذیر، به ذی‌نفعان واقعی اصلاح قیمت تبدیل شده‌اند. در این رویکرد، مردم نه تنها مصرف‌کننده، بلکه تولیدکننده یا فروشنده انرژی هستند و از افزایش کارآمدی نظام قیمت‌گذاری منتفع می‌شوند.

رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی با اشاره به ماده ۴۶ برنامه هفتم توسعه افزود: این ماده بر ذی‌نفع‌سازی مردم از محل صرفه‌جویی انرژی تاکید دارد و هرچه مشوق‌های صرفه‌جویی قوی‌تر طراحی شود، انگیزه مشارکت عمومی افزایش خواهد یافت. این چارچوب قانونی یکی از تکالیف جاری دولت است، هر چند هدف این نشست محدود شدن به یک ماده قانونی نیست، بلکه گفت‌وگو درباره پارادایم‌های کلان اصلاح سیاست‌های انرژی است. وی در پایان با تاکید بر نقش استادان و نخبگان دانشگاهی در تکمیل و اصلاح این جمع‌بندی‌ها گفت: هدف از طرح این مباحث، بهره‌گیری از نقدها، پیشنهادهایم و ارجاعات علمی اساتید برای حرکت دقیق‌تر در مسیر اصلاح سیاست‌های انرژی کشور است و امید می‌رود با همفکری نخبگان، این مسیر با دقت و اثربخشی بیشتری دنبال شود.

فعالان بازار موفقیت ارز تک‌نرخ را در گرو اصلاح قوانین و شفافیت می‌دانند؛

سیمای بازار آی تی بدون ارز دولتی

سیاست‌های رانتی گذشته صورت نگیرد.

خروج تدریجی شرکت‌های شناسنامه‌دار؟

تامین تجهیزات سخت‌افزار و نرم‌افزار حوزه آی تی، یکی از پایه‌های حیاتی عملکرد زیرساخت‌های کشور است. این تجهیزات نه تنها نیازهای اداری و صنعتی را پوشش می‌دهند، بلکه عملکرد سامانه‌های حیاتی مانند شبکه‌های بانکی، کنترل ترافیک، مدیریت انرژی و خدمات دولتی را نیز تضمین می‌کنند. کمبود یا اختلال در تامین این تجهیزات می‌تواند سرعت توسعه فناوری، امنیت اطلاعات و کیفیت خدمات به مردم را به‌طور مستقیم تحت تاثیر قرار دهد.

تک‌نرخ شدن ارز نیز روند تامین این تجهیزات را تغییر می‌دهد؛ اما برخی فعالان این حوزه با انتقاد از نحوه طرح و اجرای سیاست تک‌نرخ شدن ارز تاکید کردند که این موضوع طی سال‌های اخیر بارها صرفاً در حد اعلام باقی مانده و عملاً به نتیجه نرسیده است. یک واردکننده با اشاره به اینکه حدود یک سال پیش اعلام شد ارز تک‌نرخ و تالار دوم حذف شده و نرخ ۶۸ هزار تومان به‌عنوان نرخ کشف‌شده مطرح شد، به «دنیای اقتصاد» توضیح داد: «نتیجه این سیاست‌ها امروز به افزایش نرخ تا حدود ۱۲۹ هزار تومان انجامیده و همین تجربه، بی‌اعتمادی فعالان اقتصادی را تشدید کرده است.»

به گفته او، تک‌نرخ شدن ارز معنای روشنی دارد؛ بازرگان یا مسافر باید بتواند بدون صف، محدودیت، سهمیه و پروتکل‌های پیچیده، ارز مورد نیاز خود را با یک نرخ شفاف تهیه کند. اما آنچه امروز در عمل رخ می‌دهد، ایجاد صف، بهینه‌سازی‌های صوری و سازوکارهایی است که به‌جای ثبات، دوباره بازار را چندنرخ می‌کند. این کارشناس همچنین هشدار داد که ادامه این روند، همان مسیری است که بارها تجربه شده و نتیجه آن افزایش نرخ‌ها و تکرار چرخه بی‌ثباتی است.

او معتقد است تک‌نرخ شدن ارز به پیش شرط‌هایی از جمله جریان واقعی ارز، شفافیت، پاسخ‌گویی نهادها و پذیرش مسوولیت نیاز دارد. در شرایطی که به تعبیر او «تحریم داخلی» از سوی نهادهای مختلف وجود دارد و هر بخش ساز خود را می‌زند، تک‌نرخ شدن واقعی اتفاق نمی‌افتد و تنها پیامد آن خروج تدریجی شرکت‌های شناسنامه‌دار، به‌ویژه در حوزه آی تی از بازار است. به گفته او، در چنین فضایی بازار به‌دست شبکه‌های غیررسمی می‌افتد و کالاهای با کیفیت نامعلوم به مصرف‌کننده می‌رسد، بدون آنکه مسوولیت خدمات و پشتیبانی بر عهده کسی باشد.

این فعال بازار همچنین در ادامه با اشاره به وضعیت تامین تجهیزات و تخصیص ارز توضیح داد که در حوزه فناوری اطلاعات، تخصیص‌ها بسیار محدود بوده و برخی فعالان تا ۲۷۰ روز در صف تخصیص مانده‌اند. او گفت: «انبارها عملاً خالی شده، تقاضا در بازار بالاست؛ اما امکان تامین وجود ندارد. این در حالی است که زیرساخت‌های کشور به‌شدت به تجهیزات آی تی وابسته‌اند.» به باور او، صرف اعلام تک‌نرخ شدن ارز، بدون اصلاح ساختارها و رفع گلوگاه‌ها، نه‌تنها تأثیری بر بازارها ندارد، بلکه می‌تواند وضعیت شکننده فعلی بازار و زیرساخت‌ها را بحرانی‌تر کند.

از نظر یک کارشناس دیگر هم با تک‌نرخ شدن ارز، هزینه‌های زیرساختی سازمان‌ها و دستگاه‌ها برای تامین و تجهیز زیرساخت‌ها تحت تاثیر قرار می‌گیرد و بر سرمایه‌گذاری‌ها در این حوزه هم اثرگذار خواهد بود. در مجموع، به نظر می‌رسد که با تک‌نرخ شدن ارز، در کوتاه‌مدت احتمال افزایش نرخ‌ها برای بازار موبایل، تجهیزات زیرساختی و شبکه‌های امنیتی وجود دارد. اما برخی کارشناس‌ها تأثیرگذاری مثبت این سیاست در بلندمدت را در اصلاح رویه و قوانین می‌دانند.

حرکت به سوی ارز تک‌نرخ در اقتصاد ایران تسریع شد. این تصمیمی است که دولت چهاردهم برای سامان‌دهی بازار، حذف رانت و افزایش شفافیت گرفته است. بازار موبایل و تجهیزات حوزه فناوری اطلاعات از جمله حوزه‌هایی است که تحت‌تاثیر این تغییر مهم اقتصادی قرار خواهد گرفت. برخی از فعالان بازار موبایل و تجهیزات حوزه فناوری اطلاعات معتقدند که تک‌نرخ شدن ارز به‌خودی‌خود نه‌راحت قطعی است و نه لزوماً بحران‌زا. از نظر آنها، موفقیت یا شکست آن به اصلاح هم‌زمان مقررات، حذف رانت‌ها، ایجاد شفافیت، تامین پایدار ارز و هماهنگی نهادی بستگی دارد. بدون این الزامات، تک‌نرخ شدن می‌تواند صرفاً به تغییر ظاهری نرخ‌ها منجر شود؛ اما با تحقق الزامات، ظرفیت تبدیل شدن به یک اصلاح ساختاری موثر را خواهد داشت.

راهکار بلندمدت برای شفافیت و رقابت در بازار؟

دولت چهاردهم و رئیس جدید بانک مرکزی، تک‌نرخ شدن ارز را به‌عنوان راهکاری برای سامان‌دهی بازار، حذف رانت و افزایش شفافیت دنبال می‌کنند. در همین راستا، وزیر امور اقتصادی و دارایی اعلام کرده است که بر اساس مصوبه مدیریت بازار ارز، تالارهای اول و دوم مرکز مبادله به‌تدریج اعدام می‌شوند و در نهایت یک بازار واحد، با مدیریت و مداخله هدفمند بانک مرکزی، شکل خواهد گرفت. این فرآیند به‌صورت تدریجی و با هماهنگی دستگاه‌های مرتبط اجرا می‌شود و جزئیات نهایی آن بر عهده بانک مرکزی است. هم‌زمان، رئیس کل جدید بانک مرکزی نیز تک‌نرخ شدن ارز را یکی از محورهای اصلی ماموریت خود دانسته و روندهای اخیر بازار نشان می‌دهد سیاستگذار پولی در حال کاهش فاصله میان نرخ‌های رسمی و غیررسمی است. با این حال، برخی کارشناسان نسبت به پیامدهای تومری این سیاست هشدار می‌دهند و معتقدند موفقیت تک‌نرخ شدن ارز، بیش از هر چیز به نحوه اجرا، زمان‌بندی دقیق و وجود سیاست‌های حمایتی برای جلوگیری از شوک قیمتی و فشار بر معیشت مردم وابسته است. اکنون چالش اصلی دولت، ایجاد تعادل میان اصلاح ساختار ارزی و حفظ ثبات قیمت‌ها در اقتصاد است.

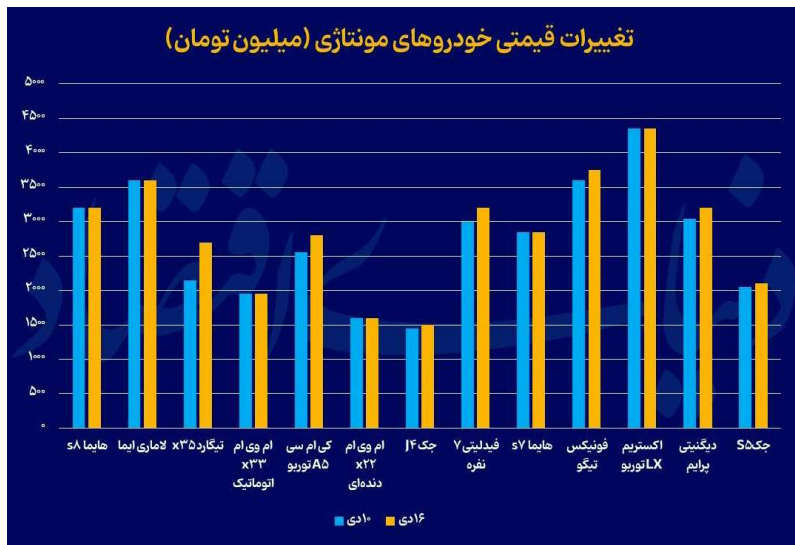
برخی فعالان بازار موبایل و فناوری اطلاعات نیز معتقدند که تک‌نرخ شدن ارز به تنهایی تضمین‌کننده رفع مشکلات بازار نیست و الزاماً بحران‌زا هم نیست. یک فعال بازار موبایل در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» با اشاره به موضوع تک‌نرخ شدن ارز، به‌ویژه در حوزه تلفن همراه، تاکید کرد که اساساً موبایل از ابتدا نیازی به دریافت ارز دولتی نداشته و بخش زیادی از مشکلات فعلی ناشی از سیاست‌های چندنرخ و مقررات مبتنی بر ارز پارانه‌ای است. به گفته او، فعالان این حوزه به‌طور طبیعی در کشورهای مبدأ مانند چین و امارات اعتبار تجاری دارند و می‌توانند با ارز خود اقدام به خرید و واردات کنند. بنابراین تخصیص ارز دولتی، ایجاد تالارهای مختلف ارزی و سهمیه‌بندی، از همان ابتدا زمینه‌ساز رانت، انحصار و حاشیه‌های غیرضروری شده است.

او با مثبت ارزیابی کردن حرکت اخیر به سمت حذف ارز ترجیحی در حوزه موبایل، تاکید کرد که این تصمیم زمانی اثرگذار خواهد بود که قوانین مکمل آن نیز اصلاح شوند. به باور او، تداوم مقرراتی مانند سقف سابقه، سهمیه‌بندی، بهینه‌سازی ثبت‌سفارش و انحصار در خدمات پس از فروش، با منطق تک‌نرخ شدن ارز در تضاد است و باید به‌طور کامل کنار گذاشته شود. این فعال بازار موبایل همچنین توضیح داد موبایل تنها کالایی است که هم‌زمان مشمول سهمیه، سقف سابقه و محدودیت‌های متعدد است و حذف این موارد می‌تواند به تثبیت قیمت، افزایش رقابت و دسترسی مصرف‌کننده به قیمت منصفانه منجر شود.

او همچنین به پیامدهای ساختاری این سیاست‌ها اشاره کرد و گفت که تعدد بیش از حد شرکت‌های واردکننده، نتیجه مستقیم همین محدودیت‌هاست؛ به‌طوری‌که بسیاری از فعالان برای دور زدن مقررات، شرکت‌های موازی تاسیس کرده‌اند. به اعتقاد او، با آزادسازی واقعی و تک‌نرخ شدن ارز، این ساختار به‌تدریج اصلاح می‌شود و بازار به تعادل می‌رسد. این کارشناس در پایان صحبت‌های خود با اذعان به تأخیر دولت در اجرای این سیاست، تاکید کرد که هرچند ممکن است در کوتاه‌مدت فشارهایی ایجاد شود، اما در بلندمدت تک‌نرخ شدن ارز به نفع بازرگانان، کسبه و مصرف‌کنندگان خواهد بود؛ مشروط بر آنکه این تصمیم پایدار بماند و بازگشتی به

خودروهای مونتازی پس از یکسان سازی ارز

روند افزایشی بازار خودرو که از ابتدای دی ماه آغاز شد، حالا همزمان با واکنش سایر بازارها از جمله ارز، طلا و سکه به اجرای سیاست تکنرخی شدن ارز، تشدید شده است. در این بین، بررسی قیمتی «چشمه توسعه» از بهای انواع خودروهای مونتازی در بازه زمانی دهم تا شانزدهم دی ماه حکایت از رشد به طور میانگین ۴.۳ درصدی دارد. در عین حال، برخی اخبار واصله نشان از محدودیت فعالیت تعدادی از خودروسازان چینی و در نتیجه کمبود عرضه در بازار دارد که همین امر روی جهش قیمتی مونتازی‌ها اثر گذار بوده است.

بازارهای مختلف در ایران به سیاست تکنرخی شدن ارز واکنش نشان دادند. تحلیلگران بر این باورند که این سیاست که با هدف کاهش رانت و سازماندهی بازار ارز از سوی دولت اجرا شده، در کوتاه مدت به افزایش قیمت‌ها منجر می‌شود اما در میان مدت به شفافیت و ثبات بیشتر این بازارها می‌انجامد. نرخ دلار که از کانال ۱۴۰ هزار تومان عبور کرده بود، دیروز هم با افزایش هزار و ۸۰۵ تومانی به ۱۴۵ هزار و ۵۶۵ تومان رسید. قیمت این ارز نسبت به روزهای مشابه هفته گذشته هم با رشد ۷.۳ درصدی همراه بوده است. حالا بررسی بهای انواع خودرو در بازار مونتازی‌ها هم حکایت از همگامی این بازار با بازارهای موازی دارد. محدودیت فعالیت تعدادی از خودروسازان چینی نیز از جمله دلایلی است که به افزایش قیمت‌ها در بازار مونتازی‌ها منجر شده است. برخی نشانه‌ها دل بر تغییر رویکرد و استراتژی چینی‌ها در قبال بازار ایران است.

کارشناسان بر این باورند که چین که تا به امروز از مسیرهای غیررسمی در بازار ایران حضور داشته، با افزایش ریسک قرار گرفتن در فهرست تحریم‌ها دیگر قادر به ادامه دادن الگوهای سابق نیست و در نتیجه چرخش محتاطانه‌ای را از خود بروز داده است. امری که باعث کمبود عرضه خودروهای چینی در بازار خودرو ایران شده و در نتیجه قیمت این خودروها را افزایش کرده است.

بررسی‌ها از بهای ۱۳ مدل خودروی مونتازی نیز نشان از رشد به طور میانگین ۴.۳ درصدی دارد. در میان خودروهای بررسی شده، تیگارد X۳۵ رکورد قیمتی را از آن خود کرده است؛ به گونه‌ای که رشد قیمت این خودرو در بازه زمانی یک هفته‌ای معادل ۲۵.۵ درصد بوده است. این خودرو که دهم دی ماه به قیمت دومیلیارد و ۱۵۰ میلیون تومان دادوستد می‌شد، دیروز بهای آن به دومیلیارد و ۷۰۰ میلیون تومان افزایش یافت. کی ام سی X۱۲ نیز در رتبه بعدی رشد قیمت جای گرفته است؛ این خودرو که دومیلیارد و ۵۵۰ میلیون تومان قیمت داشت، به بهای دومیلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان معامله شد که حکایت از افزایش ۲۵۰ میلیونی معادل ۹.۸ درصدی دارد. فیدلیتی هفت نفره نیز افزایش قیمت ۲۰۰ میلیونی معادل ۶.۶ درصدی را تجربه کرده است. این خودرو که سه میلیارد تومان قیمت خورده بود، بهای آن به سه میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان افزایش یافت. بهای دیگنیتی پرایم نیز که سه میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان بود، با رشد ۱۶۰ میلیونی معادل ۵.۲ درصد به سه میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان رسید. در بین خودروهای مونتازی، ۶ مدل خودرو یعنی هایما S۸، لاماری ایما ام وی ام X۱۳ اتوماتیک، ام وی ام X۱۲، هایما SV و اکستیم LX توربو ثبات قیمتی را تجربه کردند.

طراحی روبات انسان نما توسط هیوندای

هوش مصنوعی با روباتیک است. این اعلامیه پس از آن منتشر شد که «چانگ ایوسون»، مدیرعامل هیوندای موتورز، در سخنرانی سال نو، گفت: برای اینکه از رقبا عقب نمانیم، باید فناوری پیشرفته هوش مصنوعی را بپذیریم و به کار بگیریم. صنعت خودرو در تلاش برای خودکارسازی بیشتر فرآیندهای خط مونتاژ به منظور کاهش هزینه‌های نیروی کار و تقویت ایمنی کارگران، پیشگام بوده است. خودروسازان با استفاده از هوش مصنوعی، فرصت‌هایی را برای کسب درآمدهای جدید و بهبود تجربه رانندگی در خودرو با به کارگیری نوآوری‌هایی مانند عملکرد بدون دخالت دست می‌بینند.

شرکت بوستون داینامیکس هیوندای موتور، جدیدترین مدل از یک روبات انسان نما را رونمایی کرد که برای کار در کارخانه‌های تولیدی این خودروساز از سال ۲۰۲۸، طراحی شده است.

هیوندای در بیانیه‌ای در نمایشگاه فناوری «سی‌ای‌اس» در لاس‌وگاس، اعلام کرد: این خودروساز مستقر در سئول در ابتدا قصد دارد جدیدترین روبات اطلس خود را برای انجام کارهای بسیار تکراری مانند چیدمان قطعات و نصب آنها در خودروها، به کار گیرد و سپس تا سال ۲۰۳۰ آنها را به کارهای مونتاز پیچیده‌تر متصل کند. هیوندای قصد دارد سالانه تا ۳۰ هزار روبات را در یک مرکز جدید در آمریکا به صورت انبوه تولید کند که بخشی از یک ابتکار گسترده‌تر برای ترکیب

اقتصاددان در همایش چشم‌انداز صنعت ساختمان:

قدرت خرید مسکن توسط خانوارها به یک سوم کاهش یافته است؛ بازار مسکن در بن‌بست «رکود مستمر»

اقتصاددان با تحلیل آماری تحولات بازار مسکن از دهه ۸۰ تاکنون، هشدار داد که به دلیل سقوط آزاد پس‌انداز خانوار و کاهش بازدهی سرمایه‌گذاری، نباید انتظار خروج بازار مسکن از رکود عمیق فعلی را در سال‌های آتی داشت. مسعود نیلی، اقتصاددان با تحلیل آماری تحولات بازار مسکن از دهه ۸۰ تاکنون، هشدار داد که به دلیل سقوط آزاد پس‌انداز خانوار و کاهش بازدهی سرمایه‌گذاری، نباید انتظار خروج بازار مسکن از رکود عمیق فعلی را در سال‌های آتی داشت.

او در تحلیل وضعیت فعلی گفت: از سال ۱۳۹۶ تا نیمه اول سال ۱۴۰۳، بازار مسکن تهران با پارادوکس «کاهش معاملات» و «صعود قیمت‌ها» مواجه بوده است؛ به طوری که قیمت مسکن تا سال ۹۹ بالغ بر دو برابر نرخ تورم رشد کرد.

نیلی افزود: شاخص صدور پروانه‌های ساختمانی توسط شهرداری‌ها نشان می‌دهد که این صنعت هم‌اکنون در «حزین تاریخی» خود قرار دارد که این روند کاملاً با افت شاخص‌های اقتصاد کلان همخوانی دارد.

او با اشاره به تخریب توان مالی خانوارها تأکید کرد: رفاه خانوارها از سال ۱۴۰۱ تا تابستان ۱۴۰۴ با رشدی منفی و بی‌سابقه روبه‌رو بوده است. بر اساس آمارها، سطح مصرف خانوار در تابستان ۱۴۰۴ تازه به سطح سال ۱۴۰۰ بازگشته

که این به معنای حذف فرصت پس‌انداز برای خرید مسکن است. این اقتصاددان ادامه داد: «در سال ۱۳۹۶، یک خانوار شهری با متوسط هزینه سالانه خود قادر به خرید ۶۶ متر مربع مسکن بود، اما این رقم در سال ۱۴۰۲ به تنها ۲.۷ متر مربع سقوط کرده است.» نیلی افزایش فشار بر بازار اجاره را نتیجه مستقیم ناتوانی در تملک مسکن دانست و گفت: وقتی تقاضای مصرفی سرکوب می‌شود، فشار بر بازار اجاره منتقل شده و شاهد رشد شاخص کرایه مسکن فراتر از نرخ تورم هستیم. از سوی دیگر، تسهیلات بانکی روند نزولی داشته و در مقابل، هزینه تأمین مالی برای سازندگان به شدت افزایش یافته است. وی در بخش دیگری از سخنان خود به کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در این بخش اشاره کرد و افزود: بازدهی مسکن نسبت به سایر دارایی‌ها کاهش یافته و عواملی همچون نقدشوندگی پایین، قوانین مالیاتی جدید و ریسک‌های سیاسی، سرمایه‌گذاران را از این بازار فراری داده است. در سمت عرضه نیز، گرانی زمین و مصالح ساختمانی در کنار مشکلات تأمین مالی، تولید مسکن را به حداقل ممکن رسانده است.

نیلی در پایان در رابطه با چشم‌انداز آینده بازار مسکن گفت: با توجه به اینکه انتظار نمی‌رود رشد اقتصادی در سال‌های پیش‌رو از دامنه صفر خارج شود و ریسک‌های سیاسی و تورم بالا همچنان پابرجا هستند، عوامل تضعیف‌کننده عرضه و تقاضا تشدید خواهند شد. در نتیجه، باید انتظار استمرار رکود در بازار مسکن و کاهش کیفیت ساخت‌وساز را داشته باشیم.

معنای پنهان اینترنت رایگان ونزوئلا

رضا غیبی | فعال اقتصادی

اعلام ارائه اینترنت رایگان استارلینک برای مردم ونزوئلا، در نگاه اول می‌تواند خبری امیدوارکننده تلقی شود؛ روایتی از تکنولوژی که به یاری مردمی در تنگنا آمده است. اما اگر این خبر را نه صرفاً به‌عنوان یک رویداد مقطعی، بلکه به‌مثابه نشانه‌ای از یک معضل ساختاری بخوانیم، با واقعیتی نگران‌کننده روبه‌رو می‌شویم و آن گسترش «فقر دیجیتال» در جهان امروز است؛ وضعیتی که محرومیت از دسترسی به خدمات پایه اینترنتی را به بزرگ‌ترین مانع توسعه اقتصادی و اجتماعی تبدیل کرده است. فقر دیجیتال معنایی فراتر از فقدان اتصال اینترنتی ساده دارد. بر اساس گزارش‌های بین‌المللی، بیش از یک میلیارد نفر در سراسر جهان در «فقر اینترنتی» زندگی می‌کنند، یعنی حتی هزینه حداقل پهنای باند موبایل برایشان قابل پرداخت نیست و کیفیت سرویس‌شان بسیار پایین است. علاوه بر این، حدود ۲۶ تا ۲۹ میلیارد نفر، یعنی نزدیک به یک‌سوم جمعیت جهان، اصلاً به اینترنت دسترسی مؤثر ندارند. این آمار نه‌فقط یک نابرابری تکنیکی است، بلکه بازتاب عدم بهره‌گیری از فرصت‌های اقتصادی است. آمارها نشان می‌دهد که در کشورهای در حال توسعه، افزایش ۱۰ درصدی نفوذ اینترنت همراه با رشد حدود ۱۵ درصدی تولید ناخالص داخلی نسبت سرنه همراه است؛ یعنی جهانی که همچنان بخش بزرگی از جمعیتش از اینترنت محروم‌اند، بخش قابل توجهی از رشد اقتصادی را از دست می‌دهد. ارتباط اینترنت با رشد اقتصادی تنها یک هم‌بستگی تصادفی نیست. اقتصاد دیجیتال یعنی سیستمی که در آن کسب‌وکارها، خدمات، مشاغل و تجارت به‌صورت مستقیم به شبکه‌های ارتباطی و فناوری‌های دیجیتال وابسته‌اند. آمارهای مستقیمی از اثرگذاری اینترنت بر تولید ملی نشان داده شده است. برای مثال، سهم اقتصاد دیجیتال در تولید ناخالص داخلی برخی کشورها سال‌هاست فراتر از ۲۰ تا ۳۰ درصد قرار گرفته و رشد آن همواره از متوسط رشد اقتصادی فراتر بوده است. همچنین گزارش‌ها نشان می‌دهد که تيمات فقر دیجیتال نه‌تنها در سطح ملی بلکه در مقیاس جهانی قابل مشاهده است. یک تحلیل معتبر برآورد کرده است که اتصال کامل جمعیت جهان به اینترنت می‌تواند تا سال ۲۰۳۰ حدود ۳۵ تریلیون دلار به تولید ناخالص داخلی جهانی اضافه کند. رقمی بزرگ‌تر از کل تولید ناخالص داخلی بسیاری از کشورها. بی‌دسترسی به اینترنت، به‌ویژه در بخش‌های روستایی و کم‌درآمد، به معنای محرومیت از بازار کار آنلاین، آموزش از راه دور، دسترسی به خدمات مالی دیجیتال و حتی عدالت اطلاعاتی است. این محرومیت در دوران همه‌گیری کرونا نیز به‌وضوح خود را نشان داد؛ جایی که میلیون‌ها دانش‌آموز در کشورهای مختلف به دلیل فقدان اتصال اینترنتی از تحصیل عقب ماندند و بخش‌های اقتصادی توانستند به‌طور مؤثر به فضای دیجیتال منتقل شوند. از این منظر، اینترنت رایگان استارلینک نه یک راه‌حل پایدار، بلکه یک پانسمان موقت است. مسکنی که شاید در کوتاه‌مدت دسترسی را بهبود دهد، اما مسأله اصلی یعنی فقدان زیرساخت، مقرون به‌صرفه بودن خدمات، و سواد دیجیتال را که بزرگ‌ترین موانع توسعه اقتصادی دیجیتال هستند، حل نمی‌کند. خطری که باید از آن پرهیز کرد، «فهرمان‌سازی تکنولوژیک» است؛ یعنی واگذاری مسوولیت تضمین دسترسی به خدمات دیجیتال به شرکت‌های بزرگ یا افراد ثروتمند، به‌جای سیاست‌گذاری عمومی و برنامه‌محور. این، همان تبدیل شدن اینترنت از حق عمومی به لطف خصوصی است؛ وضعیتی که نتنها نابرابری دیجیتال را تشدید می‌کند، بلکه نابرابری اقتصادی را نیز مستحکم‌تر می‌سازد. در نهایت، فقر دیجیتال یک مسأله اقتصادی است، نه فقط اجتماعی یا فنی. محرومیت از دسترسی دیجیتال، به معنی محرومیت از فرصت‌های اقتصادی، آموزش، سلامت، مشارکت اجتماعی و توانمندسازی است. اگر اینترنت را ابزار آموزش، کار و توسعه بدانیم، محروم‌سازی از آن چیزی جز بازتولید فقر در شکل دیجیتال نخواهد بود؛ چالشی که برای اقتصادهای امروز به همان اندازه جدی است که بحران‌های بزرگ اقتصادی و توسعه‌ای شناخته شده‌اند.

استارلینک رایگان به ونزوئلا می‌رسد؟ اما و اگرهای وعده ماسک

ایلان ماسک پس از دستگیری رئیس‌جمهوری ونزوئلا قول اینترنت رایگان به مردم این کشور داده است. البته این اولین باری نیست که شرکت اسپیس‌ایکس خدمات رایگان به یک کشور می‌دهد و استارلینک پیش از این در جنگ بین اوکراین و روسیه اینترنت رایگان برای شهروندان اوکراینی ارائه داده بود. حالا اما می‌گوید که تا ۳ فوریه اینترنت رایگان در اختیار کاربران ونزوئلا قرار می‌دهد.

بهرغم اینکه ماسک قول اینترنت رایگان داده است، تا لحظه تنظیم گزارش نحوه ارائه آن را مشخص نکرده است. چون کارشناسان فن می‌دانند که هنوز اینترنت این شرکت قابلیت دریافت مستقیم روی گوشی‌ها ندارد و برای دریافت اینترنت احتیاج به کیت یا پایانه زمینی دارد، مگر اینکه ماسک از الگوی اوکراین پیروی کند و در ازای ارسال تجهیزات به ونزوئلا از دولت آمریکا، هزینه‌هایش را دریافت کند، درست مانند زمان بایدن.

اینترنت ماهواره‌ای در شرایط بحران

ایلان ماسک روز یکشنبه با اعلام ارائه اینترنت پهن‌بند رایگان از سوی استارلینک، شرکت زیرمجموعه اسپیس‌ایکس، برای مدتی محدود در ونزوئلا، حمایت خود را از مردم این کشور ابراز کرد؛ آن هم در شرایطی که ونزوئلا با تحولات سیاسی پرشتاب و ناپایدار مواجه است. اکونومیست در این باره نوشته است، ماسک در پستی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «در حمایت از مردم ونزوئلا» و هم‌زمان پیامی از حساب رسمی استارلینک را که جزئیات این اقدام را توضیح می‌داد، بازنشر کرد. در پیام بازنشر شده استارلینک اعلام کرد: «استارلینک تا ۳ فوریه اینترنت پهن‌بند رایگان در اختیار مردم ونزوئلا قرار می‌دهد تا تلاطم اتصال و ارتباطات تضمین شود.»

این اعلامیه هم‌زمان با صحنه‌های پر تنش و دراماتیکی از نیکلاس مادورو منتشر شد؛ رویدادی که پس از کنار گذاشته شدن او از سوی ایالات متحده رخ داد. ویدئوهایی که مقام‌های آمریکایی منتشر کرده‌اند، این رهبر ونزوئلا را در حالی نشان می‌دهد که با دستبند بازداشت شده است. استارلینک در سایت رسمی خود در این باره نوشته است که نیازی به انجام هیچ اقدامی نیست. اعتبار خدمات رایگان به حساب کاربری شما اعمال می‌شود. همچنین در این سایت نوشته شده است که اگر خدمات خود را

متوقف کرده‌اید یا به دلیل وضعیت پرداخت غیرفعال شده‌اید، اعتبار خدمات رایگان به‌طور خودکار به حساب شما افزوده می‌شود تا بتوانید در این بازه زمانی سرویس را دوباره فعال کنید. همچنین می‌توانید اعتبارهای اعمال شده را در بخش صورتحساب (Billing) حساب کاربری خود مشاهده کنید.

در جزئیات تکمیلی نیز آمده است که در حال حاضر تمرکز ما بر فراهم کردن اتصال برای مشتریان جدید و فعلی، از طریق اعتبارهای خدمات رایگان، در حمایت از مردم ونزوئلاست. اگر هم‌اکنون یک کیت استارلینک در اختیار دارید، می‌توانید با انتخاب طرح Roam از استارلینک در ونزوئلا استفاده کنید.

آیا وعده ماسک ژست سیاسی است؟

آمار دقیقی از میزان پایانه‌های فعال در ونزوئلا وجود ندارد اما بسیاری از کارشناسان می‌گویند که اگر پایانه زمینی هم فعال باشد، بسیار بسیار ناچیز است. برای همین اگر ماسک قصد داشته باشد، اینترنت رایگان به‌دست مردم ونزوئلا برساند، باید تجهیزات آن را هم برای مردم ارسال کند که احتمالاً صرفه اقتصادی نداشته باشد، چراکه هنوز آمریکا از طرح شرکت اسپیس‌ایکس حمایت نکرده است.

برخی گزارش‌ها می‌گویند اواخر سال ۲۰۲۴ و سال ۲۰۲۵، به‌شکل محدود تجهیزات استارلینک وارد این کشور شده است اما عموم مردم توان خرید یا تهیه اینترنت استارلینک را ندارند. درآمد متوسط مردم ونزوئلا در حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ دلار در ماه است اما کیت استارلینک بیش از ۲۰۰ دلار قیمت دارد. مضاف بر اینکه هزینه اشتراک ماهانه استارلینک ۵۰ تا ۹۰ دلار است که قطعاً بسیاری از ونزوئلایی‌ها توان خرید آن را ندارند.

تحلیلگران مخابراتی معمولاً برای کشورهایی با شرایط مشابه، نفوذ اولیه را کمتر از یک درصد جمعیت برآورد می‌کنند که با توجه به جمعیت ۳۰ میلیونی ونزوئلا، احتمالاً ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار کاربر بالقوه وجود داشته باشد.

صنعت بیمه همیشه ستون امنیت مالی خانواده‌ها و کسب و کارها بوده است؛ جایی که مردم و شرکت‌ها در لحظات بحرانی می‌توانند روی آن حساب کنند. وقتی سیل یا زلزله رخ می‌دهد، آتش‌سوزی اتفاق می‌افتد یا حادثه‌ای ناگهانی جان و سرمایه افراد و شرکت‌ها را تهدید می‌کند، بیمه باید پای وعده‌های خود بایستد و خسارت را سریع و دقیق پرداخت کند، اما امروز، بسیاری از شرکت‌های بیمه توانایی پرداخت به‌موقع خسارت‌ها را ندارند و همین موضوع باعث شده اعتماد عمومی به این صنعت به شدت آسیب ببیند. این مشکل، تنها یک تأخیر ساده نیست، بلکه نشانه ضعف مدیریت منابع و فشار نقدینگی است و ممکن است تأثیر بلندمدت بر رفتار بیمه‌گذاران و تصمیمات اقتصادی آن‌ها داشته باشد.

چالش نقدینگی؛ فاصله منابع و تعهدات

یکی از بزرگ‌ترین مشکلات صنعت بیمه، اختلاف میان زمان جمع‌آوری منابع و زمان پرداخت تعهدات است. حق بیمه‌ها معمولاً طی ماه‌ها یا سال‌ها جمع‌آوری می‌شوند، در حالی که پرداخت خسارت‌ها باید فوری انجام شود. این فاصله زمانی، همراه با تورم و نوسانات بازار، مدیریت نقدینگی را پیچیده می‌کند. شرکت‌های بیمه مجبورند هم جریان نقدی روزانه را کنترل کنند و هم تصمیمات بلندمدت سرمایه‌گذاری و تعهدات قانونی خود را مدیریت کنند. ناتوانی در هماهنگی این دو بخش می‌تواند هر لحظه بحران نقدینگی را تشدید کند و عملکرد شرکت‌ها در کل چرخه صنعت را تحت تأثیر قرار دهد.

تجربه جهانی؛ وقتی نقدینگی بیمه تحت فشار است

بحران نقدینگی تنها محدود به ایران نیست. در آمریکا، شرکت‌های بیمه پس از توفان‌ها و سیل‌های گسترده با تأخیر در پرداخت خسارت‌ها مواجه شدند. بسیاری از شرکت‌ها به سرعت از خطوط اعتباری کوتاه‌مدت بانک‌ها استفاده کردند و با ایجاد صندوق‌های ذخیره و بژه، جریان نقدی خود را مدیریت کردند. در اروپا، بحران مالی سال ۲۰۰۸ و نوسانات شدید بازار سرمایه، فشار زیادی بر نقدینگی شرکت‌های بیمه وارد کرد. شرکت‌های پیشرو برای مقابله با این شرایط، ابتدا با پیش‌بینی دقیق جریان نقدی برنامه‌ریزی کردند، سپس با ایجاد بسته‌های مالی مشترک با بانک‌ها دسترسی سریع به منابع را تضمین کردند و همزمان با بیمه تکمیلی دیجیتال فرآیند پرداخت خسارت‌ها را تسریع کردند. این تجربه نشان می‌دهد که حمایت بانک‌ها و نوآوری مالی می‌تواند کلید عبور از بحران نقدینگی باشد.

اعتماد مشتریان؛ سرمایه‌ای حیاتی

وقتی خسارت‌ها با تأخیر پرداخت می‌شوند، بیمه‌گذاران حس می‌کنند شرکت نمی‌تواند به وعده‌های خود پایبند باشد. این بی‌اعتمادی باعث می‌شود بسیاری از مشتریان برای تمدید بیمه‌نامه یا خرید بیمه جدید به سمت شرکت‌های دیگر بروند و حتی برخی کاملاً از خرید بیمه منصرف شوند. اعتماد بیمه‌گذار، یکی از اصلی‌ترین سرمایه‌های ناملموس صنعت بیمه است که بازگرداندن آن زمانبر و دشوار است. هر تأخیر کوچک، نه تنها تصویر عمومی شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بلکه اعتماد کل صنعت بیمه را تضعیف کرده و رشد بازار را کند می‌کند.

مدیریت نقدینگی؛ هنر عبور از بحران

مدیریت نقدینگی به معنای هماهنگی دقیق میان منابع و مصارف است. شرکت‌ها باید بتوانند جریان نقدی خود را کنترل کنند تا هم بتوانند فوری به خسارت‌ها پاسخ دهند و هم تعهدات بلندمدت و سرمایه‌گذاری‌های استراتژیک خود را متعادل نگه دارند. این تعادل ظریف کلید پایداری و حفظ جایگاه رقابتی است. شرکت‌های موفق، آنهایی هستند که تصمیمات روزانه خود را با نگاه بلندمدت هماهنگ می‌کنند و با انعطاف در مدیریت منابع، خطرات احتمالی آینده را پیش‌بینی و کنترل می‌کنند. مدیریت نقدینگی در این شرایط نه فقط یک ضرورت عملیاتی بلکه یک هنر راهبردی برای بقای شرکت است.

شفافیت؛ بازگشت اعتماد

شفافیت در پرداخت خسارت‌ها و اطلاع‌رسانی دقیق به بیمه‌گذاران، نقش حیاتی در بازگرداندن اعتماد دارد. اطلاع‌رسانی صادقانه و به‌موقع باعث می‌شود بیمه‌گذاران بدانند شرکت توانایی مدیریت بحران را دارد و پای وعده‌های خود می‌ایستد. استفاده از فناوری‌های نوین بیمه‌ای و ابزارهای دیجیتال، امکان تصمیم‌گیری سریع، کاهش خطا و تسریع در پرداخت خسارت‌ها را فراهم می‌کند. شفافیت و بهره‌گیری از تکنولوژی نه تنها اعتماد را بازمی‌گرداند، بلکه پایه‌ای برای ایجاد روابط بلندمدت و پایدار با مشتریان فراهم می‌کند و شرکت‌ها را در مسیر حرفه‌ای‌تر شدن قرار می‌دهد.

مدل رابطه محور؛ مسیر آینده

بحران نقدینگی نشان می‌دهد پایداری مالی در بیمه تنها به دریافت حق بیمه محدود نمی‌شود. شرکت‌هایی که جریان نقدی خود را هوشمندانه مدیریت کنند، توانایی پایبندی به تعهدات را دارند و در بازار به‌عنوان بازیگر حرفه‌ای و قابل اعتماد شناخته می‌شوند. آینده صنعت بیمه نیاز دارد از مدل صرفاً نرخ‌محور فاصله بگیرد و به مدل رابطه‌محور و مبتنی بر مدیریت هوشمند منابع حرکت کند. تمرکز بر ارتباط بلندمدت با مشتریان، بهبود کیفیت خدمات، توسعه روابط بانکی و مدیریت دقیق سرمایه‌گذاری‌ها، مسیر رشد پایدار و ارتقای اعتماد عمومی را هموار می‌کند.

پایداری؛ تضمین اعتماد و رشد

مدیریت درست نقدینگی، شفافیت در خدمات و نگاه استراتژیک به منابع، صنعت بیمه را از بحران عبور می‌دهد و آن را به نهادی پایدار، قابل اعتماد و حرفه‌ای تبدیل می‌کند. بیمه‌گذاران با اطمینان خاطر به آینده نگاه می‌کنند و می‌دانند شرکت‌ها قادر به انجام تعهدات خود هستند. عبور از بحران نقدینگی به معنای بازسازی اعتماد، تقویت جایگاه رقابتی و ایجاد زمینه رشد پایدار در کل صنعت بیمه است.

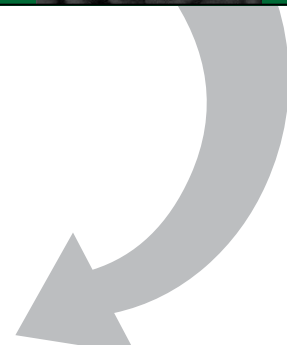
اعتماد بیمه‌گذاران در خطر؛

نقش نقدینگی و شفافیت در بقای

صنعت بیمه

همراز بی‌زنی

پژوهشگر حوزه بانکداری، بیمه و توسعه مالی

اوپن‌ای‌آی با آتش بازی می‌کند؛

سال افول چت‌جی‌بی‌تی؟

با این حال هزینه‌های آموزش همچنان در حال افزایش است، زیرا اوپن‌ای‌آی با رقابت شدید از سوی سازندگان مدل رقیب مواجه است. بر اساس معیارهایی که موسسه استنفورد برای هوش مصنوعی انسان‌محور جمع‌آوری کرده، فاصله عملکرد میان پیشرفته‌ترین مدل‌ها طی سال گذشته به‌طور قابل‌توجهی کاهش یافته است. اخیراً بزرگ‌ترین تهدید برای اوپن‌ای‌آی گوگل بوده است، که مدل «جمنای ۳» آن در نوامبر عرضه شد و در بسیاری از معیارها از چت‌جی‌بی‌تی ۵.۱ اوپن‌ای‌آی پیشی گرفت. اوپن‌ای‌آی با چت‌جی‌بی‌تی ۵.۲ پاسخ داد، اما این کافی نبود تا ضربه نهایی باشد. در همین حال مدل‌های «باز» که پارامترهای عددی آنها به‌طور آزاد در دسترس است نیز در حال کاهش فاصله عملکرد با مدل‌های بسته هستند. اوپن‌ای‌آی نمی‌تواند در ساخت مدل عقب بماند. نشانه‌هایی وجود دارد که چت‌جی‌بی‌تی در حال از دست دادن سرعت رشد است. براساس داده‌های Sensor Tower که ترافیک وب را رصد می‌کند این سرویس تا اواسط دسامبر ۹۱۰ میلیون کاربر فعال ماهانه داشته است، در حالی که جمنای ۳۴۵ میلیون کاربر داشته است. اما جمنای در حال پیشروی است. مطالعه اخیر دویچه‌بانک در کشورهای بزرگ اروپایی نشان داد که اشتراک‌های مصرف‌کنندگان در تابستان متوقف شد و از آن زمان رشد قابل‌توجهی نداشته است. در مواجهه با این چالش آلتمن در آغاز دسامبر یک کد قرمز موقت اعلام کرد و به کارکنان گفت دیگر ابتکارات را متوقف کنند و اولویت را به بهبود چت‌جی‌بی‌تی بدهند. نگران‌کننده‌تر اینکه گزارش‌هایی وجود دارد که اوپن‌ای‌آی صرفاً با اجرای مدل‌های خود که بسیاری از مصرف‌کنندگان از طریق نسخه رایگان چت‌جی‌بی‌تی به آن دسترسی دارند، در حال ضرر است. در نوامبر، اد زیترون، مفسری که به تردید نسبت به هوش مصنوعی معروف است ارقام فاش شده مایکروسافت را منتشر کرد که نشان می‌داد هزینه‌های استنتاج اوپن‌ای‌آی در نیمه اول ۲۰۲۵ در درآمد آن فراتر رفته است. برای کاهش زیان‌ها، اوپن‌ای‌آی می‌تواند قیمت‌ها را افزایش دهد یا دسترسی را محدود کند، اما این ریسک کاهش رشد را به همراه دارد. به‌ویژه با رقبایی که نفس‌بنفَس آنها حرکت می‌کنند. این‌ها بخشی از دلیل تمرکز گسترده‌تر اوپن‌ای‌آی را توضیح می‌دهد. بخشی از استراتژی ایجاد مسیرهای جدید برای کسب درآمد از فناوری است. اگرچه گفته می‌شود آلتمن کار روی ابتکاری برای ادغام تبلیغات در چت‌جی‌بی‌تی را به عنوان بخشی از «کد قرمز» متوقف کرده است، منابع داخلی می‌گویند شرکت هنوز برنامه دارد در سال ۲۰۲۶ این اقدام را انجام دهد. اوپن‌ای‌آی همچنین به شرکت‌ها در آمریکا از جمله ان‌اس‌آی، بازار آنلاین و الومارت، غول خرده‌فروشی، اجازه می‌دهد محصولات خود را از طریق چت‌بات بفروشند و در مقابل آن کارمزد دریافت می‌کند. اوپن‌ای‌آی همچنین امیدوار است درآمد خود را از مشتریان سازمانی که معمولاً وفاداری بیشتری دارند، افزایش دهد. رقیب اصلی در این حوزه شرکت آنتروپیک است که چت‌بات کلادو آن به ویژه در میان برنامه‌نویسان محبوب شده است. برای جبران فاصله اوپن‌ای‌آی یک بخش مشاوره ایجاد کرده که به شرکت‌های بزرگ در استفاده از فناوری آن کمک می‌کند و ابزارهای سازمانی مانند AgentKit را توسعه داده است که در اکتبر عرضه شد و مشتریان می‌توانند از آن برای خودکارسازی کارها استفاده کنند. گرچه مصرف‌کنندگان هنوز بخش عمده‌ای از درآمد اوپن‌ای‌آی را تشکیل می‌دهند سهم کسب‌وکارها در حال افزایش است. همچنین به نظر می‌رسد استراتژی اوپن‌ای‌آی شامل یکپارچه‌سازی عمودی باشد و از گوگل الهام گرفته است. تراشه‌های اختصاصی گوگل که بیش از یک دهه پیش توسعه آن آغاز شد در رقابت هوش مصنوعی مزیت بزرگی ایجاد کرده و هزینه‌های بین یک‌دهم تا نصف یک تراشه مشابه انویدیا دارد. چهارمیلیارد کاربر دستگاه‌های اندرویدی در سراسر جهان نیز کانال توزیع گسترده‌ای برای محصولات هوش مصنوعی گوگل فراهم می‌کنند. طی سال گذشته، اوپن‌ای‌آی با «برودکم»، طراح تراشه، قراردادی برای توسعه سیلیکون اختصاصی خود امضا کرده و سر جانی آیوز، طراح آی‌فون ابل، را برای توسعه یک دستگاه مصرفی استخدام کرده است.

عمل روی سیم نازک

تفاوت اصلی این است که اوپن‌ای‌آی دسترسی به حجم عظیمی از نقدینگی که موتور جست‌وجوی گوگل در اختیار دارد برخوردار نیست. در همین حال برخی سرمایه‌گذاران کم‌کم محتاط می‌شوند. مدیر یکی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر (VC) اشاره می‌کند که زیان‌های اوپن‌ای‌آی به بزرگی کسری بودجه بسیاری از دولت‌های ملی است. او تاسف می‌خورد که در مذاکرات جذب سرمایه حتی اجازه پرسیدن درباره میزان نقدینگی مصرف‌شده داده نمی‌شود. وقتی اخیراً در مصاحبه‌ای با پادکست براد گریستنر، یکی از وفادارترین سرمایه‌گذاران اوپن‌ای‌آی، از آلتمن پرسید که شرکت چگونه هزینه‌هایی معادل تقریباً ۱۰۰ برابر درآمد سال ۲۰۲۵ خود را تأمین خواهد کرد آلتمن با لحنی عصی پاسخ داد: «اگر می‌خواهی سهامت را بفروشی برایت خریدار پیدا می‌کنم». منتقدان اوپن‌ای‌آی رفتار آلتمن را غرورآمیز می‌دانند. یکی دیگر از مدیران VC که از رقبای اوپن‌ای‌آی حمایت می‌کند می‌گوید: «این داستان WeWork روی استروید است». اشاره او به شرکت اجاره دفتر است که زمانی بسیار موفق بود اما به دلیل بدهی‌های عظیم و پیش‌بینی‌های رشد غیرواقعیانه به‌طور فاجعه‌باری سقوط کرد. اگر فروش سازمانی اوپن‌ای‌آی نامیدکننده باشد و نتواند از چت‌جی‌بی‌تی راه‌های دیگری برای کسب درآمد بیابد، شرکت می‌تواند به‌سرعت دچار مشکل شود. با این حال در حال حاضر آلتمن هنوز طرفداران زیادی دارد. یکی از سرمایه‌گذارانش می‌گوید: «اگر پنج سال پیش به من می‌گفتند که سم این قراردادها را اجرایی خواهد کرد، هرگز باور نمی‌کردم. او بهتر از آن چیزی است که کسی تصور می‌کرد». سال پیش‌رو آزمونی خواهد بود تا مشخص شود آیا او صرفاً یک نمایشگر است یا فراتر از آن.

سم آلتمن به بندبازی می‌ماند که روی یک تک‌چرخه هم‌زمان چند توپ را در هوا نگه داشته است. برای مدیرعامل اوپن‌ای‌آی ساخت چت‌بات‌های همه‌چیزدان مبتنی بر پیشرفته‌ترین مدل‌های هوش مصنوعی هدفی بیش از حد محافظه‌کارانه است. او برای آنکه توجه مخاطبانش را حفظ کند مدام توپ‌های تازه‌ای به این نمایش اضافه می‌کند؛ تراشه‌های اختصاصی؟ قطعاً. تجارت الکترونیک؟ چرا که نه. مشاوره کسب‌وکار؟ بیش از حد ساده. یک دستگاه مصرفی؟ بی‌تردید.

آنگونه که اکنون می‌تواند نوشته است، هم‌زمان آلتمن باید یک دستش را آزاد نگه دارد تا کلاهش را جلوی دیگران بگیرد، چرا که این نمایش هر روز پرهزینه‌تر می‌شود. ارقام فاش شده نشان می‌دهند که اوپن‌ای‌آی انتظار دارد در سال ۲۰۲۶ حدود ۱۷ میلیارد دلار هزینه کند. در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۵، معادل ۹ میلیارد دلار بوده و زیان‌هایش در سه سال بعد نیز به‌طور پیوسته انباشته خواهد شد. این شرکت تاکنون بیش از ۶۰ میلیارد دلار از سرمایه‌گذاران جذب کرده است؛ رقمی که هیچ شرکت خصوصی دیگری تاکنون به آن نرسیده و تقریباً تمام آن پس از شهرت یافتن آزمایشگاه هوش مصنوعی پیش‌تر ناشناخته در اواخر ۲۰۲۲ و با رونق گرفتن چت‌جی‌بی‌تی به دست آمده است. اشتیاق آلتمن به نقدینگی هنوز فروکش نکرده است. به گفته یک منبع نزدیک به شرکت اوپن‌ای‌آی در سال ۲۰۲۶ بخش دیگری از سرمایه را جذب خواهد کرد. گفته می‌شود این شرکت به دنبال جذب سرمایه‌های تا سقف ۱۰۰ میلیارد دلار است، با ارزش احتمالی حدود ۳۰ میلیارد دلار که نسبت به ۵۰۰ میلیارد دلار در آخرین دور جذب سرمایه در اکتبر افزایش چشم‌گیری دارد. آمازون نیز به‌طور جداگانه در حال مذاکره برای سرمایه‌گذاری تا ۱۰ میلیارد دلار در این سازنده مدل است. شرکتی که از رابطه انحصاری خود با مایکروسافت بزرگ‌ترین رقیب آمازون در فضای ابری جدا شده است. انویدیا هم اعلام کرده که ممکن است تا ۱۰۰ میلیارد دلار در اوپن‌ای‌آی سرمایه‌گذاری کند، اما به صورت قسطاً ۱۰ میلیارد دلاری تا به خرید تراشه‌های این شرکت کمک کند. گرچه آلتمن در مقاطع مختلف این ایده را رد کرده، شایعاتی نیز مطرح است که او در حال بررسی امکان عرضه عمومی سهام است. جذب سرمایه بی‌سابقه اوپن‌ای‌آی رشد کم‌نظیری را رقم زده است. درآمد این شرکت در سال ۲۰۲۳ از مرز یک میلیارد دلار عبور کرد و به گفته منابع در سال ۲۰۲۵ به ۱۳ میلیارد دلار رسید و تا پایان سال با نرخ سالانه‌شده به ۲۰ میلیارد دلار افزایش یافت. برای مقایسه گوگل و فیس‌بوک به ترتیب پنج و شش سال زمان نیاز داشتند تا به همین موفقیت دست پیدا کنند.

مشکل اصلی این است که نیاز اوپن‌ای‌آی به قدرت محاسباتی که بی‌شک بزرگ‌ترین هزینه این شرکت است به‌طور نزدیکی با درآمد آن در ارتباط باقی مانده است. نیازهای محاسباتی شرکت از ۲۰۰ مگاوات در سال ۲۰۲۳ به ۱.۹ گیگاوات در سال ۲۰۲۵ رسیده است. این شرکت همچنین نامه‌های قصد همکاری برای افزودن ۳۰ گیگاوات ظرفیت دیگر در سال‌های آینده امضا کرده که هزینه‌های حدود ۱.۴ تریلیون دلار در پی دارد. فعلاً سرمایه‌گذاران از دستاورد خیره‌کننده آلتمن شگفت‌زده‌اند، اما در نهایت او باید ثابت کند که می‌تواند سودآوری ایجاد کند. آلتمن همچنان استدلال می‌کند که اقتصاد اوپن‌ای‌آی با رشد شرکت بهبود خواهد یافت و هزینه‌های پیش‌پرداخت برای آموزش مدل‌ها در مقایسه کاهش خواهد یافت.

نقشه استارت‌آپی سال ۲۰۲۵ منتشر شد؛

آسیایی‌ها و عرب‌ها؛ موتور رشد نوآوری جهانی

گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی ۲۰۲۵ (GSER ۲۰۲۵) تحلیلی جامع از وضعیت فعلی اکوسیستم‌های استارت‌آپی در سراسر جهان است. گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی که اکنون در سیزدهمین سال خود قرار دارد، بینش‌هایی را در مورد اکوسیستم‌های استارت‌آپی پیشرو در جهان، روندهای نوظهور و چالش‌های کلیدی پیش روی کارآفرینان ارائه می‌دهد. این گزارش بر اساس تحقیقات گسترده و تجزیه و تحلیل داده‌ها از ۵ میلیون استارت‌آپ در بیش از ۳۵۰ اکوسیستم جهانی و بیش از یک دهه تحقیق مستقل و ارائه مشاوره سیاستی به بیش از ۱۸۵ وزارتخانه اقتصادی و نوآوری و آژانس‌های دولتی/خصوصی در بیش از ۶۵ کشور تهیه شده است.

گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی ۲۰۲۵، چشم‌انداز ارزشمندی از شمای کلی و جهانی استارت‌آپ و توصیه‌های عملی برای کارآفرینان، سرمایه‌گذاران، سیاستگذاران و سایر ذی‌نفعانی که به دنبال پیشبرد نوآوری و رشد اقتصادی حتی در این دوران چالش‌برانگیز هستند، ارائه می‌دهد. در این گزارش شهرها و کشورها به تفکیک اعلام شده‌اند. بر اساس رتبه‌بندی اکوسیستم استارت‌آپی جهانی از سال ۲۰۲۱، ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ جای خود را از دست نداده و همچنان رتبه اول جهانی است. نیویورک و لندن که تا سال ۲۰۲۴ در رتبه دوم قرار داشتند اما در سال ۲۰۲۵، شاهد تغییراتی بودند و لندن به جایگاه سوم تنزل پیدا کرده است. پکن اما تحولات زیادی داشته است. در حالی که در سال ۲۰۲۱، در رتبه چهارم جهان بوده است، در سال ۲۰۲۳ به رتبه هشتم نزول می‌کند و الان در آخرین سال بررسی، به رتبه پنجم صعود کرده است و مشترک با بوستون در این رتبه آرام گرفته است. سنوول اما بیشترین تحرک را داشته است. در حالی که در سال ۲۰۲۱، این شهر در رتبه شانزدهم قرار داشت، در سال ۲۰۲۵، جایگاه خود را در رتبه هشتم تثبیت کرده است. رتبه‌های بعدی نیز به ترتیب به سنگاپور و توکیو تعلق گرفته است. در میان ۲۰ کشور برتر هنوز نامی از کشورهای آسیایی و خاورمیانه دیده نمی‌شود و به‌رغم سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی که صورت گرفته است هنوز نتوانسته‌اند جایگاه مقبولی در بین بیست کشور پیدا کنند اما در این گزارش اشاره شده است که کشورهای حاشیه خلیج فارس احتمالاً جبهه جدید برای فناوری و نوآوری باشند. در این گزارش از کشورهای حاشیه خلیج فارس به‌عنوان موتور جدید نوآوری جهانی یاد شده است. در این گزارش آمده است: در فضای جهانی تأمین مالی که با احتیاط و انقباض مشخص شده است، یک منطقه همچنان با ثبات قابل توجهی مسیر صعودی را ترسیم می‌کند: خلیج فارس. شورای همکاری خلیج فارس (GCC) که زمانی به‌طور محدود با هیدروکربن‌ها و انقراض تعریف می‌شد، امروزه به‌عنوان یکی از مقاوم‌ترین و رو به جلوترین کریدورهای نوآوری جهان شناخته می‌شود. این یک جهش لحظه‌ای نیست - بلکه یک تغییر ساختاری در جاه‌طلبی اقتصادی است که از چشم‌انداز حاکمیتی، سرعت استارت‌آپ‌ها و قصد افزایش مقیاس، نیرو می‌گیرد.

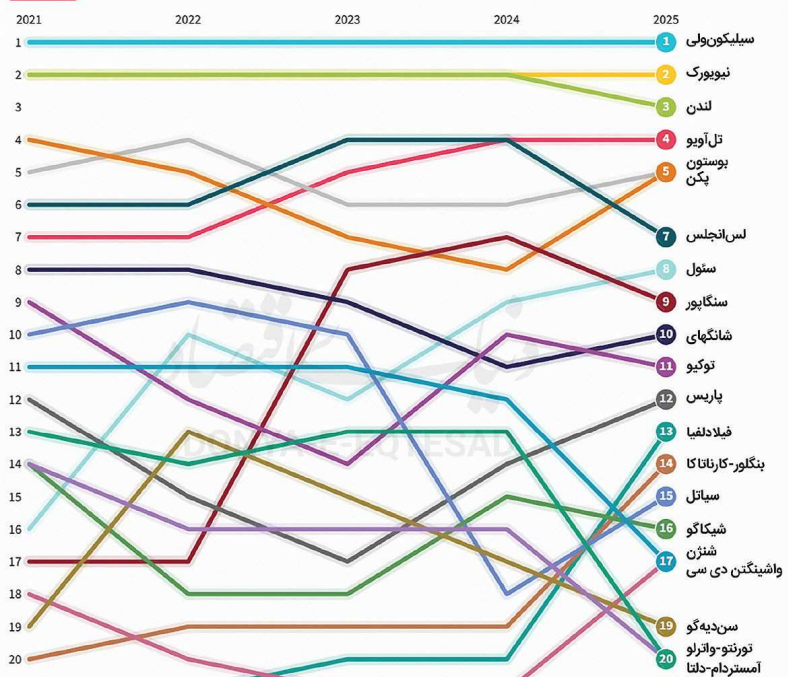
جاه‌طلبی‌های یک منطقه

در حالی که اکوسیستم‌های جهانی استارت‌آپی با کاهش بودجه در مراحل پایانی و کندی خروج از رکود دست و پنجه نرم می‌کنند، کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس - به رهبری عربستان سعودی و امارات متحده عربی - تلاش‌های خود را دو برابر کرده‌اند. چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی، که توسط پلتفرم‌های عمومی مانند Monsha'at و CODE پشتیبانی می‌شود، نه تنها در حال تأمین مالی استارت‌آپ‌ها است، بلکه در حال طراحی معماری‌های سیاستی است تا آنها را قادر به مقیاس‌پذیری جهانی کند. امارات متحده عربی، از طریق ابزارهایی مانند (DIFC, Hub71, Innovation Hub) و چارچوب‌های ملی سندباکس خود، همچنان سهم نامتناهی از بیناگذاران برتر، شرکت‌های سری A و فناوری‌های نوظهور را از سراسر آسیا، آفریقا و اروپا جذب می‌کند. نشانه‌های اولیه واضح هستند: خلیج فارس دنباله‌رو نیست - بلکه در حال تبدیل شدن به بازاری پیشرو برای اقتصاد آینده است. سامانتا ایوانز، مدیرعامل خاورمیانه و شمال آفریقا در «استارت‌آپ ژنوم»، می‌گوید: «خلیج فارس یکی از معدود بازارهای جهان است که در آن جاه‌طلبی، هماهنگی و اجرا همگرا می‌شوند. این یک شرماندگی سوداگرانه نیست - این یک نقطه عطف استراتژیک است. دولت‌ها در

رتبه‌بندی اکوسیستم استارت‌آپی جهانی

(2021-2025)

Replay

اینجا به‌عنوان شتاب‌دهنده عمل می‌کنند، نه مانع. سرمایه در دسترس و صبور است و بیناگذاران از روز اول برای مقیاس‌پذیری تلاش می‌کنند. جهان تازه شروع به درک عمق آنچه در اینجا ساخته می‌شود کرده است - و کسانی که اکنون مشارکت می‌کنند، مرز بعدی نوآوری جهانی را شکل خواهند داد.»

لغزش غرب، اوج‌گیری آسیا

بخش عمده‌ای از این حرکت ناشی از تغییرات در ارزش اکوسیستم (EV) است. همان‌طور که «استارت‌آپ ژنوم»، این اصطلاح را تعریف می‌کند، ارزش اکوسیستم، مجموع ارزش‌گذاری استارت‌آپ‌های تأمین مالی شده، از جمله یونیکورن‌ها، به علاوه ارزش‌گذاری پس از خروج از سرمایه‌گذاری در دو سال و نیم گذشته است. برای اینکه بتوانیم تحلیل درستی داشته باشیم، باید به مثال تولید خودروی برقی توجه کنیم. اول اینکه، در سال ۲۰۲۵ شاهد کاهش شدید خودروهای برقی در بیشتر نقاط جهان بودیم که در مجموع ۳۱ درصد کاهش یافته است. میانگین تغییر در خودروهای برقی در بین ۲۰ اکوسیستم برتر سال گذشته، کاهش شدید ۲۴ درصدی بود. در واقع، با نگاهی به ۲۰ اکوسیستم برتر سال گذشته، تنها سه اکوسیستم شاهد رشد مثبت در خودروهای برقی بودند: پکن، لس‌آنجلس و توکیو. پاریس ثابت ماند و بقیه کشورها همگی منفی بودند.

این روند از پایان سال ۲۰۲۲ با کاهش شدید بودجه و خروج سرمایه به آغاز شد. به‌طور خاص، بودجه مراحل اولیه (مرحله پرتیاری و سری A) هم از نظر تعداد معاملات و هم از نظر مبلغ کل به شدت کاهش یافت. با این حال، مهم‌ترین عامل موثر در ارزش اکوسیستم، ارزش خروج‌ها در دو سال و نیم گذشته است. برای دوره‌ای که در گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی ۲۰۲۵ (نیمه دوم ۲۰۲۲ تا پایان ۲۰۲۴) در نظر گرفته شده است، این مقدار به‌طور قابل توجهی کمتر از دوره قبلی (نیمه دوم ۲۰۲۱ تا پایان ۲۰۲۳) است، که شامل بخشی از اوج خروج ۲۰۲۱ بود. بوده است. بنابراین، تا حدودی، تغییر ارزش اکوسیستم هنوز منعکس کننده کاهش خروج‌ها پس از همه‌گیری و این واقعیت است که این فعالیت هنوز به سطوح قبل از همه‌گیری بازنگشته است. آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۱ سال درخشانی برای خروج‌های بزرگ داشت که برخی از آنها در آخرین نسخه گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی ۲۰۲۵ گنجانده شده بودند، اما اکنون خارج از بازه زمانی روش‌شناسی ما قرار می‌گیرند. این موضوع بخش عمده‌ای از کاهش خودروهای برقی در منطقه را توضیح می‌دهد.

اوضاع استارت‌آپی در پسا‌کرونا

با گذشت بیش از دو سال از پایان کووید-۱۹، بررسی چگونگی عملکرد اکوسیستم‌ها و به‌طور خاص، اینکه کدام یک از آنها در سال ۲۰۲۵ در وضعیت بهتری نسبت به ابتدای سال ۲۰۲۰ قرار دارند، بسیار جالب است. حتی با توجه به اینکه این تغییرات اکوسیستم یکی از محرک‌های اصلی رشد و دستاوردهای اکوسیستم بالاتر از حد متوسط (با بالاتر از ارگانیک) در رتبه‌بندی‌های گزارش اکوسیستم جهانی استارت‌آپی ۲۰۲۵ است، می‌توان از دریچه سیاست به آنها نگرست و بینش بیشتری به دست آورد. وزارتخانه‌ها و سازمان‌های توسعه اقتصادی و نوآوری که برای تهیه این گزارش همکاری کرده‌اند و سیاست‌های خودشان را بر اساس شیوه‌های استارت‌آپ ژنوم که از سال ۲۰۱۶ تدوین کرده است، تطبیق داده و به کار گرفته‌اند، شاهد رشد ۴۶ درصدی ارزش اکوسیستم خود نسبت به همتایان خود بوده‌اند و به‌طور متوسط سالانه ۱.۴ میلیارد دلار بیشتر به ارزش اکوسیستم خود افزودند. در میان ۱۴۰ اکوسیستم برتر، اعضای استارت‌آپ ژنوم، دولت کلان‌شهر سنوول و سازمان Enterprise Singapore، پیشروان این نوع سیاست‌گذاری بوده‌اند و هر دو وارد ۱۰ اکوسیستم برتر شده‌اند. اولی طی چهار سال (از سال ۲۰۱۹) ۱.۴ میلیارد دلار در سیاست‌ها و ابتکارات استارت‌آپی سرمایه‌گذاری کرده، در حالی که سنگاپور به دلیل تعهد ملوم در بین ۱۰ کشور برتر مانده است.

حملات اخیر دولت دونالد ترامپ به فدرال رزرو (بانک مرکزی آمریکا)، نگرانی‌های عمیقی را نسبت به آینده‌ی تیره و تار دامن زده است؛ آینده‌ای که در آن انتظارات تورمی مهار نشده، بی‌ثباتی بر اقتصاد کلان سایه افکنده و بازارهای مالی دستخوش نوسانات شدید شده‌اند. با این حال، به نظر می‌رسد سازوکارهای نظارتی و موازنه‌های قدرت در داخل و خارج از آمریکا، آن‌چنان مستحکم هستند که مانع از وقوع یک فاجعه تمام‌عیار شوند.

پس از یک سال تنش فزاینده، رابطه میان دولت دونالد ترامپ و فدرال رزرو ظاهراً به نقطه جوش رسیده است. در ماه‌های پیش‌رو، این وضعیت ناپایدار باید به نحوی تعیین تکلیف شود؛ چرا که «چیزی باید تغییر کند». جهان‌بان نیز باید با دقت این تحولات را رصد کند، زیرا تبعات آنچه در ایالات متحده رخ می‌دهد، قطعاً در پشت مرزهای این کشور باقی نخواهد ماند. این اختلاف از دوره اول ریاست‌جمهوری ترامپ و اندکی پس از انتصاب جروم پاول به ریاست فدرال رزرو در سال ۲۰۱۷ آغاز شد. اما با بازگشت ترامپ به کاخ سفید، شدت این اختلافات به شکل قابل‌توجهی افزایش یافت. رئیس‌جمهور انتقادات خود از سیاست نرخ بهره را با حملات شخصی علیه پاول ترکیب کرد و اکنون به نظر می‌رسد این درگیری وارد مرحله‌ای از تقابل تمام‌عیار شده است.

واکنش وزارت دادگستری

در ابتدا، وزارت دادگستری با صدور احضاریه برای فدرال رزرو، احتمال بی‌سابقه اعلام جرم کیفری علیه رئیس وقت بانک مرکزی را مطرح کرد. واکنش پاول که تا پیش از این از پاسخگویی عمومی به حملات ترامپ خودداری می‌کرد، به همان اندازه غیرمنتظره بود. او در پیامی ویدیویی، تحقیقات وزارت دادگستری را تلاشی آشکار برای از بین بردن استقلال بانک مرکزی دانست. او تصریح کرد که مساله اصلی این است که «آیا فدرال رزرو می‌تواند همچنان بر اساس شواهد و شرایط اقتصادی نرخ بهره را تعیین کند» یا اینکه «سیاست پولی قرار است تحت فشار یا ارباب سیاسی هدایت شود».

فدرال رزرو اکنون در کانون توجهی قرار گرفته که هم شدید و هم ناخوشایند است. در داخل آمریکا، گروهی از سیاست‌گذاران پیشین از هر دو حزب، از جمله روسای سابق فدرال رزرو مانند بن برنانکه، آلن گرینسپن و جنت یلن، به سرعت هشدار دادند. آنها با انتشار بیانیهای استدلال کردند که چنین «حملات قضایی» در کشوری که «بزرگ‌ترین نقطه قوت آن حاکمیت قانون است» جایی ندارد. هشدار آنها این بود که حمله به استقلال بانک مرکزی، حمله به یکی از ارکان رفاه اقتصادی است.

در سطح بین‌المللی نیز گروهی از روسای بانک‌های مرکزی بزرگ جهان، از جمله روسای بانک مرکزی کانادا، انگلستان و بانک مرکزی اروپا، بیانیهای مشترک صادر و اعلام کردند که در «هم‌بستگی کامل» با فدرال رزرو و پاول ایستاده‌اند. این اقدام قابل توجه، عرف دیرینه عدم مداخله در امور داخلی سایر کشورها را نادیده گرفت. در مورد نیوزیلند، این اقدام واکنش دولت را در پی داشت و وزیر خارجه از رئیس بانک مرکزی خواست که «در محدوده اختیارات خود بماند».

برخی از قانون‌گذاران آمریکایی اعلام کرده‌اند که تا زمان حل و فصل خصومت‌های فعلی، مانع تایید هرگونه نامزد جدید برای هیئت مدیره فدرال رزرو خواهند شد. این شامل جانشین پاول نیز می‌شود که دوره ریاستش در ماه مه به پایان می‌رسد. این بن‌بست تهدیدی برای اختلال در عملیات بانک مرکزی است و همچنین ریسک ایجاد یک «فدرال رزرو تدافعی» را به همراه دارد؛ جایی که مقامات ممکن است مجبور شوند سیاست‌ها را به گونه‌ای اجرا کنند که صراحتاً مقاومت در برابر فشار سیاسی را نشان دهد و این امر می‌تواند به انقباض بیش از حد سیاست‌ها منجر شود.

نگرانی ناظران

نگرانی بسیاری از ناظران این است که پس از روی کار آمدن جانشین پاول، «تعطیل‌پذیری سیاسی» بر تعهد فنی به ثبات قیمت‌ها اولویت یابد. این سناریو تصویرگر آینده‌ای با انتظارات تورمی لنگربرداشته، بی‌ثباتی اقتصاد کلان و نوسانات شدید مالی است. این وضعیت یادآور عبارتی است که در دوران حضور در صندوق بین‌المللی پول بسیار شنیده می‌شد: «ثبات اقتصاد کلان همه چیز نیست، اما بدون آن شما تقریباً هیچ چیز ندارید».

سرریز شدن این اثرات به سطح بین‌المللی محتمل است. آمریکا به دلیل انتشار ارز ذخیره غالب جهان و میزبانی عمیق‌ترین بازارهای مالی، تأثیری بسیار بزرگ بر اقتصاد جهانی دارد و همچنین اثرات نمایشی مهمی بر جای می‌گذارد.

این ریسک‌ها به‌ویژه در مورد استقلال بانک مرکزی حادتر است؛ زیرا این استقلال با وجود اهمیت حیاتی برای رفاه اقتصادی، به دلیل «کسری دموکراتیک» ناشی از اعطای قدرت قابل توجه به مقامات غیرمنتخب، ذاتاً شکننده است.

خوشبختانه کنترل‌ها و موازنه‌های داخلی و خارجی برای جلوگیری از نتایج بدتر در ایالات متحده وجود دارد و همین موضوع توضیح می‌دهد که چرا بازارها نسبتاً آرام مانده‌اند. نخست اینکه ساختار کمیته بازار آزاد فدرال (FOMC) به گونه‌ای است که اگرچه رئیس بانک بدون شک جایگاه برتر را دارد، اما اعضا به صورت فردی رای می‌دهند. این امر توانایی رئیس را برای تغییر اراده جمعی در جهت اهداف سیاسی محدود می‌کند.

علاوه بر این، آثار به‌جامانده از «تورم بزرگ» دهه ۱۹۷۰ که منجر به ایجاد «شاخص فلاکت» (مجموع بیکاری و تورم) شد، هنوز عمیق است. مهار تورم و لنگر انداختن مجدد انتظارات تورمی فرآیندی بسیار دردناک بود که در حافظه جمعی آمریکایی‌ها و به‌ویژه بانکداران مرکزی حک شده است.

نکته مثبت دیگر این است که بازارهای امروز هم واکنشگر و هم تأثیرگذار هستند؛ موضوعی که بریتانیا در دوران پرتلاطم ۴۹ روزه نخست‌وزیری لیز تراس در سال ۲۰۲۲ تجربه کرد. دولت‌ها و بانک‌های مرکزی باید حساب «پاسبانان بازار اوراق قرضه» (Bond-market vigilantes) را نگه دارند؛ کسانی که می‌توانند در واکنش به آنچه سیاست‌گذاری بی‌پروایانه می‌دانند، عملاً از بازار خارج شوند.

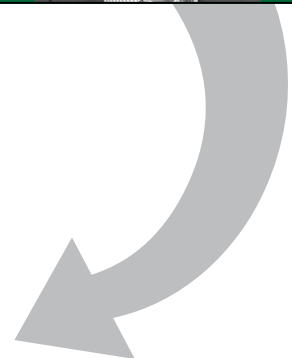
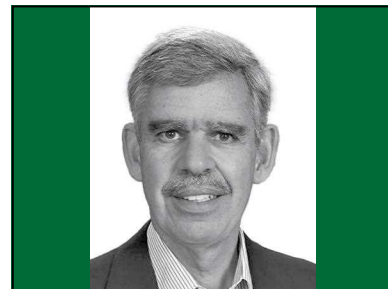
حتی اگر مناقشه بین دولت ترامپ و فدرال رزرو به فاجعه ختم نشود، چالش اصلی تبدیل آن به امری سازنده است. سیاستمداران، اقتصاددانان و فعالان بازار باید از این فرصت استفاده کنند تا بر اهمیت حیاتی یک فدرال رزرو که نه تنها مستقل است، بلکه اصلاحات عملیاتی را دنبال می‌کند، در قبال عملکرد خود پاسخگو است و رویکرد سیاستی استراتژیک‌تری دارد، تأکید مجدد کنند.

با این حال، گام نخست باید ارائه یک «راه خروج» برای هر دو طرف، ترامپ و پاول باشد. با توجه به اهرم‌های فشاری که هر یک در اختیار دارند، کاهش تنش کاملاً امکان‌پذیر به نظر می‌رسد.

دوئل ترامپ و پاول

محمد العربیان

استاد اقتصاد دانشگاه پنسیلوانیا

موسسه فرهنگی و هنری چشمه توسعه آفاق دانش

معرفی شما با ساخت تیزر تبلیغاتی
• پرده سبز • طراحی سایت • انیمیشن فیلم کوتاه • موشن گرافیک • یادگست

با ما تماس بگیرید

۰۱۱۳۳۳۴۰۷۹۷

۰۹۳۰۹۰۳۷۷۰۸ - ۰۹۱۱۸۱۲۰۸۹۸

vaqayenews@gmail.com

سازمان تأمین اجتماعی

اولین و بزرگ‌ترین سازمان بیمه اجتماعی و بازنشستگی در ایران

 سازمان تأمین اجتماعی
☎ ۱۴۲۰
🌐 tamin.ir
📱 @tamin_media

کنار تو هستیم...